

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון ריג (שנה ו')
תזריע מצורע
פסח תשפ"ד

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

מדורים מגדולי ישראל

'אורות אילת השחר' / מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל (עמ' 2): מהנהגות רבינו בליל הסדר ובפסח האם מותר לגנוב חמץ מאביו העבריין לפני הפסח ולמכרו לגוי? דני קדימה בהפרשה מאיסור. **'חיים של תורה' / מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (עמ' 3):** תשובות לפי סדר ההגדה. **הדרכות וחיזוקים / מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל (עמ' 5):** ויתור בני בתירא על תפקידם לטובת הלל הזקן [בערב פסח]. **'מתיקות התורה' / מרן עמוד התורה הגר"י זילברשטיין שליט"א (עמ' 6):** לפתע, הכלב שנמצא יחד איתי בדירה, זינק אל החדר בו נמצא המפתח, איתר בחלקיק-שניה את המפתח, והגיע אליו בנביחות חזקות, כשהוא אוחז את המפתח בפיו. אודה ולא אבוש: אין הגדרה של 'נס גלוי' יותר מזה... האם יכנס למקלט המוגן מבחינה גשמית, או ישאר בביתו המוגן רוחנית?

מדורים על הפרשה והמועד

'אוצרותיהם אמלא' / הגר"א טורק שליט"א (עמ' 8): השיב רבי איצ'לה: "דין של מעלה חמור מאד, עד כי אי אפשר לשום אדם בעולם הזה לשער כלל, וביחוד מקפידים מאד על דברים האסורים שמדברים שלא כהוגן!". והוסיף: "אמנם לתלמידי חכמים יש הרבה מליצי יושר, אולם מקפידים מאוד על חטאי הלשון...". **'פניני פרשת השבוע' / הגר"א קובלסקי שליט"א (עמ' 10):** עודו תוהה ונבוך, מופתע ומאושר, מבולבל ונדהם, התאושש מיד ונקב במדויק בסכום הדרוש להפעלת הישיבה גם בשבוע הבא, והאורח הגיב מיד: 'קיבלת. מיד לאחר התפילה אני מעביר לך את כל הכסף, במזומן!'. **'ווארטים וסיפורים' / הגר"ש קולדצקי שליט"א (עמ' 12):** המשך סיפור יציאת מצרים ע"פ מדרשי חז"ל. **'עשרה מי יודע' / יהושע לינטופ, הגרי"ש פטורין והגר"ש חזקיה שליט"א (עמ' 17):** מדוע אין נוהגים נגעים בזמן הזה? 'תורת האדם' מדוע הותרה קציצת הבהרת במילה, הרי אינו בעידנא? כיצד מותר לספור ספירת העומר בבין השמשות?

מדורים שונים

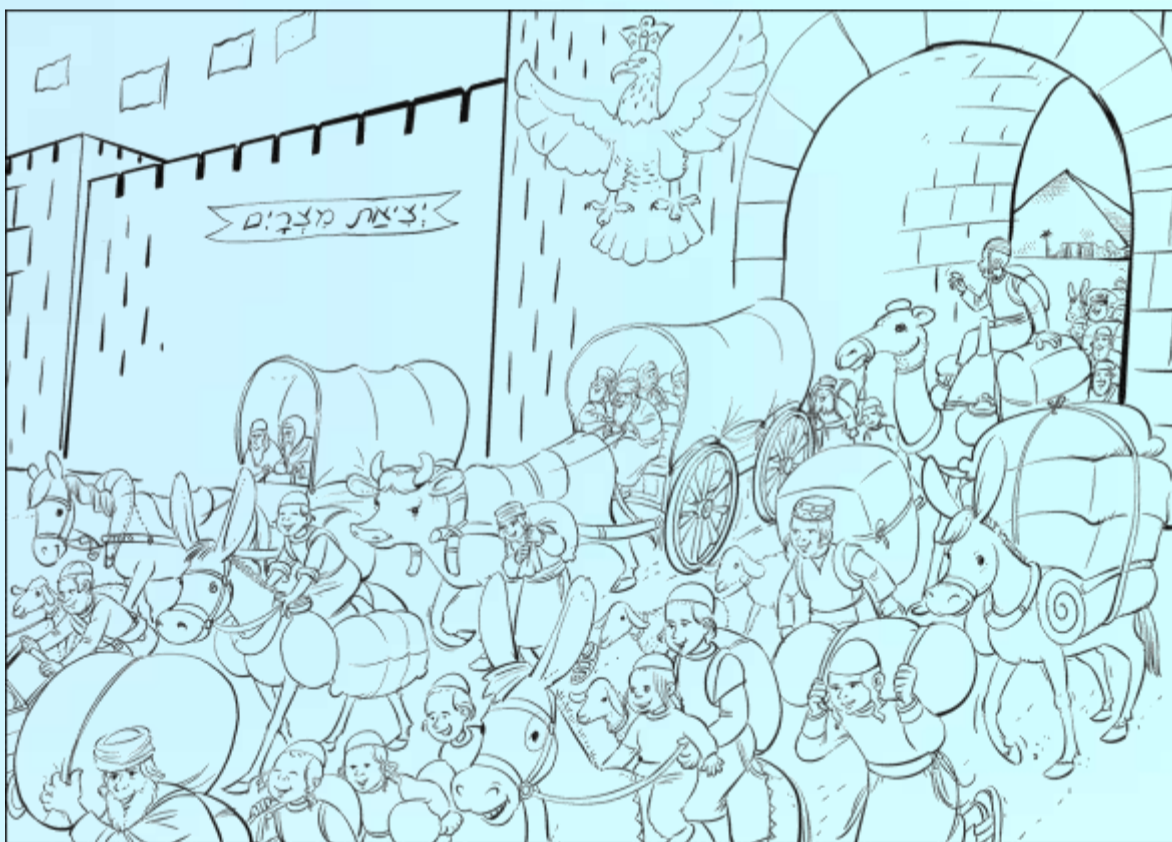
'מתיקות השבת' / הגר"ש לוינשטיין שליט"א (עמ' 15): פתאום נשמע קולה של אשה, שישבה מאחור. "רבי, אני נמצאת פה עם ילד בן ארבע, והוא צריך לאכול את המצה. למה אנחנו עושים ליל הסדר? - בשביל ללמד עוד דור על יציאת מצרים, ועל כך שהקב"ה הוא בעל הבית של העולם. לדור הבא מי יספר? לא הילד הזה, בן הארבע? הוא צריך לאכול!" **'שתולים בבית ה' / הגר"י פליסקין שליט"א (עמ' 20):** ערב פסח - סיוט... האם זה חייב להיות כך? דמותו של מחנך.

'אוצר היסודות והחקירות' / יהושע לינטופ (עמ' 19): עניני פסח וקרבת פסח.

המדורים: **'ביאורי תפילה' (עמ' 22) | 'מחודדים בפיד' (עמ' 23) | 'מרגליות שאול' (עמ' 21) | דיבורים טובים (עמ' 24)**

ברכת מזל טוב חמה ולבבית, לגאון רבי משה רוט שליט"א ומשפחתו, לרגל אירוסי בנו הבה"ח חיים נ"י עב"ג תחי'. יזכו לבנות בית נאמן בישראל לתפארת המשפחות!!!

אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה | ניתן ללחוץ על שם המדור ולהגיע ליעד [במהדורה הדיגיטלית]

כוס תנחומין

לידידנו הדגול הרה"ג רבי גרשון קרון שליט"א ומשפחתו הרוממה על פטירת אחיו היקר הבה"ח יצחק זצ"ל המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיפו לדאבה עוד.

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממין בעל 'אילת השחר' צוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

מאליו שלו ולחבריו הוצעו מיטות הנוחות אשר בבית שטרנבוך, ואילו בני הזוג שטרנבוך צעדו אל עבר העיירה טרטי הסמוכה למונטריי, ונפנו ללון בבית החרושת שבבעלותם. (ס' איככה אוכל וראיתי עמ' 237)

בכותל המערבי

כשהיה בירושלים ביו"ט אצל בנו, היה הולך ביו"ט ביום לכותל המערבי. [אמנם לא הקפיד לילך בכל רגל לכותל המערבי].

האם מותר לגנוב חמץ מאביו העבריין לפני הפסח ולמכרו לגוי?

שח הגר"י זילברשטיין: ראובן הוא עבריין המחזיק חמץ בפסח, כגון וופלים ובונבונירות וגם בקבוקי ויסקי, ואם ישארו בידו יעבור על 'בל יראה' וגם על איסור אכילת חמץ שעבר עליו הפסח, והוא אינו רוצה למכור את חמצו כלל. האם מותר לבנו שמעון לגנוב ממנו את חמצו לפני הפסח, ומן הסתם יתייאש

ממנו, ושמעון ימכרו לגוי ויזכה בו הגוי, דהחמץ בידו הוא לאחר יאוש, והוי יאוש ושינוי הרשות דמהני, כמבואר בשו"ע (חו"מ סי' שנג ס"ג), וישיב לראובן את חמצו לאחר הפסח, וכך נמצא שראובן לא עבר בפסח על איסורים, וחמצו לא נאסר בהנאה?

תשובה: בחשוקי חמד עמ"ס יבמות (סו, ב) כתבנו כמה צדדים להתיר לגנוב, א. שהגניבה היא לתועלת הגנב, ואף שאסור לגזול לתועלת, מכל מקום מותר לגנוב על מנת להציל מהפסד דהוי כמשיב אבידה. ב. כל האיסור לגזול על מנת להצילו הוא מפני הצער שמצערנו, ואם כן יתכן שדוקא כשגזול להציל את רכושו אסור לעשות כן כשגורם לו צער, אבל בעניננו שעושה כן להפרישו מאיסור חמץ יתכן שמוותר, כי מותר לצער אדם כדי להפרישו מחטא. ג. כיון שגונב על מנת לשלם לצורך מצוה.

הצעתי את השאלה לפני רבנו ואמר שישירים דרכי ה' צדיקים ילכו בס, ואין זה דרך ישרה ללכת בה.

ויתכן שכוונתו היא רק באופן כזה שהוא כעין הוראה כללית, ועלול לצאת מזה תקלה, ואנשים עלולים לגנוב ולהנות מהגניבה, אבל באופן פרטי, כאשר הבי"ד יזהירו אותו שיעשה כן רק

לשם שמים ושלא יהנה מכך כלל, אולי יודה שהדבר מותר.

דיני קדימה בהפרשה מאיסור

שח הגר"י זילברשטיין: אדם שעומדים לפניו שני אנשים שהולכים לאכול חמץ בפסח במזיד ר"ל, לאחד מהם יש ילדים, והשני רווק ויכול להפריש רק את אחד מהם מהחטא, את מי יפריש?

תשובה: מבואר בתוס' ביבמות (ב, א ד"ה אשת אחיו) שנחלקו רבותינו הראשונים, בכל האיסורים שבתורה שהם בעונש כרת, האם רק הוא נכרת, או גם זרעו. דעת רש"י שבכל מקום שיש כרת, אף זרעו נכרת, וזהו החילוק שיש בין עונש כרת לעונש מיתה בידי שמים, ואילו דעת ריב"א היא שרק בכרת של עונשי עריות דכתיב בהו עירי זרעו נכרת, ולא שאר האיסורים שיש בהם כרת.

נמצא שלשיטת רש"י, שבכל איסור שיש בו כרת זרעו נכרת, אף האוכל חמץ בפסח זרעו נכרת, ולפי זה אם עומדים לפניו שני אנשים שהולכים לאכול חמץ בפסח ר"ל, ויכול להפריש אחד מהם, ולאחד מהם יש ילדים ולשני אין ילדים, יקדים להפריש מחטא את זה שיש לו ילדים, כדי להציל אף את זרעו.

והנה במנחת חינוך (מצוה רלט) כתב שבכל מצוות תוכחה, יש גם מצוה של לא תעמוד על דם רעך דלא גרע מטובע בנהר דעובר על לא תעמוד, וגם והשבות לרבות אבדת גופו, עאכ"כ דאם יכול להציל מן העבירה דהוא אבדת נפשו וגופו ר"ל בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו, יעו"ש. נמצא

מהנהגות רבינו בליל הסדר ובפסח

[בשנים קודמות הובאו ענינים רבים נוספים]

אמירת 'הרחמן' בליל הסדר

מנהג רבנו לא לומר 'הרחמן' בשבתות ויו"ט כמנהג הגר"א (מעשה רב החדש או' י"ט). אמנם בליל הסדר רגיל לומר רק את 'הרחמן' הוא ינחילנו ליום שכולו ארוך יום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ויהי חלקינו עמהם'.

וביאר רבנו: זו תפילה גדולה מאוד, ולא מתפללים אותה כ"א פעם א' בשנה, והטעם שבליל הסדר אומרים אותה, כי אדם נהי' גבוה מכל הסדר והמצוות הרבות, מהאמונה ומהסיפור יצ"מ, ואפשר לבקש דבר כזה גבוה. אולם אדם צריך לדעת שלא מגיע לו כלום, וכל מה שמקבל זה חסד ה'.

צירוף זימון

בשו"ע (סי' קצ"ו ס"ג) כתוב דשלשה שאכלו כאחד ואינם אוכלים מאותו פת וכגון כהנים שאוכלים חלה וזר אוכל פת עכו"ם והכהנים נזהרים שלא לאוכלו וכן ג' מודרים הנאה זה מזה אינם מצטרפים לזימון עכ"ל.

ויל"ע בשלשה שאכלו יחד בפסח ואחד מהם מקפיד לאכול דוקא מצות עבודת יד ואחד מקפיד לאכול דוקא מצות מכונה האם הם מצטרפים לזימון ויל"ל. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיד)

הלל

בשפוך חמתך פותח אחד מבני הבית את הדלת ונוהגים לעמוד ואומרים ברוך הבא. (עי' סי' ת"פ ס"א), ורבנו נהג לעמוד בשפוך חמתך ואמר שעיקר הענין לעמוד זהו כשאומרים ברוך הבא להזכיר שהי' יצ"מ וגאולה (עי' רמ"א שם).

לא הקפיד להספיק לומר הלל לפני חצות, ואמר שהוא רוצה לעשות כן, אבל אינו מצליח. ורק פ"א שנחלש ועשו את הסדר במהירות, הספיק לשתות כוס רביעית לפני חצות.

חותם בליל הסדר בישתבח, וכדעת הגר"א במעשה רב או' קצ"א. ועי' משנ"ב סי' ת"פ סק"ה.

נרצה

את הפיוטים שאומרים בסוף הגדה שר רבנו במנגינות מיוחדות ששמע בבריסק.

אחרי הסדר היה אומר שיר השירים בחדרו, ולומד עד שתחטפנו שינה. [היו שנים שבהן היו צרות וגזירות על עולם התורה ואמר רבנו תהלים אחר הסדר].

שהה ליד המת

סיפר רבנו שאביו רבי נח צבי היה הגבאי של בית הכנסת 'הלויית המת' בבריסק, ופ"א נפטר מת בליל הסדר ואף אחד לא רצה לטפל בו כי כולם רצו להיות בביתם, ואביו עקב היותו הגבאי של הלויית המת היה עמו בלילה וטיפל בו. (מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטינמן)

משומר מן המזיקין

מעשה שהשאירו את דלת הבית פתוחה בליל הסדר ובאו גנבים וגנבו את החפץ שהיה מונח אצלם לפקדון. והורה רבנו שחייב לשלם שכל מה שאמרו (רמ"א סי' תפ"א ס"ב) שלילה זה משומר מין המזיקים אבל ולא מהגנבים.

ליל הסדר בשוויץ

סיפר רבנו על משפחת שטרנבוך ממונטריי, שבליל הסדר התארח עם עשרה בחורים נוספים בביתם. הבית המה אורחים עד אפס מקום, היה זה מובן

שאם יש כאן אחד שיש לו כמה ילדים ונגזר עליהם שיכרתו, יש מצוה של לא תעמוד על דם רעך להציל את כולם מעונש זה, ויתכן שהוא קודם להצלה לפני אחד שיש לו פחות ילדים. וכן לפי שיטת הריב"א, אם רואה שני אנשים שהולכים לחטוא בעריות, ויכול להפריש רק אחד מהם, יפריש את זה שיש לו ילדים.

הצעתני את דברי לפני רבנו, שאולי יש להעדיף את מי שיש לו ילדים, ולא קיבל את דברי, ואמר דהנה מצינו במסכת סוטה (כ, א) יש זכות תולה לה, ואם כן אין זה הכרח דיש להפריש את זה שיש לו ילדים, כי אולי יהיה לו זכות וינצל גם כשיאכל חמץ בפסח, אבל יש להקדים מה שחז"ל הורו לנו במסכת הוריות (יג, א) כהן קודם ללוי, כי קדושתו גדולה יותר.

חיים של תורה

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

עם הוספות ומראי מקומות, מהגאון רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

תשובות לפי סדר ההגדה

[השאלות נשאלו על ידי הרה"ג רבי רועי צבי תמיר שליט"א]

בענין אמירת סימני הסדר

קדש ורחץ כרפס יחץ וכו'. מה הטעם שאומרים את כל סימני הסדר בהתחלה. כדי שידעו מה הולכים לעשות בלילה זה.

ואף על פי כן לא נזכרו כל דיני ומנהגי הלילה וכמו חיוב הסבה, ארבע כוסות, מים אחרונים. ובספר הפרדס (הלכות פסח עמ' נה) כתב שנתקנו הסימנים למען לא ישנה אדם בסדר תיקון הפסח.

בביאור המילים "אשר בחר בנו"

אשר בחר בנו מכל עם. לכאורה הקב"ה סיבב על כל אומות העולם ואנו בחרנו בו כשאמרנו נעשה ונשמע.

הקב"ה בחר בנו וסיבב את זה בכך שכל האומות לא ירצו. ראה אילת השחר (וזאת הברכה לג, ב) ובהגדש"פ שיח הפסח תירוץ נוסף בזה ממורינו ורבינו הרב זצ"ל.

ארבע לשונות של גאולה

ושותה בהסיבה. ארבע כוסות נתקנו כנגד ארבע לשונות של גאולה, וכדאיתא בירושלמי (ערבי פסחים ה"א). ויש לשאול, מדוע תיקנו דווקא ארבע כוסות של יין זכר לארבע לשונות של גאולה ולא ארבע מצות זכר לארבע לשונות של גאולה וכדומה.

כי יין הוא חשוב כדמצינו שתיקנו על זה ברכה.

ראה בני יששכר (חודש ניסן מאמר ד' דרוש ג), חידושי חת"ס פסחים (צט, ב).

"הא לחמא עניא" נאמר בארמית

הא לחמא עניא. למה סידרו חז"ל המאמר הראשון מההגדה בלשון ארמית: "הא לחמא עניא" ושאר המאמרים שבהגדה באו בלשון הקודש והיה ראוי שיהיו המאמרים כולם באופן אחד או בלשון הקודש או בלשון ארמית.

כיוון שמדברים לאורחים שעוד שפות יבינו.

ראה בהגדש"פ זבח פסח (לאברבנאל) שכיוון שמכניס עניים לביתו לא יבינו לשון הקודש ולכן יכריז בארמית כדי שיבינו. ובהגדש"פ מעשה ניסים כתב שפיסקא זו נכתבה בארמית כיוון שאינה מעיקר ההגדה, וראה ברשב"ץ מש"כ בזה.

אין המלאכים מכירים לשון ארמית

הא לחמא עניא. האבודרהם (סדר ההגדה ופירושה) כתב: "ומה שנהגו לאומרו בלשון ארמית (היינו הא לחמא עניא וכו') וכו' כדי שלא יכירו מלאכי השרת שאנו מתפארים בכל זה ויקטרגו עלינו ויזכרו עוונותינו שאין אנו ראויין להיגאל יעו"ש. ולכאורה תיכף אחרי הפיוט "הא לחמא עניא" אומרים

את כל ההגדה בלשון הקודש ואם כן תיכף המלאכים יתחילו לקטרג ומה מועיל מה שבהתחלה לא מקטרגים.

אם בהתחלה הם לא מבינים אז הם כבר לא ממשיכים הלאה.

ראה ספר הפרדס (עמ' צב) ופירוש הריטב"א להגדש"פ. ולכאורה ליל שימורים הוא ומדוע שהמלאכים יזיקו וצ"ב, וראה הגש"פ עם פירוש הרוקח מש"כ בזה.

האם אכלו מצות במצרים

די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. מהפייטן משמע שאכלו מצות במצרים, והרי לא אכלו מצות במצרים אלא בצאתם ממצרים כי לא החמיץ הבצק.

זה הכוונה שאכלו במצרים, שהכינו המצה במצרים

(א"ה - ואכלו חוץ).

באבודרהם בפירושו להגדה הביא בשם ה"ר יהוסף האזובי בשם בן עזרא שהיה שבוי בהודו והיו מאכילין אותו לחם מצה ולא נתנו לו לעולם חמץ מפני שהוא קשה ואינו מתעכל במהרה כחמץ, וכן היו עושים המצרים לישראל.

מה המיוחד בליל הסדר

שמזמינים אורחים

כל דכפין ייתי ויכול. לכאורה מאי שנא משאר סעודות שמזמינים אורחים וכו' ומדוע הוצרך בעל ההגדה לומר שבליל הסדר כל דכפין ייתי ויכול.

כי בלילה זה יש חיוב לכל אחד לאכול מצות וקשה להשיג.

ע"ע הגדש"פ מעשה ניסים.

איך אפשר להזמין אורח הרי אין הפסח נאכל אלא למנויו

כל דכפין ייתיה ויכול. לכאורה גם כשקרבת פסח קרב לא היו מזמינים, דהא אין הפסח נאכל אלא למנויו בעודו חי.

יתכן שהכוונה על שנה הבאה.

אולם השל"ה הקדוש (מסכת פסחים מצה שמורה אות קנז) ביאר דהכוונה בזמן הזה, וראה בהגדש"פ תורת חיים (הוצ' מוסד הרב קוק) בפירוש הר"י בן יקר ובהגדש"פ מבית הלוי.

בביאור המילים "השתא עבדי"

השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין. לכאורה הרי בליל הסדר עושים הרבה דברים זכר לחירות ולכן אוכלים בהסבה וכו', ומה הפשט "השתא עבדי".

משועבדים לגוים! מפחדים מהם (ופעם אחת ענה מוריניו ורבינו, עבדים של הכסף...).

למה הלילה הזה כולו מרור הרי אוכלים גם כרפס

הלילה הזה כולו מרור לכאורה גם אוכלים כרפס.

כולו מרור הפירוש שכולם חייבים לאכול מרור.

וכ"כ הרוקח בפירושו להגדה, וראה הגדש"פ סמיכה לחיים (כאן) שנתקשה בקושיא זו, ובספר שיח יצחק (על התורה עמ' רב).

היו צריכים לומר שמטבילין בלילה הזה שלוש פעמים

הלילה הזה שתי פעמים. לדעת השולחן ערוך (סי' תעה סעי' א) שצריך להטביל את המצה במלח, מדוע לא אומרים הלילה הזה שלש פעמים.

זה לא נקרא טיבול.

ראה מג"א סי' קסז (ס"ק טו). ובהגדש"פ ירושלים במועדיה ביאר מו"ר הגר"א נבנצל שליט"א (עמ' סב) שאין שם טבילה בכל התנ"ך אלא בנוזל יעו"ש. וע"ע שאלת רב (ח"ב עמ' רנד) ממורינו ורבינו זצ"ל.

למה לא שואלים מדוע אוכלים חרות

מה נשתנה. למה לא שואלים מה נשתנה שאוכלים חרות.

אין זה עיקר התקנה שכתוב בתורה, מה שאין כן מרור ומצה והסיבה יש בתורה או ברמז.

ברשב"ץ (מאמר אפיקומן) כתב שאין שואלין על החרות כי אין זה שינוי, שבכל הלילות אם רצה לטבל בחרות הרשות בידו. וברמב"ם פ"ז מהל' חמץ ומצה הי"א מבואר שהחרות מצותה בהבאה לשוחן בלבד ולא אוכלים אותה או מטבילין בה יעו"ש.

האיך שבט לוי אומרים עבדים היינו
עבדים היינו לפרעה במצרים. האיך שבט לוי אומרים "עבדים היינו" הרי שבט לוי לא נשתעבדו במצרים (שמות רבה ה, טז).

גם שבט לוי סייעו לאחייהם בשיעבוד ממילא נחשב בעקיפין שעבדו לפרעה. ראה הגדש"פ פרדס יוסף החדש אות קעג. האיך מתחילים ב"עבדים היינו" והרי

זה אמצע פסוק

עבדים היינו. לכאורה תחילת הפסוק הוא "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים" והרי כל פסוקא דלא פסקיה משה אנו לא פסקינן ליה.

לא באים לומר פסוק אלא לענות לו תשובה מה היה המציאות שעליה אנו מודים כל כך.

מדוע מדגישים שהיינו עבדים לפרעה במצרים

עבדים היינו לפרעה במצרים. לכאורה אם היינו עבדים לפרעה אז מובן שזה היה במצרים שהרי פרעה היה מלך של מצרים. רצו להדגיש כאן מלבד פרעה, שהוציא אותנו ממצרים שהיו אנשים קשים.

ראה שמות יט, ט וברש"י (ד"ה על כל הטובה) בשם המכילתא שמצרים היתה מסוגרת ועד עכשיו לא היה עבד יכול לברוח משם.

מדוע היה צריך הקב"ה ליד חזקה בכדי להוציא אותנו ממצרים

ויוציאונו ה' אלוקינו ביד חזקה. לכאורה אינו מובן וכי קשה לקב"ה כביכול להתגבר על מצרים עד שהוצרך ליד חזקה.

בודאי הוא לא צריך את זה, אלא הוא בא להראות למצרים גבורה ביד חזקה.

האיך היינו משועבדים עד היום לפרעה והרי מת

הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה משועבדים היינו לפרעה במצרים וכו'. וכי פרעה היה יכול לחיות כל כך הרבה שנים, עד שהיינו משועבדים לו עד היום.

כל המלאכים ששלטו במצרים נקראו פרעה

כ"כ בפירוש הר"י בן יקר (הגדש"פ תורת חיים הוצ' מוסד הרב קוק). ובהגדש"פ שניים מי יודע (לתרי ראשונים ששםם לא ידוע) פירש שהכוונה לבאי כוחו של פרעה.

הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים

הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. לכאורה הרי הקב"ה כבר נשבע בברית בין הבתרים שיוציאונו בסוף הזמן.

על זה גופא מודים, אם לא היה נשבע לא היה מוציא אותנו. ראה פירוש הריטב"א על ההגדש"פ. והגאון הרב חיים יוז'ק שליט"א כתב ליישב: "המפרשים מבארים שהיו במ"ט שערי טומאה ואילו לא יצאו באותו הזמן היו נשארים בשעבוד רוחני לטומאת פרעה במצרים".

מדוע לא הזכירו 'אנשי חיל' וכו'

ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה. מדוע לא הזכירו גם "אנשי חיל" "יראי אלוקים" ושאר המידות שהזכיר יתרו.

אנשי חיל ויראי אלוקים הם מעלות גדולות אבל לא קשור לידיעת וחכמת התורה, כאן באו לומר שאפילו חכמים ונבונים ויודעים התורה שזה סיבה ששוב א"צ לספר, בכל זאת יש לספר אפילו שידועים, אבל אנשי חיל למה יהיה סיבה לפטור אותו מאמירת ההגדה.

ראה הגדש"פ זבח פסח לאברבנאל (שער שנים ועשרים) מש"כ בזה.

מדוע שנחשוב שמי שידועים את התורה פטורים ממצות

סיפור יציאת מצרים

ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולם יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. מה ההוה אמינא שבגלל שידועים את התורה שיהיו פטורים מלספר את סיפור יציאת מצרים, הרי אם זה מצוה אז זה מצוה.

חכם ויודע את התורה מהרהר כל הזמן בלימוד ולומד ממילא גם עניני יציאת מצרים והייתי אומר שפטור מלספר.

במנ"ח (מצ' כא) דן אם יוצא ידי חובה במהרהר את סיפור יציאת מצרים יעו"ש. וע"ע בפירוש הרשב"ץ להגדש"פ ובהגדש"פ פר' מרבה לספר ובספר ברוך שאמר (בבאורים על ההגדה) מש"כ בזה. ובהגדת פוניבז' בשם מרן הגר"י לוינשטיין זצוק"ל כתבו שלמרות שהחכם והנבון יכול לעסוק בזמן הזה במעשה מרכבה, מכל מקום עליו לעסוק בסיפור הפשוט.

כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח או מצוה

כל המרבה ביציאת מצרים הרי המשובח. בתוספתא (פסחים סוף פרק י') מובא שחייב אדם לספר ביציאת מצרים כל הלילה, וא"כ אין זה רק בכלל משובח אלא חיוב, ומה

השבח בזה.

החיוב הוא לספר והמשובח הוא כל הלילה.

ונשאל מורינו ורבינו זצ"ל אם כן למה לא תנן בריש פאה מדברים שאין להם שיעור. וענה: יש לזה שיעור כל הלילה.

כל המרבה הרי זה משובח האם רק כשמחדש או כששוב מספר

כל המרבה ביציאת מצרים הרי זה משובח. האם אחד שסיפר את סיפור יציאת מצרים מהתחלה ועד הסוף ואח"כ חזר וסיפר שוב האם גם נכלל בגדר הריבוי או שמא רק אם מחדש עוד משהו בסיפור זהו בכלל הריבוי שעליו נאמר הרי זה משובח.

לכאורה רק אם מחדש או אומר דברים שעדיין לא סיפר.

בהגדש"פ שניים מי יודע במפרש ב' כתב: "כי אמרו מצוה עלינו לספר, רצונו לומר ולחדש איזה ענין מחדש בענין יציאת מצרים ולכן אמר לספר ולא אמר לדבר כי סיפור תמיד או על הרוב, יאמר על דבר מחדש לשעור שלא ידע מלפנים". אומנם בריש דבריו פירש: "כי כל המספר ביציאת מצרים אעפ"י שלא יאמר בה דבר מחדש, לא יהיה מגונה מהשומעים אלא משובח".

הדרכות וחיזוקים

ממון ראש הישיבה הגאון רבי יחמאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל **מתוך סדרת הספרים 'זרכי החיזוק'**

ויתור בני בתירא על תפקידם לטובת הלל הזקן [בערב פסח]

בפסחים דף ס"ו מובאת העובדה שבני בתירא, שפעם אחת חל ערב פסח להיות בשבת, ובני בתירא שכחו את ההלכה, ולא ידעו אם קרבן פסח דוחה שבת [בזמנינו כל המועדים קבועים מראש על פי סדר קבוע, ומדי כמה שנים חל ערב פסח בשבת, אבל בזמנם שקידשו על פי הראייה, יכול להיות שעברו שנים רבות רצופות שלא חל ערב פסח בשבת, ולכן שכחו ולא זכרו את ההלכה בזה].

ואמרו לבני בתירא שיש אדם אחד שעלה מבבל, והלל הבבלי שמו, ששימש את שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון, ויתכן שהוא יודע את ההלכה בזה, ושאלו בני בתירא את הלל, ואכן הוא פשט להם את הספק, והוכיח את ההלכה מן המקראות. וכשראו שהוא יודע יותר מהם, מיד הושיבוהו בראש ומינוהו לנשיא עליהם.

עד עכשיו הם היו הנשיאים, גדולי הדור וראשי הישיבה, וכולם היו תלמידים שלהם, וכעת הלל יהיה ראש הישיבה במקומם, והם יישבו לפניו כתלמידים! זוהי מדרגה גבוהה מאד, שלא התחשבו בכבודם ובמעמדם, ומסרו את הנשיאות להלל.

ונתבונן האם בזמנינו יקרה דבר כזה, אדם שעוסק בזיכוי הרבים בכל תחום שהוא, בהרבת תורה, או במעשי חסד, או ביראת שמים, ובכל מיני השפעות, ויש באותו המקום אדם אחר שיכול להשפיע יותר ממנו, האם יעזוב את תפקידו כדי שהשני ישפיע במקומו? ולמשל ראש ישיבה, שמזכה את הרבים בתורה, או משגיח שמזכה את הרבים ביראת שמים ובשיחות מוסר, ויש ציבור גדול ששומעים אותו ומתחזקים מדבריו, ומגיע אדם מבחוץ שאומר שיחות מוסר יותר טובות ממנו, האם הראשון יוותר לשני על התפקיד ויסכים שישפיע במקומו? בדרך הטבע זה לא כך. בעלי מדרגה בזמנינו שוויתרו על מעמדם לתועלת הרבים.

אמנם היו בעלי מדרגה כאלה בדורות האחרונים, וכפי שסיפר לי מרן הרב מפוניבז' זצ"ל על רבו הגאון רבי אליעזר מטלז' זצ"ל, שביקש מהגאון רבי

איצ'ל מפוניבז' זצ"ל לומר שיעורים בישיבתו ישיבת טלז, ורבי איצ'ל הסכים והתחיל לומר שם שיעורים בעמקות ובחריפות גדולה, והתלמידים נהנו ממנו מאד, ורבים התפלאו איך רבי אליעזר מסכים שרבי איצ'ל יהיה ראש ישיבה במקומו ויתפוס את המעמד החשוב בישיבה, אבל רבי אליעזר לא התחשב בכבודו, ומינה את רבי איצ'ל מפני שזוהי תועלת התלמידים.

ואמנם לבסוף מסיבה אחרת לא יצא המינוי לפועל, אבל לכתחילה רבי אליעזר מרצונו מסר את ראשות הישיבה לרבי איצ'ל, כיון שידע שתהיה בזה תועלת לבני הישיבה, ואמר עוד כי אם רבי חיים מבריסק יבוא לטלז, ימסור בידו גם את הרבנות, מפני שהוא יודע שרבי חיים ינהיג גם את הרבנות באופן טוב יותר.

וכיוצא בזה היה מעשה בראש ישיבה בדור הקודם, שביקש למנות כמשגיח בישיבתו את אחד מגדולי המשגיחים, ואמרו לו שיחשוב שנית לפני שימנה אותו, כי משגיח זה עתיד לנהל את כל ענייני הישיבה, והוא יהיה בעל הדעה בישיבה, ויחשיבוהו יותר מראש הישיבה. אבל ראש הישיבה לא היה אכפת לו מזה, ובשמחה הביא את המשגיח לישיבתו, כי לא ביקש כבוד ומעמד, רק את תועלת התלמידים, ובאמת הסוף היה כמו שאמרו לו, שאותו המשגיח ניהל את כל ענייני הישיבה ביד רמה, וראש הישיבה היה מרוצה מזה.

אבל דרך הטבע הוא שאם אדם יבוא למקום שכבר יש בו משפיע, ויתחיל גם כן להשפיע שם, זה יגרום לקנאה, והראשון לא יוכל לסבול את זה!

ויפריע לו שמחשיבים את השני יותר ממנו. ובדרך כלל מה שמפריע לו זה חוסר הכבוד, אבל הוא תולה זאת במה שהוא רוצה לזכות את הרבים, למרות שהאמת היא שהשני מועיל לרבים יותר ממנו.

ובאמת יש לעיין בבני בתירא, שהיו מזכי הרבים בתורה, ומינו את הלל במקומם, האם מעכשיו הפסידו את העולם הבא שהיו מקבלים עבור זיכוי הרבים, וכי הפסידו את ההצלחה של "מתלמידי יותר מכולם"? בודאי לא מסתבר, ולא יכול להיות שיפסידו בזה, וכפי שכבר ביארנו שכל ההצלחה "מתלמידי" היא בהשגחה, שבזכות זיכוי הרבים בתורה נותנים לו מן השמים הצלחה בתורה מידה כנגד מידה, והם שוויתרו על כבודם וגרמו לזיכוי הרבים גדול יותר, בודאי יזכו להצלחה גדולה בתורה.

רק יש להתבונן האם בני בתירא היו חייבים לעשות כן, או שנהגו בחסידות לפני משורת הדין, שהרי הם ראשי הישיבה כבר, ואם בא אחד שיכול להיות ראש ישיבה טוב יותר, מדוע צריכים למסור את התפקיד שלהם?

אמנם בפשטות מסתבר כי זהו חיוב, מצד זיכוי הרבים, שהרי הרבים האלו יקבלו יותר תועלת ממה שהלל יהיה ראש ישיבה, ואם בני בתירא לא יתנו לו את התפקיד הרי הם מונעים בזה זיכוי הרבים גדול יותר, לכן מצד זיכוי הרבים היו חייבים לתת להלל במקומם לזכות את הרבים.

יש לשמוח שמתרבה יותר כבוד שמים ויש לעיין עוד, האם בני בתירא היו צריכים להצטער על זה שכבר אינם מזכי הרבים כמו שהיו בתחילה, או שעליהם לשמוח בזה שעכשיו יש לציבור זיכוי הרבים גדול יותר? מדברי הגמרא נראה שלא הצטערו, אלא בשמחה הושיבוהו בראש, וכנראה שבאמת צריכים לשמוח בזה, כי אדרבה עכשיו הם יותר מזכי הרבים, כי בזה שנתנו את התפקיד להלל גרמו שיהיה יותר זיכוי הרבים, והם הגורמים לזיכוי הרבים הגדול.

אמנם מי שמונע ולא נותן שישפיעו במקומו זיכוי הרבים גדול יותר, הרי הוא מונע ריבוי כבוד שמים, או אפילו מי שנותן, אם הוא עושה זאת בצער ובלית ברירה, כגון שהציבור יודעים שהשני יותר טוב ממנו, וגם הם רוצים שהשני יהיה במקומו, והוא נאלץ לעזוב את התפקיד בחוסר ברירה, אם הוא מצטער על כך, הרי זה צער על ריבוי כבוד שמים, שהרי כבוד שמים הוא שהשני יהיה במקומו, שעל ידו יתרבה יותר זיכוי הרבים.

ויכול להיות שאם הוא מצטער על כך, הרי הוא נכלל במה שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ג, קס) "ענין שונאי השם נמצא לפעמים גם באנשים שהם עושים המצוות ונזהרים מכל עבירה במעשה ובלשון, אם נפשם רעה ובקרוב לבם יקשה להם כאשר חבריהם עוסקים בתורה, וירע בעיניהם להיות בני אדם עובדים את השם ויראים מלפניו כאשר תאמר על האיש אשר לא יחפוץ שיכבדו בני אדם את המלך ושיעבדוהו כי הוא שונא את המלך", היינו שהרי תכלית הבריאה הוא לכבוד שמים, ואם אדם מצטער על דבר הגורם ריבוי כבוד שמים, ואכפת לו מה שנותנים יותר כבוד למלך, הרי הוא נחשב משונאי המלך, וזוהי המדרגה העשירית בשערי תשובה שאין להם חלק לעולם הבא.

נמצא שאם אדם היה משפיע באיזה מקום, ובא לשם משהו שמשפיע באופן מועיל יותר ממנו, עד שהוכרח לעזוב את המקום, וזה שייך בכל התחומים של זיכוי הרבים, בתורה, ביראת שמים, ובמידות טובות, או בחסד, שהיה עושה טובות לאנשים, ובא אחר שעושה זאת באופן יותר טוב ממנו, אם הוא מצטער על כך ושמת יותר אם השני לא יעשה את החסד, הרי הוא בכלל שונאי השם, מחמת המחשבה שבלב, כי רצון השם הוא שיתרבה כבוד שמים, ואילו הוא רוצה שיהיה פחות כבוד שמים.

מתיקות התורה

מאצרותיו של מרן עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

מדברי רבינו שליט"א ברעווא דרעווין בשבת 'החודש, כפי שהובאו על ידי מערכת 'קול ברמה':

'הכל חוששים מפני הבאות, אבל ליראי השם יש אמצעי הגנה נאותים'

בדבריו הזכיר הרב את דברי המשגיח דליקוואד שאמר שקבלה בידו ש"כל העהרליכער-אידן' יינצלו במלחמה האחרונה, בתנאי שיהיו מובדלים מן העמים" □ כמו-כן סיפר על הסגולה שאמר הרבי מזוויהל שבאמצעותה נופף במקלו והמרצחים הערבים נמלטו □ סגולת-ההצלה של שבת קודש המובעת במילות השיר המקודש של ה'אבן עזרא, 'כי אשמרה שבת, א-ל ישמרני' וכו' □ וגם: מדוע הגיע היהודי החילוני לקנות תפילין מהודרות?

- לא אירע דבר. מאותו כוס ומאותם מים, המצרי שתה דם, והיהודי שתה מים. הרי לנו ראייה ברורה, אמר המשגיח, שאדם המובדל מן העמים אין במציאות כל שליטה עליו.

היום אנחנו כבר יכולים לדעת שהמשגיח זצ"ל ניבא, ולא ידע מה ניבא... שהרי, איזו תקשורת כבר היתה בעת שנאמרו הדברים לפני עשרות שנים! אבל היום!?! - כשהתקשורת הנוראה 'מדברת' אלינו בראש כל חוצות, ומנסה 'לגלוש' ולסחוף אחריה גם את באי בית המדרש, או-הו איזו משמעות של ממש יש לדבריו של הגר"נ וכטפויגל!!!

היום אפשר להבין הרבה יותר טוב את משמעותה של ההבטחה הנדירה שמי שלא יסחף אחר התקשורת, ינצל מחבלי משית. שהרי עוצמת הנסיון שיש בכך כיום הזה, היא הרבה-הרבה יותר קשה מאי-פעם.

ומי שבאמת יעשה את כל המאמצים על-מנת להתנתק לחלוטין מהתקשורת הארורה, שאיבדה כבר הרבה בני-נאמנים בכרם בית ישראל - יוכל לסמוך בלב שקט על הדברים הנ"ל!

האדמו"ר מזויעהל נופף במקלו

ומענין לענין באותו ענין, אמר מרן הגר"י זילברשטיין, 'יש גם לי קבלה אישית מהרבי רבי שלמה מזוויהל.

בנערותי שהיתי בין היתר גם בבית מדרשו של האדמו"ר רבי שלומק'ה מזויעהל זצ"ל, ואת הסיפור שמעתי ממשמשו רבי אליה' ראטה, שהיה בעצמו אדמו"ר. הרבי עשה פעם את דרכו מירושלים למירון וחצה את העיר שכם. יישוב זה שהיה מועד לפורענות עוד מימי קדם, לא

האיר את פניו גם לאיש אלוקים קדוש זה, ובעוברו בין הסמטאות ניסו ערבים להתנכל לשיירה בה נסע.

האדמו"ר ציווה על נהגו להמשיך ולנסוע, ולא להתחשב בפורעים הערביים שתאוות הרצח נשקפה כבר מפניהם. "אל תדאג. אם הם יתקרבו אלינו, אלחם נגדם ואנצחם".

ואכן, כאשר התקרבו הערבים אל המכונית, יצא האדמו"ר ונופף בידו כמאיים עליהם, וצעק לנגדם שכל ערבי שלא יסתלק מכאן בזה הרגע, יינזק. וראה זה פלא. כל הרוצחים הללו ברחו כל עוד רוחם בם ונעלמו מן המקום כהרף עין, למרות שהרבי דיבר באידיש, והערבים בוודאי לא הבינו מה אמר...

המקורבים שהיו עדים למעשה המופלא, שאלו לאחר מכן את האדמו"ר הכיצד לא ירא לנפשו מאימת המרצחים, ובכלל - כיצד הצליח יהודי קשיש כמוהו להניס את הערבים הידועים בעזותם?

השיב הרבי ואמר: מְטָבֵעַ הבריאה אין לגוי שליטה על יהודי, אלא שהקב"ה טָבֵעַ את ההנהגה הזו בעולמו כל עוד היהודי נשאר יהודי. ברם, כאשר נכנס בו קצת מן ה'גוי', אין לו עדיפות על פני הגוי האמיתי...

לפני ברכת החודש בשבת 'החודש' עלה מרן זילברשטיין שליט"א על בימת ארון הקודש בבית מדרשו ברמת אלחנן, וביקש לעורר את הקהל בדברי חיזוק, לרגל המאורעות המתרחשים לאחרונה בארץ ישראל. דברים אלה, ודברי חיזוק נוספים של מרן שליט"א, יתפרסמו בגיליון 'קול ברמה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן שייצא לאור בעז"ה לקראת פסח.

'כולם חוששים ופוחדים ממה שעלול עתה לקרות, לאחר החיסול בדמשק של הקצינים הבכירים של אירן', אמר הרב שליט"א, והדגיש את הנקודה שישראל הם 'עזין שבאומות', ולכן העזו לעשות את הפעולה הזו, למרות הסכנות שהיא טומנת בחובה.

ולאחר הפעולה, הציבור חושש, ולמרות שיש מי שמנסה להרגיע, החששות עדיין מכרסמים בלב. ולכן כדאי לצטט את מה שאמר המשגיח דליקוואד הגה"צ רבי נתן וכטפויגל זצ"ל, שכתב בנושא זה דברים ברורים מאוד.

אנחנו מצויים בתקופה הרת-גורל לעם היהודי, ובימים מיוחדים הצופנים עבורנו משמעות מיוחדת, אמר מרן שליט"א. ברם, יש לדעת, שבניגוד להרגשת-הפחד המפעמת באופן טבעי בליבו של כל יהודי, צריכה להתעורר בקרבנו שמחה והתעוררות עצומה. וכוונתנו לדבריו של המשגיח זצ"ל.

היה זה בתקופה שבה דיברו הכל על סכנות העלולות להיות בעולם. המשגיח אמר אז שיחה מיוחדת לבני הישיבה בנושא זה, ושאל בתמיהה-רבתי: 'הכיצד זה שבן-תורה פוחד?! מי שמובדל ומופרש מן העמים, אין לו חשש סכנה! הוא יינצל מאה אחוז מכל סוגי הפצצות! אין בזה כל מקום לשאלה!'

והוסיף: 'אין בכך כל ספקות. אין בכך כל 'נערווען'! מאה אחוז שכל בני התורה יינצלו - בתנאי אחד: שיהיו מובדלים מן העמים!'

לא דורשים מן האדם להיות למ"ד-וונ"ק

'זהבדלתי אתכם מן העמים להיות לי', ובחז"ל - 'אם אתם מובדלים מן העמים, אתם שלי, ואם לאו, אתם של נבוכדנצר וחבריו'. וביאר המשגיח, אם תהיו מובדלים מן הגויים, תימצאו ברשותו של הקב"ה, ואין עליכם כל שליטה! הנכם מצויים בפלנטה אחרת לגמרי!'

ואמר עוד הגר"נ וכטפויגל זצ"ל: יש לי בקבלה איש מפי איש מרבי יהושע לייב דיסקין זיע"א שבמלחמה האחרונה קודם ביאת משיח, כל העהרליכער-אידן יינצלו, ומה זה עהרליך-איד, מי שמובדל מן העמים.

והוסיף: לא מדובר באחד מל"ו צדיקים. לא דורשים מן האדם להיות כזה, ואף אחד אינו דורש מן האדם לעשות דברים שאינם מתאימים למדרגתו. הדבר היחיד הוא, להיות מובדל מחוקות העמים, ושלא תהיה לנו שייכות אליהם, לא אל התרבות שלהם, לא אל העיתונים שלהם, ולא אל המוזיקה והספרים שלהם. להיות מנותק מהם לחלוטין.

במצב כזה יאמר לנו הקב"ה 'אתם שלי'! ואז נימצא ברשות אחרת, ולא תהיה לאף אחד שליטה עלינו!

ולא צריך להתפלל כיצד יתרחש דבר כזה, שהרי גם בעשרת המכות במצרים, בעוד שהמצרים סבלו ונפגעו מהמכות, ליהודים - שהיו קרוב מאוד אליהם

כשהערבים החלו להתגרות בנו, הסביר הרבי, הוצאתי מליבי את כל ההרגשות ה'עמלקיות' שאולי-אולי נותרו בי, וממילא לא היתה להם כל שליטה עליי...

מאוחר יותר הוסיף האדמו"ר מזוועה ויאמר שאפילו המחשבות הקונות שבתה במוחו של אדם, גם הן צומחות לפעמים מכוחו של עמלק, דהיינו משורש הגאווה, וזה יכול לקרות גם כאשר אומרים לו פעמיים ושלוש שהוא בעל מדרגה, כבר ייתכן שתיכנס בו מידת הגאווה, היא מידתו של עמלק.

סגולת שמירת השבת

מֵרֵן הַגַּרְיִי זִילְבֶּרשְׁטֵיין הַדְּגִישׁ שְׁכֶאֱשֶׁר חָרוֹן-אֶף-הוּ' שוֹלֵט בְּעוֹלָם, יֵשׁ לָנוּ סִגּוּלָה מְצִוִּינָה בְּדִמּוּתָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, וְזֹאת כְּפִי שְׁאֲנַחְנוּ אֹמְרִים בְּזַמִּירוֹת הַשַּׁבָּת אֶת מִילּוֹת הַשִּׁיר הַמְּקוּדָשׁ שֶׁל ה'אָבֶן עֶזְרָא', 'כִּי אֲשֶׁמְרָה שַׁבָּת, אֶל-יִשְׁמֶרנִי וְכו'.

שמירת השבת, כפי שמובטח לנו, תעניק לנו מגן ומחסה מפני כל הצרות הבאות לעולם רח"ל. אבל כל זאת בתנאי שהאדם ישמור את פיו במהלך השבת, ולא ירבה בדיבורי חול, אלא יעסוק בדברי תורה וחיזוק, ויִשְׁרָה אווירה טובה בבית, אווירה של אמונה בבורא עולם.

שולחן השבת הוא הזמן היעיל ביותר לדבר עם הילדים בדברי-אמונה ובטחון, לחסן אותם מול פגעי-העולם, ולתת להם את הכלים להתמודדות עם משברי-החיים. אבל כל זה יכול להיעשות רק באווירה נינוחה.

בהמשך-דבריו סיפר מֵרֵן הַרְבֵּי שְׁלִיט"א על מה שסיפר לו ת"ח מתושבי רמת אלחנן, והדברים ממחישים את כוחה של תפילה, לה אנחנו כל כך זקוקים בימים אלה.

מדובר ביהודי, שכלל לא שמר מצוות, שלאחר שהתפלל מקירות-ליבו זכה לראות נס גלוי. ללמדנו גם שבכל מצב בו אדם נמצא, תפילתו נשמעת בשמים. את הסיפור שמענו מסוחר-סת"ם ידוע בבני ברק, שיום אחד התדפק על דלתו יהודי וביקש להזמין זוג תפילין, 'אבל אני רוצה את התפילין הכי-מהודרות שיש. לא פחות'.

האיש הזה, מספר לנו סוחר-הסת"ם, למרות שחבש כיפה לראשו, היה נראה לי כמי שלא שמר מצוות, וענן אותי מאוד מה הסיפור שעומד מאחורי הזמנת התפילין המהודרות. לא הססתי, ושאלתי אותו האם יוכל לספר לי מה הסיפור שלו, והוא סיפר, ובשמחה. אני מתגורר ברמת-גן, ולפני יומיים היתה בביתי שריפה גדולה שנגרמה מקצץ חשמלי. האש התפשטה במהירות, וראיתי שהבית כולו עומד לעלות בלהבות, ועליי לצאת מהבית, ומיד. הבעיה היתה שבאותו רגע שהיתי בחדר מסוים, ודלת-הדירה היתה נעולה, והייתי חייב לפותחה עם מפתח (המדובר בדירה ישנה, כמובן).

המפתח עצמו היה בחדר שכבר היה אפוף-להבות, ולא היתה שום אפשרות להיכנס לשם. היו אלו שניות גורליות, וראיתי כבר את עצמי מגיע למצבים הכי-קשים, רח"ל. והנה, יכולני להעיד על עצמי שמעודי לא התפללתי ולא ידעתי כלל מה היא תפילה. אבל, בשניות שכאלו, שהינך מצוי בסכנת-חיים ממשיה ביותר, החילותי לבכות ולצרוח אל האלוקים, ואמרתי 'אלוקים, אם אני יוצא מכאן חי, מבטיחני לך שאתחיל להניח תפילין ואחזור בתשובה שלימה'.

עכשיו צריך לאחוז ראש, ולשמוע מה קרה לאחר התפילה הרותחת שיצאה מפי האיש החילוני הזה. 'לפתע, הכלב שנמצא יחד איתי בדירה, זינק אל החדר בו נמצא המפתח, איתר בחלקיק-שניה את המפתח, והגיע אליי בנביחות חזקות, כשהוא אוחז את המפתח בפיו. אודה ולא אבוש: אין הגדרה של 'נס גלוי' יותר מזה. מעודי לא אילפתי את הכלב הזה למצוא מפתחות; מה-עוד שבדיוק כמו בן-אדם, גם כלב בורח מאש, ומה פתאום החליט להתפרץ לחדר; ואיך הבין הכלב שמה שחסר עכשיו זה רק המפתח; ועיקר-העיקרים - המפתח היה מונח בתוך ארון, והכלב פתח את הארון, ומצא את המפתח --- אולי מישהו יכול להסביר לי כיצד כל זה קרה אלמלא שהקב"ה האזין לתפילתי שבקעה מעמקי-הלב, ושיגר לי את הישועה, שנייה

אחת או שתיים לפני שהייתי גם אני עולה בלהבות רח"ל!!! כמובן שלאחר שהמפתח היה בידי, הצלחתי לפתוח את הדלת, וניצלתי מהשריפה. ובאתי עתה לקיים את הבטחתי, ולרכוש תפילין הכי-מהודרות, ואני מתכוון - באמצעות הרב שלי - לחזור בתשובה שלימה.

מסקנות רבות אפשר להעלות מהסיפור המופלא, אבל העיקרית שבהן מתייחסת אלינו... לפעמים אדם נמצא במצב של ירידה רוחנית, והוא מרגיש צורך להתפלל אל בוראו ולשפוך את ליבו לפניו, ולבקש ממנו על דא ועל הא, וכן שיעזור לו להתקרב אליו מחדש. ואז עולות בליבו מחשבות בסגנון 'האם לאדם כמוני, שכל-כך הירבה לחטוא השי"ת ישמע? וזה לא בטוח כלל שהוא צודק... כי יתכן בהחלט שהוא לא התדרדר בצורה כה חמורה, והוא רק משפיל את עצמו, אבל כך הוא חושב.

אז הנה לפנינו ראייה מוחשית על מה שכתוב בכל ספרי המוסר, שהשי"ת מאזין גם לתפילות של אנשים שאינם מוגדרים כצדיקים, ואולי אף הרבה פחות מכך. ואולי דווקא להם ה' שומע יותר, כי הם היו צריכים לעקור את עצמם מִבְּצַת-הַבוֹץ העמוקה שבה שקעו, דבר הכרוך במאמצי-על. שהרי ככל שאדם 'שקוע' יותר, כך קשה לו יותר להשתחרר מִהַבְּצָה הזו!

וזה הוא כוחה האדיר של תפילה, לה אנחנו כל-כך זקוקים בימים אלה. נעמוד אפוא בתפילה חמה לפני אבינו שבשמים ונשיח בפניו את דאגותינו ומועקותינו, ומי ששמע לאבותינו והושיעם מכל צרה ומצוקה, יאזין גם לתפילותינו בדור יתום זה.

האם יכנס למקלט המוגן מבחינה גשמית, או ישאר בביתו המוגן רוחנית?

שאלה. אדם הגר בישוב שיש שם חשש לירי טילים עליו, וההוראות הם כשיש אזעקה צריך ללכת למקום מוגן, והנה בפעם הראשונה רץ למקום המוגן, ומצא שאמנם זה מוגן מבחינה גשמית, אך מבחינה רוחנית המקום רחוק מלהיות מוגן, שיושבים שם משפחות משפחות, ואי אפשר למגנו מבחינה רוחנית, ושואל האם מותר לו להשאר בביתו ולשמור על עצמו מבחינה הרוחנית, או שלאדם אסור לסכן עצמו, וינסה לשמור על עצמו ככל שיוכל?

תשובה. מסופר על הגאון הצדיק רבי מרדכי חיים מסלונים זצ"ל בזמן מלחמת תש"ח שהפגזים נפלו בירושלים בכל חלקי העיר, והיה סכנת נפשות להשאר בבית, ביקשו בני משפחתו ממנו שירד עמם למקלט, הגה"צ ר' מרדכי חיים ירד למקלט, וכשראה שמחמת קוצר הזמן לא הספיקו לסדר את המקום היטב, ויש שם משפחות שלימות אנשים ונשים, ברח משם, ונשאר בביתו כל ימי המלחמה, ואמר שהוא מפחד יותר להיות במקלט מפני הסכנה הרוחנית, מאשר מפחד מהפגזים. אך יש להסתפק אם הנהגה זו היא רק לגדולי האומה, או שזה הנהגה לכל אחד.

סיפר הרב אברהם דוב ריינס ז"ל (קובץ מוריה כב שנה ד ג - ד) שבסוף שנות מלחמת העולם הראשונה נזדמן לעיר פעטרבורג, והיות שבעת ההיא גר שם מֵרֵן הַרּוּגֶאצ'וּבִי כְּפִלִיט מִלַחְמָה הֵלֵךְ לְבַקְרוֹ, שָׂאל אוֹתוֹ הַרְבֵּי רֵינִס 'איך מרגיש עצמו רבינו כאן' תמה עליו רבינו מה שייך לשאול אותי איך אני מרגיש עצמי כאן, האם אתה חושב שאני צריך להרגיש עצמי כאן יותר טוב משהייתי מרגיש לו נשארתי בדווינסק, הלא ר' מאיר שמחה שנשאר על מקומו אפשר שלו טוב יותר שם מאשר לי שאני חי כפליט בגלות, השיב לו הרב ריינס הלא רבינו עשה על פי דין, לאיזה דין אתה מכוון שאלו רבינו? השיב לו הרב ריינס, הלא נאמר במסכת שבת (דף לב ע"א) אל יעמוד אדם במקום סכנה לאמר שעושין לו נס, שמא לא עושין לו.

אמר לו הרוגאצ'ובר שיש לחקור האם כונתם היא שאל יעמיד אדם את עצמו במקום שיש סכנה, אבל אם היה שם מקודם מותר לו להשאר עומד על מקומו, או דילמא אסור לו גם להשאר עומד במקום סכנה, והמקור הראשון שהביא להוכיח היה מתפילתו של כהן גדול ביום הכיפורים על אנשי השרון, 'הי רצון שלא יעשו בתיהם קבריהם'. כלומר שבשרון היתה האדמה רכה והבתים היו נופלים מהר והיה סכנה לגור שם, ואם נאמר שאסור גם להשאר לדור במקום סכנה איך התפלל עליהם הכהן גדול ביום הקדוש, הרי אסור

להם לדור במקום הזה, ניסה הרב ריינס לדחות ראיתו זו בטענה "דילמא עשו אנשי השרון בזה נגד רצון חכמים", הפסיקו רבינו ואמר לו אם כן יהיה תלוי במחלוקת הנמצאת בירושלמי אם רשאים להתפלל בעד עבריינים.

אך עדיין יש לחלק ששם בשרון אין הסכנה כל כך ממשית כל רגע, אבל כאן שהכריזו שכעת יש כאן מקום סכנה אולי אסור להשאר במקום, ונראה שתלוי במדת הסכנה, שאם הסכנה קטנה ורחוק מאוד שיפגע, ואין אחד מאלף שנפגע, ובסכנה מועטת כזו אסור לחלל שבת, כמבואר ברע"א (תשובה ט), וכך כתוב במג"א (סימן שטז ס"ק כג) שאסור להרוג 'שממית' בשבת, כי [רק] אחת מאלף היא מסוכנת, כשנופלת למאכל. וכך מבואר גם בשם אריה

(סימן כז) שהקשה למה לא כתובים בגמרא כל הסכנות הכתובים בספר חסידים? והשיב: כל הני דחשיבי בספר חסידים הם חששות רחוקות ואפשר שלא יזיק רק לאחד מיני אלף, אך מדינא ומתקנת חכמים אין לחוש לזה, והרב החסיד עשה בזה משמרת שלא נכשל בזה אפילו באחד מיני אלף, עכ"ל. וכן מבואר בשו"ת אגרות משה (חלק חו"מ א' סימן קד) שדן אם מותר להתפרנס ממשחק זריקת הכדורים שיש בזה חשש סכנה רחוק, והאגרות משה שם מתיר להכנס לסכנה שהיא אחת מכמה אלפים, יעו"ש. כל שכן בענינו שמותר לו להסתכן כדי להגן על עצמו מבחינה רוחנית (בכורות נז, א).

אוצרותיהם אמלא

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' מאת הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

השיב רבי איצ'לה: "דין של מעלה חמור מאד, עד כי אי אפשר לשום אדם בעולם הזה לשער כלל, וביחוד מקפידים מאד על דברים האסורים שמדברים שלא כהוגן!". והוסיף: "אמנם לתלמידי חכמים יש הרבה מליצי יושר, אולם מקפידים מאוד על חטאי הלשון"...

לפרשיות תזריע מצורע

"אֵל תְּבַהֵל עַל פִּיךָ וְלִבְךָ אֵל יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָבָר"

מי שמתבונן מעט במקורות חז"ל והמדרשים העוסקים בעניין לשון הרע, יזדעזע מעוצמת חומרת החטא, אשר כמדומה אין דומה לו בשום עוון אחר:

במסכת ערכין (טו, ב) ובעוד מקומות אנו מוצאים דברים קשים מאוד על המספר לשון הרע; "כאילו כפר בעיקר", "הגדיל עוונות עד לשמים", "ראוי לסוקל", "הקדוש ברוך הוא אינו דר עמו בעולם", "נגעים באים עליך". במדרש (שוחר טוב, נב) אמרו: כי חמור לשון הרע משלושת העבירות החמורות כאחד! ובזוהר הקדוש (דף נג עמוד א) נאמר דברים מבהילים שתרגומם כך: "בא וראה, כל עוונות שבעולם הקדוש ברוך הוא מכפר עליהם בתשובה חוץ מלשון הרע, וכל שכן אם הוציא שם רע על חברו שמדבר עליו שקר. אלו שני העוונות שאין תשובה לבדה מועלת להם עד שימרקו עוונם ביסורים רחמנא ליצלן".

שאלו רבי חיים – מה עלה בדינו בשמים? והשיב רבי איצ'לה: "דין של מעלה חמור מאד, עד כי אי אפשר לשום אדם בעולם הזה לשער כלל, וביחוד מקפידים מאד על דברים האסורים שמדברים שלא כהוגן!". והוסיף לומר: "אמנם לתלמידי חכמים יש הרבה מליצי יושר, אולם מקפידים מאוד על חטאי הלשון".

נורא! כאשר האדם יתבונן מעט, מה הוא מעולל לעצמו בדיבור אחד אסור, אין ספק כי ההתבוננות הזאת תשפיע עליו לטובה, תיתן לו חוסן להתאפק, ותגביר בו כח לאצור הדברים בליבו.

אמחיש זאת במעשה נפלא ששמעתי מפי מורנו הגאון רבי יהושע דוד טורצ'ין שליט"א, רב קהילות 'פרושים', בשם הרב הצדיק הישיש רבי בן-ציון אלפס זצ"ל מוילנא.

אקדים ואומר בשתי מילים מי היה רבי בן-ציון אלפס:

לפני כשמונים שנה היה רבי בן ציון בבחינת איש במקום שאין איש. באותן תקופות בהן המשכילים וגרורותיהם נהגו להפיץ את שיטתם הכוזבת בגליונות וספרים נוטפי ארס ורעל חמור נגד התורה וחכמיה, ורבים מהצעירים קראו את חיבוריהם ונסחפו אחר דעותיהם. אזר רבי בן-ציון כגיבור חלציו, וטרח לחבר כשישים חיבורים מועילים, הכתובים בצורה נעימה ושובה לב, הנטועים על מדרשי ואגדות חז"ל, והפיקו רוח אמונה ויראת שמים טהורה, ביניהם סדרת הספרים הידועה "מעשה אלפס", ומרן ה'חפץ חיים' זצ"ל העיד עליו באגרת כי הינו "מזכה את הרבים בחיבוריו". גם שימש כמגיד מישרים שהלהיב המונים לשמירת התורה והמצוות הן בוילנא והן בארץ ישראל. מעשה שהיה עימו כך היה:

פעם ניגש רבי בן-ציון לאחד המתפללים בבית הכנסת וביקש ממנו לספר לו לשון הרע על פלוני. רבי בן-ציון הוסיף לומר בהצטדקות: "אמנם לא מצאתי היתר בספר 'חפץ חיים' שאכן תוכל לספר לי את הסיפור, אבל היות והענין נחוץ לי מאוד אבקשך בכל זאת לספר לי".

כמובן שהלה סירב בתוקף: "מה פתאום! איני רוצה לספר לכבודו לשון הרע", בהטעימו: "והרי כבודו בעצמו טוען כי לא מצא היתר בספר 'חפץ חיים' שאוכל לספר לו דבר זה, ומדוע שאספר?". אולם רבי בן-ציון לא הרפה והפציר ושכנע אותו שוב ושוב, אך לשוא.

בשלב מסויים הציע לו רבי בן-ציון תשלום כספי בעד סיפור הדברים, ולמרות שרבי בן-ציון האמיר את המחיר גבוה יותר ויותר במשך השיחה, והגיע לכדי סכום גבוה שקשה היה לסרב לו. ברגע הראשון השיב הלה כי ברצונו להתיישב בדבר עם בני ביתו, אך לאחר שניות ספורות הכריז בנחישות: "החלטתי כי לא שווה לי למכור את כל הגן עדן שלי בשביל בצע

עד היכן מגיע חומר הדין על עוון זה בשמים, נלמד מהסיפור המרטיט ביותר שהובא בהקדמת ספר 'כוכבי אור', אשר הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, שמע אותו מפי בעלי המעשה, והיה מרבה לעורר ולזרז בו: שני גדולי עולם ידידי נפש עלו לגור בירושלים עיר הקודש בערוב ימיהם, והתיידדו ונקשרו זה בנפשו של זה, הלוא הם: הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל, בנו של הנצי"ב מוואלז'ין, אשר בערוב ימיו שימש כרבה של ירושלים, והגאון רבי איצ'לה בלאזר מפטרבורג זצ"ל, תלמידו הגדול של רבי ישראל סלנטר ומראשי תנועת המוסר. לעת זקנותם סיכמו השניים ביניהם כי מי שיסתלק ראשון לעולם האמת יתגלה לרעהו בחלום, ויספר לו על הנעשה שם למעלה. רבי איצ'לה נפטר ראשון, קודם פטירתו ביקש מחתנו הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, רבה של קריניק שלא יספידוהו לא בארץ ישראל ולא בסלבודקה. כאשר התאספו ההמונים ללוויה, הסתפקו כיצד לנהוג, ובאו לשאול את מרן הגאון רבי שמואל סלאנט זצ"ל, רבה של ירושלים, שהורה לקיים דברי המת ולא להספידו.

אולם ידידו ורעהו הטוב, רבי חיים ברלין, התיר לעצמו לומר דברי התעוררות בלבד, מבלי להזכיר שבחי הנפטר, לזכותו ולעילוי נשמתו. רבי אריה לוי עצמו שהיה נוכח בלוויה העיד כי היתה התעוררות רבה מדברי הכיבושין הנוקבים שהשמיע שם, וכל הציבור כולו והוא בתוכם געו בבכיה גדולה.

בליל שבת קודש הקרוב סמוך לאור הבוקר, הופיע רבי איצ'לה בחלומו של רבי חיים, והודה לו על שלא הפר את צוואתו ונמנע מלהספידו, ואמר לו שכל ימות החול לא הניחוהו משמים לבוא אליו בחלום ולתת לו יישר כח, עד עתה ליל שבת קודש.

כסף. לא אספר את סיפור הלשון הרע שביקשתם לשמוע גם תמורת סכום כסף גבוה ככל שיהיה!".

פנה אליו רבי בן ציון בתוכחה מיניה וביה: "איני מבין את משמעות דבריך, הרי אמש ראיתך עומד כאן סמוך לבית הכנסת ומספר לפלוני לשון הרע גס על אלמוני בשיא הקלילות והפשטות. בלי פחד מאיבוד הגן עדן ומבלי שאיש הבטיח לך כל סכום תמורתו, ואילו כעת אינך מסכים לספר לי לשון הרע אפילו תמורת סכום עצום שהצעתי לך. מה גרם לך לסרב בכזו צורה נחרצת? מה השתנה אצלך כעת מלפני דקות בודדות?".

האיש עמד בוש מול האמת הנוקבת שהשמיע רבי בן-ציון בפניו, והודה בקול חלוש ונכלם: "הרב צודק! אני באמת לא מבין את עצמי...".

רבי בן ציון באהבתו הנסחרת לאיש שיחו, המשיך להסביר בנועם לאיש שיחו: "איני יסביר לך מה החילוק אצלך מהיום לאתמול!... אתמול לא חשבת על הדברים לפני שהוצאתם מפיק, ולכן היה קל מאוד לשטן להכשילך. אבל היום כשאמרתי לך מפורשות שלא מצאתי על כך היתר בספר 'חפץ חיים', באותם רגעים מיד התעוררת לחשוב – אם זה אכן רווחי עבורך לספר כעת לשון הרע, אם יש על כך היתר, ומיד תפסת את עצמך שאתה עומד להפסיד את כל עולמך בעד דיבור פשוט ושולי, לכן לא הסכמת לדבר לשון הרע, גם בעד כל סכום גבוה שהוצע לך".

דבריו נפלאים, ומראים באופן בולט ביותר היכן טמונה אחת מנקודות התורפה המרכזיות שגורמות לאדם להיכשל בלשונו – חוסר התבוננות ומחשבה! "בואו ונחשוב חשבוננו של עולם שטר עבירה כנגד שכרה" (בבא בתרא עח, א), כשאדם ניגש לבדוק ולבחון את מעשיו על פי חשבון, מיד הוא תופס את עצמו – ונזהר לא להיכשל. הבעיה היא כשלא חושבים...

אם רק ירגיל האדם את עצמו לחשוב ולהתבונן היטב קודם שמוציא הדברים מפיו, הוא יחסוך הרבה דיבורים מיותרים. למול עיניו יעמדו רווח למול הפסד ותועלת למול נזק, וימנעו אותו בהרבה מקרים מדיבורים אסורים.

"ומגיד לאדם מה שחו"

דוגמה נוספת נפלאה, היה רגיל לספר הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, שבדידו הוי עובדה:

פעם הוזמנתי לבית אחד מקרובי, והוצרכתי לשוחח עימו על ענין כל

שהוא. באתי בשעה היעודה, בעל הבית קיבלני בפתח הבית והוביל אותי אל חדרו הפנימי. והנה בחדר החיצוני שבקדמת הבית, ישבו מספר בחורות קרובות משפחתו של בעל הבית ופטפטו ביניהן, וכאשר עברתי סמוך אליהן, בדרכי לחדר הפנימי, שמעתי אותן מדברות בלהט לשון הרע ורכילות.

חרה לי לראות התועדות שכזאת, מספר בנות יושבות יחדיו ומעבירות את זמנן בסיפורי לשון הרע. הדהד באוזני צוואתו של רבי אליעזר הגדול להורקנוס בנו: "בני, אל תשב בחבורות האומרים גנאי מחבריהם, כי כשהדברים עולים למעלה – בספר נכתבין, וכל העומדים שם נכתבין בשם חבורת רשע". להתיישב כך יחד במיוחד כדי לשוחח על אחרות, זוהי חבורת רשע לכל דבר וענין.

חשבת כי זוהי הזדמנות פז להעמידן על מקומן, לעורר אותן אחת ולתמיד על חומרת העוון. בסייעתא דשמיא עלה במוחי רעיון מוצלח כיצד לעשות זאת בצורה טובה ביותר ומפיקת תועלת.

הנה בדרך קבע אני נושא עימי בתיק מכשיר הקלטה וקלטות ריקות, בהן אני מקליט את השיחות שאני מוסר בישיבה. בקשתי רשות מבעל הבית לשוב רגע לחדר בהן יושבות הבנות, ומבלי ששמו לב הנחתי את המכשיר בקצה החדר, הפעלתי אותו וחזרתי לשוחח עם בעל הבית על הענין שלשמו באתי. הן המשיכו לפטפט ולשוחח כמקודם, לטחון בפיהן את כל העולם ולנתח את אופייה וטבעה של כל אחד ואחת שעלו שם, והדי השיחה נשמעו היטב בתוך החדר פנימה.

כעבור כשלושת רבעי שעה נכנסה בעלת הבית לחדר בו ישבנו, ואמרה כי האורחות מבקשות להיכנס לרגע לאחל לילה טוב, כי הגיעה שעתן ללכת.

כשנכנסו פניתי אליהן בציניות ואמרתי: "הא! ברוך השם פעלתן היום דברים גדולים עם הדיבורים שדיברתן כאן? נאמרו כאן דברים העומדים ברומו של עולם?".

הבנות נאלמו דום, הן כלל לא ציפו לתגובה כזאת. קמתי ממקומי ויצאתי אל החדר הסמוך בו הן ישבו, הבאתי את מכשיר ההקלטה שהנחתי שם קודם, סובבתי את הקלטת לתחילתה, והפעלתי אותה למול עיניהן המשתאות, כשאני מקדים ואומר להן ברורות: "אסור להקליט אדם שלא מדעתו, זה עוון ופשע בלתי יכופר. אך כאן במקרה שלנו ביקשתי רשות מראש מבעל הבית לעשות כן, על מנת למחוק את הקלטת תיכף ומיד לאחר שתשמעו אותה, כדי לעמידכן על מקומכן הראוי".

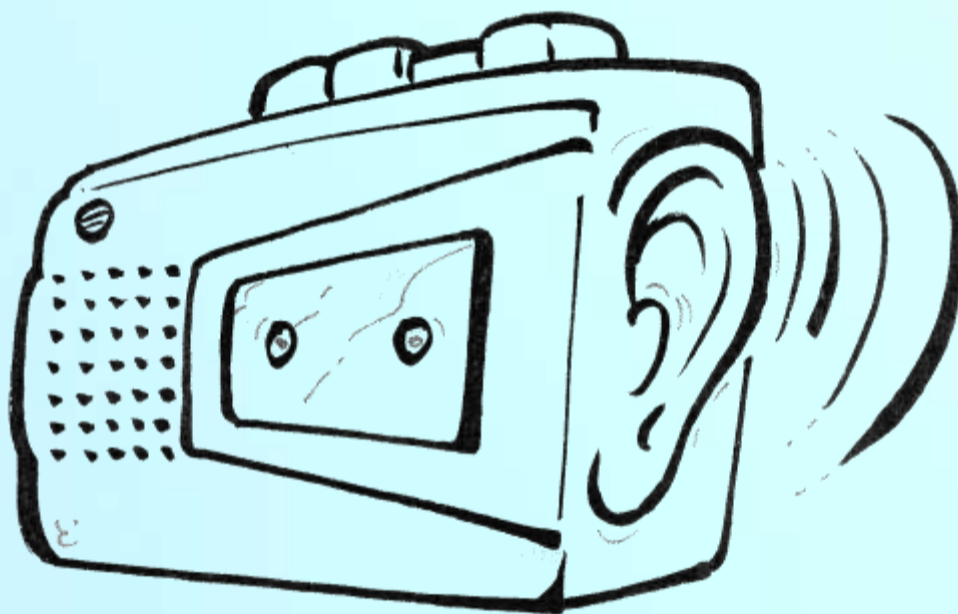
כשהבינו שהקלטתי את תוכן השיחה, נהיה להם חושך בעיניים. כולנו שמענו בבירור את האחת מעלה את שמה של פלונית ומדברת בגנותה. השניה מוסיפה לפלל ומלח, והופכת את הסיפור לעסיסי יותר כדי להטעימו באוזני השומעים. את השלישית ממתיקה את הסיפור בתוספת משובחת מזוית עיניה, וכן הלאה והלאה כל אחת בתורה משתתפת ומוסיפה, מגנה ומשמיצה.

בשעת מעשה הדבר לא נשמע כה גרוע. להיפך השיחה נעשתה מעניינת ומחדשת, אך בהאזנה מאוחר יותר, זה נשמע מאוס ואכזרי.

תוך דקות אחדות, נשמטו כל אחת ואחת מהן מהחדר, בושות ונכלמות, כשרגשות אשמה ממלאות את חלל לבן, אך עם מסר חזק ותקיף כמה חמור ונורא היו פטפוטיהן.

רבי משה אהרן כשסיפר זאת בפני בני ישיבה, אמר להם דברים נוקבים:

מורי רבותי! הנביא עמוס צווח ואומר: "כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מֶה שְׁחֹ עֲשֵׂה שְׁחַר עֵיפָה וְדָרַךְ עַל בְּמַתִּי אָרֶץ ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ" (ד, יג). לעתיד לבוא עתיד הקדוש ברוך הוא לגלות לאדם "מה שחר".

שם למעלה ישנן הקלטות טובות וברורות המעידות את כל שיחו של האדם מיום היוולדו ועד יומו האחרון. לא קלטות כמו שיש לי, שיש צורך להפוך בהן צד כל שלושת רבעי שעה... שמה ישנן קלטות ארוכות וממושכות המכילות שבעים ושמונים שנה ברצף, המתעדות את

שיחו של האדם כאן בעולם הזה בפרוטרוט. כל הגה, כל משפט, כל שיח נחקק ונרשם לנצח.

והנה האדם בא לעולם העליון ושואלים אותו: "נו, בוודאי דיברת דברים טובים ומועילים בחיך", והוא משיב בתומו ובכח השכחה השולטת בו בבטחון: "כן, בוודאי! בחיי השתדלתי לדבר אך ורק דברים העומדים ברומו של עולם". אז יביא השליח את אותה קלטת מחרידה ומביישת, המתמצתת ומסכמת את כל מה שדיבר במהלך חייו, ויחלו להשמיע לו את תוכנה, והקול הולך וחזק מאוד, ונשמע בכל העולמות העליונים...

אציין במאמר המוסגר, כי מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל היה מתבטא תמיד ברטט: "וכי סבורים אתם שתצטרכו בבית דין של מעלה להעיד על מעשיכם ודבורכם... לא יהיה שום צורך בכך, יהיה תיעוד מוקלט ומוסרט ברור וחד על כל מה שעשיתם כאן. מה שישאר לאדם זה רק לומר איזה עונש מגיע לו..."

"אנא נוליד את חרפתנו באותה שעה", זעק רבי משה אהרן מנהמת ליבו, "היכן נוכל להסתתר מאימת הבזיונות הנוראים שיהיו לנו. הרי אז ישמיעו את כל דברי ההבל ורעות הרוח שאמרנו, את כל מילות הגנות וסיפורי הרוע ששוחחנו מאחורי גבם של אנשים. הכל יודע. איזה פחד! איזו בושה!" הרי פשוט שכל אחד שמעט יתבונן בעומק הדברים יאחזנו פחד וחלחלה. אין ספק כי יהיה קשה לו לדבר בצורה כה משוחררת וקלילה ככל העולה על רוחו וכנגד כל מי שיחפוף, כאשר יודע שהכל רשום, שום דיבור לא עבר מן העולם, ועל כל אחד ואחד מהם עתיד הוא לתת את הדין, להתבייש ולהיכלם.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

עודו תוהו ונבוך, מופתע ומאושר, מבולבל ונדהם, התאושש מיד ונקב במדויק בסכום הדרוש להפעלת הישיבה גם בשבוע הבא, והאורח הגיב מיד: 'קיבלת. מיד לאחר התפילה אני מעביר לך את כל הכסף, מזומן, ביד ומיד!'

לפסח ולבין הזמנים

היה זה לפני כמה שנים, בפרוש חודש ניסן. הרב אריה דרוטמן שליט"א הביא כי ימי חודש ניסן הם ימי 'בין הזמנים', הבחורים בחופשה, וטוב הדבר אם תוקם עבורם מסגרת לימודית. כנחשון קפץ אל תוך האתגר, ופתח 'ישיבת בין הזמנים' מרכזית, שהפכה למבוקשת במיוחד. 200 תלמידים הסתערו על שעריה מדי יום, מוותרים על החופשה ומקדישים את מיטב שעותיהם ללימוד התורה באהבה.

מלכתחילה, לא היה לישיבה הזו כל בסיס כלכלי איתן. תוך כדי פתיחתה, פעל הרב דרוטמן לגייס כספים לכיסוי ההוצאות המרובות, ובסייעתא

דשמיא, בתום מאמץ רב, היה בידו הסכום הנדרש להפעלת הישיבת בין הזמנים' בשבועיים שלפני פסח, ובמהלך חול המועד.

אלא שלתקופת 'בין הזמנים' של חודש ניסן יש שבוע נוסף - השבוע שלאחר החג. וכאן נתקל בקושי, בחסימה בלתי עבירה. הלוא כבר פנה לכל מי שיכל, ביקש מכל מי שהיה מוכן להקשיב, קיבל תרומות נאות מכל נדיבי הלב שהוא מכיר, וגם מכאלה שעשה עימם היכרות לכבוד העניין... עתה, בעומדו בתום ימי חול המועד, הוא מבין שאין לו תקציב להמשיך שבוע נוסף...

הוא ניסה עוד מאמץ, עוד שיחות טלפון, עוד בקשות נרגשות, ובשורה אין. ביום האחרון של חול המועד - יום ערב שביעי של פסח, הודיע לתלמידי הישיבה כי הוא עדיין אינו יודע אם היא תתקיים גם בשבוע הבא, או שמא היום הוא היום האחרון. 'בשעות הקרובות אעשה כל מאמץ לגייס את הסכום הדרוש להפעלת הישיבה גם בשבוע הבא!' - הבטיח, 'ואם לא אצליח - נודיע עוד היום שהיום הוא היום האחרון!'

בתום שעה ארוכה ומאומצת של מחשבה דלה

מזכרונו שם של חבר ותיק, שבעבר הרחוק סייע לו להשיג תרומה נדיבה מיהודי אמיד. הוא החליט לנסות גם אותו, והתקשר אליו. לשמחתו, החבר הסכים לשתף פעולה, אך הסביר כי כדי לקבל את התרומה - עליו להיפגש עם הנדיב הלז בביתו שבבני ברק, וזה לא יתאפשר בשעות הקרובות...

'אבל אני חייב את המידע תוך שעה וחצי מקסימום, כדי להודיע לתלמידי הישיבה!' - ביקש הרב, כמעט התחנן. אך החבר נענה והסביר, שהוא מתדלק עתה את רכבו בתחנת דלק ירושלמית, וגם אם לאחר התדלוק ייסע מיד בני ברק - קשה להאמין שבתוך שעה וחצי יעבור את הפקקים, יגיע לביתו של הנדיב, יתקבל מיד, וייצא כשמבוקשו - התרומה הנדיבה - בידו. כך הסתיימה לה השיחה, כשהרב דרוטמן מתחיל להפנים שהסיכויים לקיים את הישיבה גם בשבוע הבא - קלושים ממש...

חולפת דקה, ולפתע פתאום, מצלצל מכשיר הסלולרי של הרב דרוטמן, ועל הצג - שמו של החבר עמו שוחח לפני רגע. בלי שלום ובלי גינונים, מספר לו החבר בנשימה טרופה: 'אתה לא מאמין! עודי עומד בתחנת הדלק, ורכב מפואר מתייצב מאחוריי, ומתוכו יוצא לא אחר מאשר הנדיב המבוקש - כך שפגשתי אותו ממש עכשיו, תראה איזו השגחה פרטית מופלאה!'

'נהדר!' - אמר הרב דרוטמן, 'לא יאומן כי יסופר איך בורא עולם דואג לנו. נו, ומה אמר אותו נדיב? נתן את התרומה?'

'זהו, שלא!' - אמר החבר כשהבעת צער בקולו, 'הוא שמע על חשיבות הפרוייקט, אמר שהיה רוצה לקחת חלק ולהיות שותף, אך כרגע מצבו הכספי לא מאפשר לו ליטול על עצמו את המחוייבות הזו! כמה חבל! - הרי הוא הזדמן תחת ידי, בנס פלאי הצלחתי לפגוש בו תוך דקה מאז שדיברנו, אבל כסף לא יצא מזה!'

הרב שמע את הדברים, ולבו רטט. יש כאן אות שמימי ברור, מסר מהדהד. בורא עולם הראה לו נס פלאי - שחברו והעשיר המבוקש הזדמנו לאותה תחנת דלק באותו זמן, וכל זאת בעיר זרה! מצד שני - עדיין אין אור בקצה המנהרה...

הוא יושב וחושב על מאורעות הדקות האחרונות, ומגיע למסקנה שאין ספק שיש להמשיך לקיים את הישיבה גם בשבוע הבא, שכן קיבל על כך איתות משמים. הוא כבר קיבל על עצמו את המשימה בביטחון רב בכוחו של הבורא לעמוד לעזרתו, ובכל זאת - מתוך אחריות - עדיין לא הודיע לתלמידים תשובה סופית. כששעת סיום הסדר קרבה והלכה, הודיע כי הישיבה כנראה תוסיף ותימשך גם בשבוע הבא, הוא רק לא יודע עדיין באופן סופי וחלוט, ותיכף יודיע...

5 דקות לסיום סדר הלימוד, שלאחריו נערכת במקום תפילת מנחה. הרב בטוח באמונה חזקה בבורא עולם שתיכף יבוא התקציב, אף שאין לו שמץ של מושג מנין. ולפתע - - -

אל בית הכנסת נכנס יהודי נכבד, אורח מחו"ל. הוא מביט בהיכל ההומה אדם, במאות הבחורים השוקדים על תלמודם בעיצומו של החג, ומיד ניגש לאחד הבחורים וביקש לדעת מי האחראי לכך. הבחור החווה באצבעו לכיוונו של הרב דרוטמן, והאורח מיהר אליו ושאל: 'אתה האחראי על קול התורה הנשמע כאן ברמה? אתה זה שבזכותך

הבחורים כאן אינם נופשים מהתורה, אלא מקדישים את שעותיהם ללימוד התורה בהתמדה?'

'מודה באשמה...' - נענה הרב בחיוך צנוע, 'כן, בסייעתא דשמיא, אני הצינור שמסייע להפעלת המסגרת הנפלאה הזו...' - ואז הנחית האורח את הבשורה: 'חפץ אני להיות שותף איתך, בוער בי הרצון להעניק לך תרומה הגונה, לקחת חלק בהחזקת התורה הייחודית הזו. אמור לי, לכמה כסף אתה זקוק?'

הרב דרוטמן, עודו תוהו ונבוך, מופתע ומאושר, מבולבל ונדהם, התאושש מיד ונקב במדויק בסכום הדרוש להפעלת הישיבה גם בשבוע הבא, והאורח הגיב מיד: 'קיבלת. מיד לאחר התפילה אני מעביר לך את כל הכסף, מזומן, ביד ומיד!'

עיני הרב הוארו, מבטו זרח. נותרה עוד דקה לסיום הסדר, והוא החיש את צעדיו אל הבימה. 'בחורים יקרים, בנס פלאי, בהשגחה פרטית מופלאה, במופת שמימי מעורר השתאות - ברגע זה התבשרתי כי גם בשבוע הבא נמשיך לעסוק בתורה בהתמדה, הגיעה תרומה נדיבה במיוחד!' - הודיע לבחורים ברגע שאחרי האחרון, ובעיניו נראו דמעות אושר...

את הסיפור כולו, שמענו מהרב דרוטמן בעדות אישית נרגשת, וללמדנו בא: כמה דאגות יש לאנשים, כמה מצוקות, כמה קשיים. יכול יהודי לשקוע בתימהון לבב, ללכת לאיבוד בין שלל דאגותיו, כמה חבל...

הלו! אנחנו בני חורין, יש לנו אבא גדול, רחום ודואג. ככל שנישען עליו, ככל שנבטח בו, ככל שנאמין שהוא יעשה את מה שהוא מסוגל - והוא כל יכול, ככל שנעשה אנחנו את ההשתדלות שלנו אבל לא נסיר את מבטחנו ממנו, לא נפסיק לזכור שאנו בניו בחיריו והוא דואג לנו ומסור אלינו - כך נזכה לראות עין בעין בחסד ה' ובישועתו, כך נזכה לראות במו עינינו את ניסיו ונפלאותיו, את יכולותיו וגבורותיו לגאלנו מכל צרה וצוקה, להפכנו לבני חורין באמת!

ישועה על טבעית בדרך טבעית...

הם היו זוג צעיר לימים, כשהבינו שמהו אינו כשורה. הבשורה כי ביתם מתמלא בילדים - זרע ברכ' ה' הולכת ומתעכבת, אין לדעת עד מתי. הלילות והימים חולפים עוברים בצער ובכאב, הם יושבים וממתינים לישועה המבוששת מלבוא, הבית נותר נקי ונוצץ באין ילד שיפזר או ילכלך, השקט שנשמר בכל עת ושעה דומה בעיניהם כרעמים מעוררי דאגה...

מספר שנים לאחר החתונה, כשפנו לדרוש ולבדוק מה ניתן לעשות, הסתבר שהמצב מורכב ממה שחשבו. הרופאים היו תמימי דעים שהסיכויים אינם גדולים, 'וגם אם כן' - בלשונם של הרופאים - 'זה יקרה רק אחרי סבב לא פשוט בחו"ל בין מכונים ומרפאות. אולי אז תהיה תקווה!' - סיכמו הרופאים.

בני הזוג לא ידעו את נפשם מצער, ופנו לרבים הנערץ, הגאון רבי ראובן יוסף גרשונוביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'הנגב', וסיפרו את סיפורם האישי, תיארו את צערם, הסבירו כי הם ממתינים לא מעט שנים - וכעת, הרופאים הנחיתו על ראשם מהלומה כואבת במיוחד. 'מה עושים עכשיו? לאן ממשיכים מכאן? להיכנס לסיפור הזה?' - שאלו בני הזוג בטון שממנו נשקף אוקיינוס של כאב ודאגה, ופרצו בבכי נסער...

לנגד עיניהם הנדהמות, גם רבם פרץ בבכי נרגש, משתתף עימם בצער, חש את כאבם. ואז, נתן להם להירגע קמעא מהבכי, והשיב: 'אנו מצויים בתקופת אופל, תקופה בה האמונה מסתתרת, יהודים כה רבים מתקשים להישען על בורא עולם, ורק עליו... אני רואה יהודים רצים ליועצים, למכונים, למטפלים, לשיטות שונות ומשונות, שוכחים שיש לנו את הכלי הטוב ביותר, את המקור הטוב ביותר לפיתרון כל הבעיות בחיים, את אבינו מלכנו...'

הצעתי אליכם אינה פשוטה ובטח לא קלה, אבל אני מציע שתדבקו בה, ורק בה. עזבו את כל הרעיונות, ופשוט השקיעו כל מאמץ במלך מלכי המלכים, בכל יכול האמיתי שמפתח של חיה בידיו. התפללו אליו, הישענו רק עליו, ביטחו רק בו!

זה לא יהיה קל, אנשים יציעו לכם עצות ורעיונות, תודו לכולם בחיוך אבל תדבקו רק בדרך הזו. להתפלל אליו בכל הכח, להישען רק עליו, להאמין רק בו. תמקדו את המאמץ בפניה אליו, תאמרו לפניו תפילות ותחנונים, תדברו אתו בשפה שלכם תוך הצבת העובדה שאתם לא מצפים לישועה מאף מקור אחר, לא נוסעים לחו"ל ולא דורשים ביועצים או רופאים. אתם נשענים רק עליו, בטוחים שרק הוא יכול להושיע אתכם, ומייחלים לכך בכל לב!

ראש הישיבה נתן לבני הזוג לעכל את הדברים שאמר, ואז הוסיף בפנים מאירות: 'בטוחני, במאה אחוז, באלף אחוז! - שאם כך תעשו, אם כך תנהגו, אם תסירו כל תקווה מכל מקור ישועה אחר, תאמינו רק בהשם ותישענו רק עליו - אכן תזכו לראות בחסדו ובישועתו, תבשרו לי במהרה בשורות טובות, ותזכו לרוב נחת!'

בני הזוג יצאו, המומים ונרגשים. בשיחה קצרה, 'קילף' ראש הישיבה שכבות של מחשבות הרהורים ותוכניות, ונתן כיוון חשיבה אחר, מופלא כל כך. הם החליטו לאמץ את הצעתו, ובו ביום הודיעו שאינם ממשיכים בכל תהליך אחר, והתרכזו רק בעצתו: להתפלל אל ה' בכל הכח, לזעוק אליו מעומק

הלב, ובעיקר - להבהיר לעצמם, לחזור ולשנן, לחדד ולהפנים, שאין להם כל מקור ישועה אחר, רק בורא עולם, אין עוד מלבדו, אפס זולתו, הוא יושיעם והוא יבשרם!

6 שנים חלפו. שנה, עוד שנה, עוד שנה, עוד שנה, עוד שנה ועוד שנה. כל שנה קשה מקודמתה, מלאה רגעי התמודדות, לילות וימים של כאב מפלח. אך בני הזוג לא אומרים נואש, מחזקים זה את זה, ושבים ומתחזקים יחדיו. פעם אחר פעם הם מזכירים לעצמם ומחדדים את מחשבתם באופן ברור: הם נשענים רק על הבורא, הם רק בידיו, הם בוטחים רק בו!

ובתום שש השנים הללו - התברר כי הביטחון בה' אינו מאכזב אף פעם, כל קווי ה' לא יבושו לעולם. למרות שבני הזוג לא עשו כל פעולה אחרת - רק בטחו בה', הרי שבשעת בוקר מוקדמת אחת, זכו לשמוע את קול הבכי המתוק בעולם, להפוך להורים, לחבוק בן ראשון!

מיד לאחר הבשורה המרגשת, השתיק האב לשעה קלה את הטלפון מברכות ה'מזל טוב' שקיבל ללא הרף, ונכנס לראש הישיבה שבכה עמו שוב, הפעם דמעות אושר. 'הנה כי כן, זכינו וראינו!' - קרא בהתרגשות - 'כיצד יהודי שנשען רק על אבא, בטוח רק בו, מצפה רק לישועתו, זוכה ונושע! כשמשיקיעים את כל המאמץ בביטחון בהשם, כשנשענים רק עליו, כששבים ומחדדים שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו - זוכים ורואים את ישועתו בעיניים!'

את הסיפור כולו שמענו מהאב המאושר, והוא מבטא את המסר אותו כדאי לקחת מליל הסדר: יהודים יקרים, בכל דור ודור עומדים עלינו לללותנו. לא אחד ולא שניים הכבידו את עולם עלינו - על כל עם ישראל, ולא יהודי אחד ולא שניים מתמודדים עם קשיים, סובלים ממצוקות, עוברים חוויות לא קלות...

כולנו עוברים קשיים כאלה לעתים, פעמים אלו בעיות בריאותיות שאיננו רואים להן רפואה, לפעמים זו בעיה עם ילד שאינו מתפתח או אינו מתחנך כראוי וכמצופה, או בעיות פרנסה שמצטברות ומדאיגות. אנו מצויים על השתדלות, אבל כל נתלה את יחינו ברופא או בעסקן, ביועץ או בבנקאי, בחברות או בשכן, במוסד כזה או בארגון אחר...

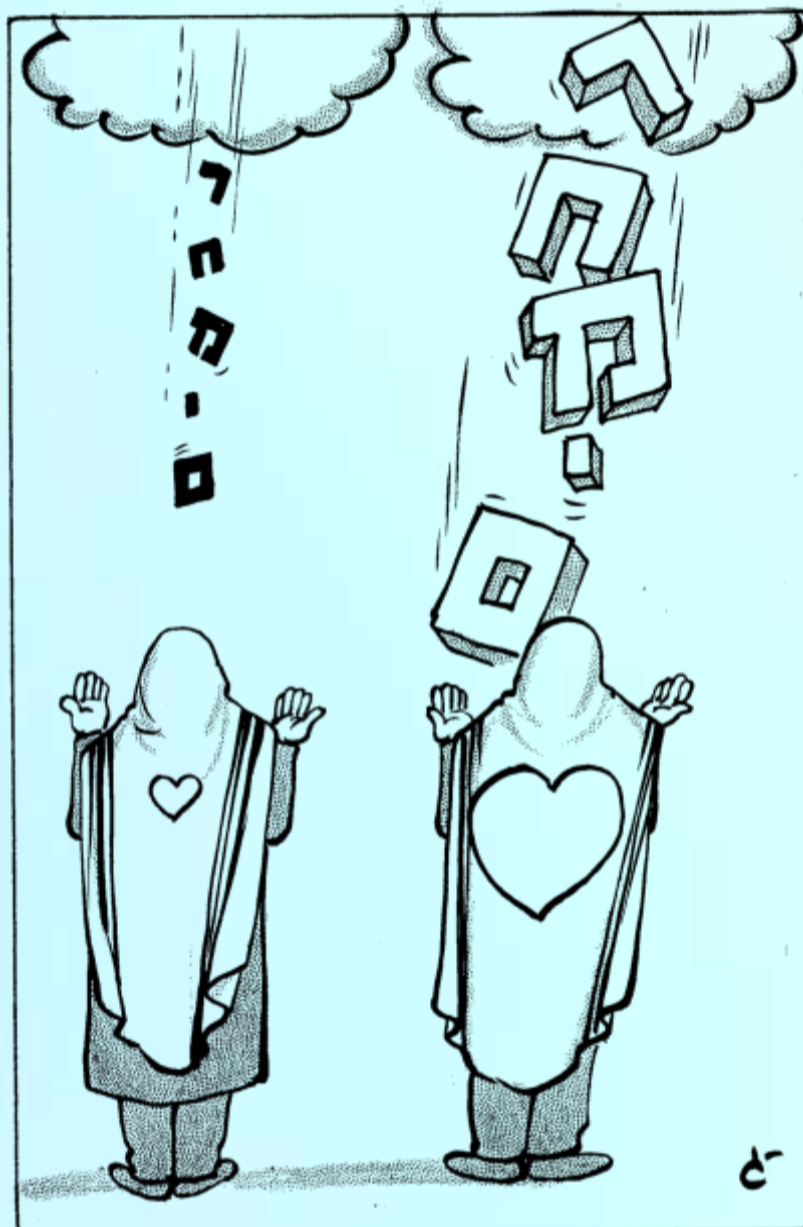
הבה לא נתבלבל, המסר שלנו מליל הסדר הוא שהקדוש ברוך הוא - הוא ורק הוא - מצילנו מידם, עוזר לנו בכל עת, עומד לימינו בכל שעה. מה לנו נלחצים או מודאגים, למה להיטרד ולהתבלבל? הרי יש לנו אבא גדול, אדיר וחזק, בורא עולם לצידנו, עוזר לנו, מסייע לנו, רק נבטח בו! וככל שנבטח בו, ככל שנישען עליו, ככל שנאמין בו, ככל שנמקד את התקווה שלנו רק בו - כך נזכה לראות עד כמה זה השתלם, עד כמה הוא באמת כל יכול, עד כמה הוא באמת מחולל ניסים. וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות, אמן!

פותחים דלת לשמחה!

בין בתרי ופרקי הלילה הגדול הזה, ליל הסדר, מסתתרות להן פנינים רבות, סגולות נפלאות, ישועות נכספות שניתן לזכות בהן במאמץ קל. אחת הסגולות העוצמתיות והמפורסמות שבהן, היא הסגולה למעוכבי שידוך, למי שנושאים עיניהם בתקווה לזכות בזיווג הגון שמתעכב בינתיים, והם מייחלים כבר ליום בו יעמדו תחת החופה ויקימו את ביתם.

סגולה יקרה ואהובה לישועה הזו, נחשפת בספר 'דרך כוכב מיעקב', ומובאת גם בקונטרס 'סגולות לזיווג' מהגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל: בעת פתיחת הדלת בליל השימורים לאמירת 'שפוך חמתך' שלפני ההלל, יגשו דווקא המצפים לישועה - החתן או הכלה העתידיים - לפתוח את הדלת לרווחה, לקבל את פני אליהו הנביא!

כך, בפתיחת הדלת, יפתחו להם שערי שמים, ייפערו בפניהם שערי הישועה הנכספת. אם אתם מצפים לישועה כזו - אל תחמיצו את ההזדמנות, גשו ופתחו את הדלת לישועתכם, ובעזרת ה' תתבשרו בקול חתן וקול כלה, בקרוב ממש!

ווארטנים וסיפורים

ווארטנים קצרים וסיפורים נפלאים, לשולחן השבת והחג | הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

המשך סיפור יציאת מצרים ע"פ מדרשי חז"ל

בתחנונים לשחרר את עם ישראל. ובמילים אלו יצאו מן הארמון, בהותירם את פרעה פעור פה.

הכבוד העול על היהודים

מיד כאשר יצאו משה ואהרון מהארמון, התעשת פרעה וציווה בחמת זעם, להגביר את עבודת היהודים, הוא ציווה על היהודים לחפש את התבן בכוחות עצמם, בנוסף לכך הוא הכפיל את המכסה שצריך להספיק כל יהודי, ואף ביטל את המנוחה ביום השבת, בטענה שליהודים יש זמן רב, והם אף באים בתעוזה לבקש שחרור. עם ישראל בכו במר ליבם לפני משה ואהרון, באומרים שלולא ביקורם בבית פרעה היה מצבם יכול להיות טוב יותר. משה ואהרון הרגיעו, והזכירו שוב ושוב, שישועת השם כהרף עין. למחרת, הגיעו שוב משה ואהרון לפרעה ועשו לפניו את המופתים, תחילה זרקו את המטה שהפך לנחש, ולאחריו את היד המצורעת ואת הדם. אבל פרעה לא התרשם מכל זה. מכיוון שהקב"ה הקשיח את ליבו על מנת שיקבל את המכות כולם עד קריעת ים סוף. אמרו לו משה ואהרון, תסתכל בחלון, אתה רואה את האליל הגדול של מצרים, תסתכל עליו חזק ותיפרד ממנו, כי בעוד 24 יום לא ישאר ממנו דבר, וכך יצאו. פרעה שלא התרגש כלל מאיומיהם, המשיך בעיסוקיו כרגיל.

המכות

כשהגיע היום ה-24 יצא משה בוקר לעבר היאור, שם פגש את פרעה כשהוא מגיע להתפנות, לאחר יום שלם שבו לא התפנה בטענה שהוא האלוה, הגיע משה ונעמד לידו ובניחותא דרש בשלומו, ושאל למעשיו בשעת בוקר כה מוקדמת, פרעה שלחצו לעשות צרכי טיפס לגבהים שלא הכיר, ניסה להשיב בהיגיון, אך נכשל בכך כישלון צורב. לאחר דין ודברים כושל, מודיע משה לפרעה שהיום תחל מכת דם. והיא תהיה מידה כנגד מידה, כמכות הבאות. המצרים, שהעבידו בפרך את היהודים, שלחום לאסוף זבל וחיות, הדליקו נרות על ראשם, כך שלא יכלו לזוז, שחטו את ילדיהם, אסרו את הרחיצה, המעיטו את שעות השינה ולא נתנו אפשרות מנוחה וחבישת הפצעים. ועל כך נענשו מידה כנגד מידה מיד ד'. והיו המצרים צורחים ומצווחים בכל מכה ומכה, תוך מריטת שערות ראשם, והכאה בילדיהם. מבואר במדרש, שבכל מכה ומכה מתו מאות אם לא אלפי מצרים. לדוגמא: במכת דם, מתו האנשים מהתיבשות, אוכל מקולקל וכן הלאה. לפי גודל אכזריותו של המצרי, כך גודל עונשו. הקב"ה השאירם בחיים על מנת שיעברו את המכות כולם. מצווה גדולה היא לספר בהרחבה ולפרט ככל האפשר בתיאור המכות.

בנוסף לכך יש לשמוח לאידם של המצרים, כלשון הפסוק: "את אשר התעללתי במצרים" וכן כותב הרמב"ם: כל אחד כפי צחות לשונו. משך הזמן של כל מכה היה כשבוע ימים, והופסקה עקב הבטחת פרעה. ובגמר המכה שוב הקשה פרעה את ליבו. ההתרעות על המכה הבאה היו במשך 24 יום, שבהם הקשה פרעה את ליבו ולא שעה לאזהרות משה. את חלקם של המכות הצליחו החרטומים לחקות, אך כישופם היה דמוי למכה. כגון: במכת דם הצליחו החרטומים לצבוע את המים באדום, אך להפוך לדם לא עלה בידם, וכן הלאה. רוב המפרשים סוברים כי בתקופת המכות, עם ישראל לא היו משועבדים. ואף הסוברים שהיה שיעבוד, מבהירים כי בשיעבוד זה היו היהודים כמעט חופשיים לנפשם. בכל מכה ומכה, היו המצרים בודקים האם היהודים סובלים אף הם מן המכה, ומה רבה הייתה אכזבתם כשראו את היהודים יושבים בביתם בביטחה ומביטים עליהם בבדיחותא.

ציווי ה' למשה

כשראה הקב"ה את מסירותו של משה לפרט, כאשר נזעק לעזרתו של כל יהודי במצרים, וכיצד רץ ונשא את הכבשה שברחה מן העדר על כתפיו. או אז נגלה הקב"ה למשה בסנה וציווהו לגאול את עם ישראל ממצרים. משה שאל את הקב"ה שאלות רבות: מי אני שאלך לפרעה? מה אגיד לעם ישראל? איך אגיד, הרי פרעה יהרגני, אחי הגדול יקנא בי, ובכלל מדוע שיאמינו בי? ענה לו הקב"ה: אני אלך אתך, ואהרון אחיך אף ייצא לקראתך, ולפרעה תאמר: אלוקי העברים שלחני, ולזקנים תאמר: 'פקוד יפקוד אלוקים אתכם', ולבני ישראל, תבצע את הסימנים של הנחש, הצרעת והדם. במשך שבעת ימי הפסח דיבר משה עם הקב"ה, ובהם לא הזכיר משה אף לא ברמז את צרותיו האישיות, הן עם דתן ואבירם, והן עם פרעה שכועס עליו, כך מתנהג מנהיג אמיתי, מבלי נגיעות אישיות, אלא אך ורק עם נקיות מוחלטת.

משה יוצא לדרך

בדרכו למצרים לעשות רצון ד', כמעט ונפח את נשמתו, מכיוון שעדיין לא מל את ילדיו. ובהגיעו למצרים, האמינו מיד הזקנים לאמירתו פקוד יפקוד כי בשונה מכל יהודי לא למד זאת משה בחידה, שהרי את ילדותו בילה משה בבית פרעה. לאחר מכן, יוצא משה יחד עם אהרון והזקנים לעבר ארמון פרעה. אך אט אט נשמטו הזקנים מפחד פרעה. אך משה ואהרון המשיכו בדרכם בגאון, ללא פחד כלל.

ובארמון, יושב פרעה בכיסאו שמח וטוב לב, כשסביבו מלכי מדינות העולם, היה זה ביום שבו חגג הוא מלכותו על כל העולם. בסיום דברי רברבנותו, סימן הוא לאחד ממשרתיו שיגיש את היין היוקרתי שייעד מזה זמן רב לאירוע יוקרתי כגון זה, המשרת עשה כדברו, ופרעה החל למזוג בכובד ראש את יינו, כשעיני המלכים נשואות אליו ביראת כבוד. פרעה חיך בעונג, בשביל הרגע הזה היה שווה ה-כ-ל! הוא אומר בליבו. ולתוך הרגע הקסום הזה נכנסו משה ואהרון. פרעה, שממרום כסאו ראה אותם הראשון, פלט קריאת בהלה קלה, ושטמ מידו את כוס היין היוקרתי, המלכים שלא היו שותפים למחזה

שראה פרעה הביטו לעברו בתמיהה, ורק לאחר שפרעה המבוהל הרים אצבע רועדת לכיוון הפתח התחוויר להם פשר בהלתו. משה ואהרון ניצבו שם גבוהים ומרשימים כתמיד, ולצדיהם רבצו בהכנעה: אריות, דובים, ועוד חיות שתפקידם היה למנוע את כניסתם של שניים אלו. באותו זמן עשה הקב"ה שפרעה יצטרך לנקביו, פרעה, שטען שהוא אלוהים, לא יכול היה לעשות דבר. במקביל לכך שלח לו הקב"ה עכברים קטנים שינגסו אותו ברגליו. פרעה, שלא הבין מאין נפל עליו כל זאת החל קם וקופץ על כסאו על מנת לגרש את העכברים, ויחד עם זאת החל מצווח מהכאבים. המלכים, שחשבו שמלכם פצח בריקוד אפריקני חדש, אך הם לא הבינו מדוע הוא אינו שר את השיר המסורתי, אלא זועק זעקות חסרות פשר. ואז נגשו משה ואהרון לפרעה, באומרים: אנו שליחי מלך המלכים, והוא ביקש שתוציא את בני ישראל ממצרים, על מנת שיעבדוהו במדבר. פרעה, שבינתיים תפס את עצמו, לא התבלבל והחל מחפש בספר האלילים, לאחר כמה דקות של 'עיון', טען פרעה שבספרו לא כתוב שם זה, ולכן הוא אינו נענה לבקשתם. אמרו לפניו משה ואהרון, טיפש מטופש, הוא מלך מלכי המלכים! הוא אינו כתוב בספרי האלילים. הוא שולט מעל כולכם! פרעה, שנעלב מכינוי הטיפש, הפטיר בעלבון, שאם הוא כה חזק שיוציא את עמו לבדו. שמעו זאת משה ואהרון והזהירו, שיבוא היום ובו תרדוף אחרינו

כל מקום שהיה מים וכן רוק או משהו כזה אפילו קירות ועצים שהיתה בהם קצת לחלוחית של רטיבות, המקום נהפך לדם ולא סתם דם אלא מסריח. ונתאר את הדברים: מיד כשהתעורר הרגיש אבו מוסא בחושו השישי המפותח, שדבר מה מוזר קרה. כשגמר להתמתח, פנה לכיור הרחצה. שם, תמיד לאחר ששטף את פניו, חש הוא רענן דיו על מנת לחשוב ביתר צלילות. בתנופה פתח את הברז, וזעקת תדהמה נפלטה מפיו, הברז ששמשו בנאמנות מזה 23 שנה. החל מוציא נוזל דוחה בצבע אדמדם, שלאחר הרחה והחלטה מעמיקה, הגיע אבו מוסא למסקנה שזהו דם! בפנים מוכות תדהמה, פנה אבו מוסא לעבר הכיור במטבח, וכשהמחזה חזר על עצמו שוב, הגיע אבו מוסא למסקנה, שצנרת ביתו שבקה חיים לכל חי. בתושיה מקורית פנה אבו מוסא לשכנו אעדל, אך מיד כשפתח את דלת ביתו הבין שטעה. מכיוון דירתו של אעדל עלו צרחות וזעקות בווליום גבוה, שאבו מוסא על אף כל שנותיו כשכן לאעדל עדיין לא שמע. בכבדות, בודעו שאין ברירה אחרת, נקש אבו מוסא על דלתו של אעדל, לאחר סידרת נקישות עקשניות נפתחה הדלת, ועיניו של אבו מוסא נפקחו לרווחה, בפתח עמד אבו מוסא כשפניו, ידיו ואפילו כפות רגליו היחפות היו מגועלות בדם.

מאחוריו עלו צרחותיו של חסן הקטן, כשהוא דורש לשתות משהו נורמלי כהגדרתו. אבו מוסא הבין שממנו לא תצמח הישועה, ומיהר להימלט מהשטח במהירות. במר ליבו פנה אבו מוסא ליאור, האליל הגדול. עיניו ברקו כשנזכר במימו הצלולים, ובצעדים קלים יותר פנה לעברו, הצעקות שעלו מהבתים והצמא שנתנה בו את אותותיו החישו את צעדיו. הוא הבחין שמצרים רבים עושים את דרכם לעבר היאור. חיך של הקלה התפשט על פניו כשהבחין ביאור מרחוק. אך נמחק מיד כאשר שמע את זעקות האימה והצער, היאור! האליל הגדול של מצרים, הפך גם הוא לדם. יותר לא שמע אבו מוסא, הוא איבד את הכרתו. לאחר כמה שעות, התעורר אבו מוסא למציאות עגומה. אין מים. אך בסוד נלחש לו שליחיהם ישנם מים בבתים. אך הם מוכרים זאת בסכום כסף רב. אסף אבו מוסא את כבודו האבוד ועם כד על שכמו, ביקש בתחנונים מים מיהודון קטן, שלא שעה לתחנוניו ודרש תשלום אגדי. כל אחד לפי רשותו, פסק. לפני אבו מוסא חפו.

צפרדע

אחרי מכת דם, מצרים היתה מסריחה נורא מפגע תברואתי אחד גדול, זיהומים ויתושים וכל מרעין בישין. ואז הגיעו הצפרדעים בקול רעש גדול

נתאר את הדברים: כל הלילה הציקו היתושים לאבו מוסא, ממכת דם הם אינם עוזבים את ביתו, ללא הרף היה נאלץ לקום ממיטתו ולחבוט ביתוש התורן. בבוקר כששוב התנחלה סטפנה, בתו הקטנה, במיטתו היו עצביו מרוטים ובקול צרוד משינה, הסביר שכעת אבא ישן כי כמעט ולא ישן כלילה... בעודו מדבר וציוץ נשמע מאחוריו, בבעטה מסובב הוא את ראשו, והנה, למול עיניו הנדהמות, לא סטפנה ולא נעלים, אלה צפרדע! בקפיצה, התרומם ואץ להביא את המקל, אימת הילדים. אך נראה היה שהצפרדע אינה מתרגשת מהמקל האימתני, היא המשיכה לקפץ בעליזות על מיטתו של אבו מוסא, וחברותיה שהצטרפו לחגיגה דגדגו את אבו מוסא בכפות רגליו היחפות. ילדיו, שהתעוררו לקול הקרקורים פצחו במקלה צווחות כמו שרק הם יודעים. בקושי, הוא מנסה להרגיעם, תוך נפנוף נמרץ הוצאת צפרדע מתוך פיו של הקטן, והופ, ארוחת בוקר מוכנה.

במאמץ כשהוא משתדל לא להחליק מרצפת הצפרדעים שרוחשת תחתיו, מוזג אבו מוסא לצלחות ילדיו את מרק העגבניות החביב עליהם, וסוף סוף נפנה הוא קצת לעצמו. אך מנוחתו לא ערכה זמן רב, הצעקות שנשמעו מן

המטבח הזעיקוהו במהירות, המטבח שאך לפני מספר רגעים היה מסודר ונקי, נראה כלאחר קרב. הצפרדעים, שקפצו בצהלה לצלחות המרק של ילדיו, התיזו כדרכם על השולחן, הקירות, והרצפה. בתדהמה הוא בוחן את המהפכה כשריח שרוף מהתנור התפשט בבית. לתוך המהומה מתפרץ עאדל בפנים אדומות, ומדוווח לאבו מוסא בסערה שבבית פרעה השתגעו הצפרדעים לגמרי, הם נכנסו למעי פרעה באמצע ישיבת הקבינט, והחלו מצווחים מתוך בטנו, מגעיל לי פה, הכל כאן מסריח וכו', פשוט אבסורד, סיכם עאדל. בסיום המכה מתו כל הצפרדעים. מלבד הצפרדעים שקפצו לתנור שנשארו בחיים בזכות מסירות נפשם.

כינים

אהרן הכה עם מטהו על האדמה וכל עפר מצרים נהפך לכינים בגודל ביצה, והיות והעפר נהפך לביצים אימתניות המצרים טבעו בעומק של מטר וחצי. ונתאר את הדברים: פניו של אבו מוסא היו שטופות דמעות. בנו הקטן מת באופן טרגי במכת צפרדע, הוא הביט סביבו מבעד למסך הדמעות והבחין בערמות הצפרדעים המתות שגדשו כל פינה. עודו מהרהר, והוא חש את הרצפה זעה תחת כסאו. רעידת אדמה! חלפה מחשבה מהירה בראשו. אך לא כך היה. הרצפה המוצקה והיציבה נהפכה לפתע לכינים אימתניות בגודל

ביצה! אבו מוסא שלא החזיק מעמד, נחבט בחוזקה במשקוף הכניסה וכשגולה ענקית מתנוססת על מצחו, דידה לעבר ילדיו שראשם נראה אך בקושי מבעד לכינים המציקות. אבו מוסא ניסה להרים את מוסטפה בידו האחת ואת הקטן שכבר לא נשם בידו השנייה נכשל כישלון חרוץ, והשתטח יחד עם ילדיו על רצפת הכינים החדשה. לפתע בעודו נאבק בכינה שצבתה את צווארו שמע אבו מוסא כל צחוק רענן, בחמת זעם הוא מחפש במבטו אחר מקור הצחוק, ומגלה לחרדתו את משרתו היהודי עומד לצד ילדיו בחלוננו, והם, חפים מכל כינה, מצביעים לעברו ו-צוחקים צוחקים צוחקים...

ערוב

הקב"ה דאג שהחיות יהיו מורעבות במיוחד, השמות שהם עשו במצרים היו מעבר לכל דמיון. משפחות שלמות חוסלו, כל ילד מ'חיה' אחרת.

מי שניסה לברוח בטיפוס על העץ, מיד ראה מאחור גורילה גדולה שתולשת אותו וזורקת אותו ללוע הארי שקרעו לגזרים. מי שקפץ לאגם לא ניצל אלא נאכל לשובע ע"י הכרישים. תריסים שנסגרו נפתחו גם בגובה רב ע"י חיה מיוחדת שהקב"ה שלח לשם. הטראומה של הילדים שנשארו, היתה לכל החיים, אם היו להם חיים. יש לציין שהילדים שהתעללו במיוחד ביהודים שלקחו אותם בתור משרתים כל יום לבית ספר מתו בצורות משונות כמו שרק חיות יודעות לעשות.

ונתאר את הדברים: בערב זה קרה, אבו מוסא היה באמצע סיפור (לילדיו שנשארו) על האריה שאכל את כל היהודים, כשלפתע נשמעה השאגה. הילדים המשולהבים שהסיקו שהסיפור קם לתחיה, והנה עוד מעט הוא יתרחש במציאות, קמו מן המיטות ורצו בצהלה לחלון למורת רוחו של אבו מוסא שהתייאש מלהשכיבם. בכעס התרומם בעקבותיהם ופנה לעבר החלון, כשלפתע נשמעה השאגה שוב, אבו מוסא נשאר מסומר על מקומו בתדהמה מביט באי אמון בנשר גדול כנפיים הנכנס מבעד לחלון, טופס בשיניו את הקטן שבעריסה ונעלם. עוד לפני שהספיק אבו מוסא להתעשת הוא רואה דוב לבן, ענק מממדים, מתקרב לעברו ותחתיו שלג! הוא מיהר לנעול את דלתו ברעד, אך קרנף שצץ משום מקום, שבר אותה בהטחת ראש אחת. בצעקה הורה לילדיו המשותקים לעלות אפילו עם נעלים על הספה הגבוהה, וכשגם זה לא עזר הם טיפסו בכוחות משותפים מעל הארון בחדר ילדים וסוף סוף הרגישו בטוחים. אך ביטחון זה לא נמשך זמן רב, מספר רגעים מאוחר יותר נכנסה הג'רפה לביתם ופסקה השלווה ממעונם.

דבר

בשעתו הגויים אהבו להתעלל ביהודים: אם אין לכם ילדים בגלל גזירת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אז תרעו לנו את הצאן, וכעת הגיעה שעת העונש, היהודים אמרו למצרים: הילדים שלכם מתו, לכו רעו את הצאן, הא, בעצם הוא מת אבל הוא אלוהים אז איך הוא מת???

ונתאר את הדברים: לאחר שלא עזרו הפסיכולוגים למיניהם לבנו הבכור של אבו מוסא, שבעקבות מכת ערוב לקה בהלם קשה. לקח אבו מוסא את בנו לרכיבה על סוסו באוויר הצח, בתקווה שהרגשתו תשתפר מעט. ואכן, לפנות בוקר יצאו השניים בדהירה. כשלתע, ללא הודעה או סימן מזערי מראש, התמוטטו 2 הסוסים ונפחו את נשמתם. לא לפני שאבו מוסא ובנו, עפו למרחק רב ונחבטו בחוזקה באדמה הקשה. לאחר טיפול מסיבי, כאשר חזרו אבו מוסא ובנו לביתם חבולים ופצועים, התבשר אבו מוסא בזהירות, תוך שמירה על בריאותו, על מות עדר פרותיו. אבו מוסא, שכשל כוח סבלו, התמוטט על זרועותיהם התומכות של ידידיו המסורים.

והנה במכת דבר התורה הרחיבה וכתבה הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאוד. מכת דבר ממבט ראשון היא נראית מכה מאוד קלה, בס"ה הקב"ה השמיד להם את כל הבהמות, וכן משמע לכאורה במדרשים שלא האריכו בזה כ"כ. אלא שההתבוננות בפסוק מראה שהתורה האריכה בזה מעבר לכל מכה. שהתורה

היתה יכולה לכתוב במקנך לבד שזה כולל את כל בעלי החיים, ולשם מה הוצרכה התורה לפרט. וגם הפסוק מסיים דבר כבד מאוד, משמע שהמכה היתה כבדה, וכן איתא בחז"ל 'ביד חזקה' זה הדבר, משמע שדבר זה המכה הכי חזקה ששם נראה יד ה' יותר מהכל, וצ"ע מדוע? וי"ל שכשמתבוננים רואים שהמכה היתה קשה מאוד למצרים, היא פגעה והחריבה וקלקלה את כל אורחות החיים של המצרים וכפי שמבואר בפסוק. דבר ראשון זה פגע בסוסים, שהיו משמשים לרכיבה (ולהמחשת הדבר נתאר לעצמנו מה קורה כשכל כלי הרכב במדינה מפסיקים לנוע ביום אחד). נמשיך הלאה, חמורים. החמורים הם האמצעי לביצוע ההובלות. ביום אחד משתבשת האפשרות להוביל חבילות ומטענים וכל המסחר מושבת. הלאה: גמלים. הגמלים משמשים ככלי תחבורה למרחקים (כמו אניות ומטוסים). הלאה: בקר. הפגיעה בבקר משבשת לא רק את אספקת החלב לשתייה והבשר לאכילה. עם הבקר היו גם חורשים ועושים את שאר עבודות השדה - והנה מגיעה מכת דבר וכל הפעילות במדינה נעצרת, כמו הפסקת חשמל כללית שמשביתה את כל

המפעלים. ובנוסף לכל אלו הדבר פוגע גם בצאן. מהצאן היו עושים את החוטים והבגדים וכעת הופסק כל הייצור של הבגדים והחוטים. אכן, 'ביד חזקה' זה הדבר. כי הדבר שיבש למצרים את עמוד השדרה הכלכלי והמחיה שלהם.

שחין

פעם ראו את הח"ח צוחק, שאלוהו על מה, אז הוא ענה אני רואה מול עיני את כל בכירי מצרים עומדים בעיגול ומגרדים אחד לשני בלי יכולת להתרחץ כי אלו היו פצעים פתוחים, גם מקדימה וגם מאחורה כל הגוף. מבואר בחז"ל שהמצרים פשוט רקדו מיסורים, כי לא יכלו לעמוד על שתי רגלים כי היסורים היו כואבים כשעמדו על השחין, אז עמדו כל הזמן על רגל אחת ברקייה. והפצעים היו בעשרים וארבע מיני שחין, חלקם פתוחים ושורפים, חלקם יבשים, וכך לא היה שייך לחובשם כי לא לכל הסוגים היה טוב בחבישה. כמו"כ ההורים לא יכלו לעזור לילדיהם, כי כל נגיעה היתה מכאיבה עד למאוד.

נתאר את הדברים: נעשה מעגל, צעק אחד מן המגרדים המגורדים. וכולם הסתדרו במעגל והחלו שוב במסע הגירודים. היה זה במכת שחין, כל גופו של אבו מוסא וילדיו התמלא בפצעים מוגלתיים, הרופא טען, שבמקרה כגון

זה לא נתקל. והפתרון היחיד הוא לגרד. וכך יצאה משפחתו של אבו מוסא לרחובה של עיר נעמדו במעגל, והחלו מגרדים אחד את השני.

ברד

ברד ירד רק במקום שהיה צורך, במקום שהיו אנשים או חיות או עצים וכדומה.

נתאר את הדברים: תראה אבא, הצביעה סטפנה מבעד לחלון, לא יורד שום ברד ושום כלום, כנראה סתם קשקשו. (הברד ירד אך ורק במקומות שהיו אנשים, חיות וכדו'). אני פשוט ח-י-י-ב-ת לצאת לסידורים, נו באמת, שנייה אחת ואני חוזרת. אבו מוסא, שראשו כאב מאז הצהרים שבו הילדים מרוב שעמום עשו סדנת תיפוף עם מקלות על השולחנות. (הדברים מקבלים מוחשיות מול מה שקורה בימים אלו בעולם בעקבות הקורנה) אישר את רצונה בניע ראש והמשיך לנמנם. סטפנה מאושרת על האישור שזכתה, הסתרקה, התארגנה ויצאה מן הבית בתנופה, היא לא הספיקה לפסוע 5 פסיעות, כשנפל ברד משמים והרגה במקום. למול עיניהם הנדהמות של אחיה הקטנים שנופפו לה לשלום.

ארבה

הארבה אכל גם את הבגדים, לבד מהאוכל שאותו הוא חיסל כליל ומיליונים מתו שם מרעב. הרבה חברות במשק החליטו לעשות כסף מהארבה על ידי אריזתם ותכנונו למוכרם, שכרו פועלים והשקיעו בזה כסף רב אבל ביום שנפסקה המכה הכל נעלם.

ונתאר את הדברים: אבו מוסא היה מאושר, הנה, מאיר לו המזל. אומנם הוא רעב, עייף ויגע. אך בקרוב הוא עומד להתעשר. הארבה, שאומנם חיסל את כל מאכליהם ובגדיהם, עומד להיות מקור עושרם למשך השנים הבאות. ילדיו שהובאו בסוד העניינים החלו גם הם לאגור את הארבה ולאחסנו בקופסאות אטומות, שכך בסיום המכה, הם יטבלו אותם היטב, וימכרו לכל המרבה במחיר. כאשר סוף סוף הסתיימה המכה, נדהמו לראות בני המשפחה המאוכזבים את קופסאות אחסון הארבה כשהן - ריקות!

חושך

שלוש ימים ראשונים היו קשים מנשוא. אנשים רצו להוציא את ילדיהם הבוכים מבתי הספר וכמובן נתקעו ורמסו אחד את השני.. ובבתים נפלו על השולחן והכסאות ונשברו להם הידים והרגלים. שלוש ימים אחרונים היו מצמררים. הקב"ה הביא עליהם רעשים ודמויות שהפחד מהם לבד משתק... ואנשים נשארו באותה תנוחה 3 ימים. כל אחד יכול לתאר את המצב

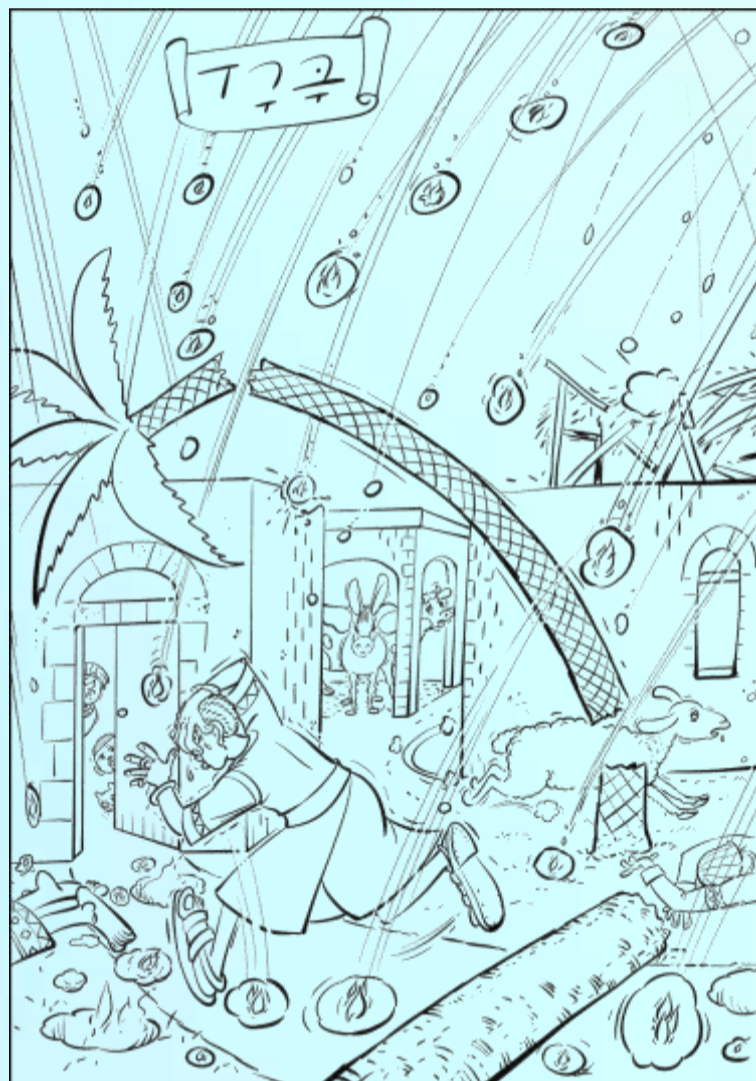
הכי קשה שיש לו ולהישאר כך 3 ימים בפחד מוות.

ונתאר את הדברים: תביא, אני אוציא, קרא אבו מוסא לעבר בנו שניסה ללא הצלחה להוריד את קערת הפירות מהארון העליון. הוא הושיט את ידו עמד על קצות אצבעותיו ו - כמעט הוא מצלי... טראח, חושך, הקערה, שנפלה מידו של אבו מוסא ישר על ראש בנו, התנפצה בקול רעש גדול. אבו מוסא שנעליו נותרו בחדר השני, ניסה לנוע לכיוון בנו שגנח בכאב, אך, כשהחל לגשש את הדרך לכיוון בנו שגנח מכאבים, נתקלה רגלו בשברי הזכוכיות של הקערה המנופצת ודם רב החל ניגר ממנה. וכך נאלצו אבו מוסא וילדיו, להישאר במקומם, ללא יכולת לזוז, על מנת שהנזקים לא יחמירו. לאחר שלושה ימים, החלו נשמעים קולות ורעמים שהרעידו את ליבם. לאחר מכן כשנרדמה לאבו מוסא הרגל, ורצה לשנות את תנוחתו גילה לחדרתו שהוא אינו יכול לזוז אף לא במילימטר.

באותו זמן ערכו היהודים סיורים בבתי שכניהם המצרים בחיפוש אחר דברים יקרי ערך, כדי שכאשר תגיע העת, יידעו הם את מקומם של אוצרות המצרים, ויוכלו לדרוש את חפצם.

ליל הסדר

לאחר מכן החלו היהודים מתארגנים ליל הסדר. ללמוד מילה על מנת למול את ילדיהם, ללמוד הלכות שחיטה על מנת להתארגן לקרבן פסח ובנוסף

לכך, להכין את הציוד ליציאת מצרים. ולפתע, בשיאו של ליל הסדר נשמעו זעקות קוראות לב מבתי המצרים.

מכת בכורות

צריך להקדים שכשמשה רבינו התריע על הבכורות, הבכורות לא היו פרייערים. הם ידעו מה הולך לקרות להם ובאו בדרישה נחרצת להוריהם שישחררו את בני ישראל משום שאחרת הם ימותו, אבל ההורים התנגדו והבכורות התחילו להילחם בהוריהם והרגו אחד בשני, כך שהמכה הכפילה עצמה, כי בבית שהבכור מת בו לפני מכת בכורות כתוצאה מהמלחמה עם ההורים, במכת בכורות מת הבא בתור בגיל.

כמו כן מתו גם בכורים מאבא, שהרי המצרים היו שטופים בזימה והיו בתים שמתו 5-6 ילדים בכורים לאביהם. הבעל שואל את אשתו מה זה? מי האבא שלהם? וברוב זעמו רצח גם אותה, מיתת בכורות היה ביסורים גדולים

כמו כן הגוים שמעו שאצל היהודים יש דם על המשקוף ואין המשחית נכנס, אז הם שמו שם את ילדיהם אבל הקב"ה הרג להם 2, גם את גדול הבית וגם את מי ששלחו לבית היהודי.

פרעה רואה את בנו הבכור נחנק לאט לאט ביסורי תופת, מיד דפק לעצמו בראש ואמר מה עשיתי איזה שטות, ומיד לקח את כל השרים שיעצו לו לא לשחרר את בני, ותלה אותם.

לאחמ"כ פרעה נזכר שמשה לא יכול להגיע אליו כי הוא אסר עליו. ללא שהיות, עם הפיג'מה שלו הוא רץ לחפש את משה והיה קולו נשמע בכל המדינה מתחילתה ועד סופה: היכן משה היכן אהרון? הילדים היו מריצים אותו ממקום למקום ומאוד השפילו אותו.

וכשסוף סוף ראה את משה, משה לא כזה מהר פתח לו את הדלת, אלא אמר לו חכה עד שאני אגמור את ההגדה.

ונתאר את הדברים: אבל משה רבינו אמר, צעק בנו בכורו של אבו מוסא. לא משחרר, החזיר אבו מוסא צעקה משלו. עאדל השכן שהוזעק מביתו לברר על מה המהומה. נענה ע"י בנו השני של אבו מוסא שגמגם בפחד, שמשה הזהיר שאם לא

ישחררו את היהודים ימותו כל הבכורות. ועכשיו, השתנק הבן, אבא לא מסכים לשחרר את עם ישראל. והם רבים, ומכים אחד את השני.

וכשהתעשת אבו מוסא, כבר היה מאוחר מדי. אך לפתע לחש על אוזנו עאדל שאצל היהודונים מורחים דם על המשקופים ואין המשחית נכנס. מיד רץ אבו מוסא עם בנו והטמינו בבית היהודים. אך אז נענש אבו מוסא בכפל כפליים, בנו הבכור שהיה בבית היהודים ואף הבן שנשאר בבית מתו בייסורים. כשראה זאת פרעה, החל רועד, הרי הוא גם כן בכור, מיד ציווה לקרוא למשה, אך אז הזכירו לו שריו שהוא אסר על משה לבוא לארמונו. בלחץ ובהלה זינק פרעה מכיסאו ואץ לחפש את משה ברחובות העיר כשרק כותונת לעורו. הילדים היהודים שנזעקו לחלונות בעקבות קריאות פרעה, בחנו בשעשוע את פרעה נמוך הקומה כשהוא מצווח ושואל היכן משה. שם, הצביעו שם, הצביעו שוב לכיוון ההפוך, ופרצו בצחוק למראה פרעה שרץ לכל עבר בחיפוש אחר משה. לבסוף לאחר שעות של השפלה וחיפושים מבוהלים, הגיע פרעה לבית משה, כשנשימתו בידו. והתחנן למשה שיוציא את עם ישראל ממצרים. נעמד משה בגאון ואמר, אנו לא נצא כגנבים בלילה, אלא כמלכים בבוקר.

יציאת מצרים

עם ישראל יצאו ממצרים עם שלל רב. לכל משפחה היו טעונים 100 חמורים בכל טוב מצרים. באותה שעה הספיד פרעה את בנו מול קהל האלפים, כשלפתע הקשיח הקב"ה את ליבו, ומחשבות חרטה החלו נובטות במוחו. הרי ידעתי שלמרות שטענו הם שלשושה ימים הם הולכים, בורחים הם. וכך כשדמעות מסתירות את שדה ראייתו מורה פרעה לצאת ולרדוף אחר עם ישראל. ועם ישראל ממשך במסעו בשלווה כשמכל עבר מוקף הוא בענני כבוד. כאשר הגיע עם ישראל לשפת הים מוקפים מכל עבר בנחשים, מצרים וים סוף. חיכה הקב"ה למסירות הנפש, קם נחשון וללא היסוס קפץ למים, כאשר הגיעו המים לצווארו, נבקע הים. באותו זמן התרחש הנס הגדול ופרעה המשיך בדהירה לעבר הים הנבקע. בקול שירה וזמר, חצה עם ישראל את הים כשליצם גודלים פירות מתוקים והכל מחולק לפי השבטים באופן נפלא, וכשזעקותיהם המבוהלות של המצרים נשמעות מאחור.

בשעת קריעת ים סוף רמת הסבל שהיתה למצרים היתה לפי גודל אכזריותו של כ"א.

מתיקות השבת

פנינים וסיפורים בעניני השבת, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שבת הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

פְּתְאוּם נִשְׁמַע קוֹלָהּ שֶׁל אִשָּׁה, שֵׁשֶׁבֶה מֵאֲחֹרַי. "רַבִּי, אֲנִי נִמְצְאת פֹּה עִם יְלִד בֶּן אַרְבַּע, וְהוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל אֶת הַמַּצָּה. לִמָּה אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים לַיִל הַסְּדֵר? - בְּשִׁבִיל לְלַמֵּד עוֹד דוֹר עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְעַל כֹּךְ שֶׁהַקֶּב"ה הוּא בֹּעַל הַבַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם. לְדוֹר הַבָּא מִי יִסְפֹּר? לֹא הַיֶּלֶד הַזֶּה, בֶּן הָאַרְבַּע? הוּא צָרִיךְ לֶאֱכֹל!"

יהודי המחנה הביטו בו בעינים כבוינות. לא בטוח שהם יראו את יום המחר, והרבי מדבר על חג הפסח. המנות שולט בשבילי המחנה ובתוך הביתנים, והרבי חולם על מצות.

"יהודים יקרים, אנהנו זקוקים למצות לליל הסדר!"

"מצות, רבי? מנין יהיו לנו מצות, מהמאפייה של יודל? מטחנת הריחים של בערל?"

רוחו של האדמו"ר לא נפלה. "אני אלך לדבר עם מפקד המחנה. אבקש ממנו, שבמקום לתת לנו את פרוסת הלחם שאנהנו מקבלים כל יום, יתן לנו לפני פסח שיק של קמח."

"אתה מתכוון ללכת לבקש מהשטן רשות לאפות מצות באושוויץ?" לולא היה זה הרבי הנערץ, היו חושבים שנטרפה עליו דעתו.

ספר הרב משה פרידמן מרכסים: פאשר פבשו הגרמנים את פולין, נלקח האדמו"ר מבלוז'וב צ"ל עם עוד יהודים רבים למחנה השמדה. הוא סבל שם תלאות רבות ואימות, אך נסה בכל מאודו לעודד את היהודים סביבו, ולחזק את לבם.

חדש ניסן של שנת תש"ה התחיל כמו כל החדשים שקדמו לו, מלא סבל ויסורי שאול. הרעב היה נורא, והקפור חדר לעצמות. היהודים עבדו עבודת פרך, והצלפות פרגול ומכות אלה הוטחו על גנם השחוח באופן קבע, ללא סבה וללא תכלית.

באחד הערבים, פאשר צנחו יהודי המחנה על דרגשיהם הנקשים, פנה אליהם האדמו"ר, ואמר: "אחים יקרים, חג הפסח מתקרב, עלינו להכין מצות כדי לקיים בהן את מצוות החג."

"מצות? על מה הרב מדבר?"

"אנחנו צריכים מצות כדי לקיים את מצוות הפסח", אמר האדמו"ר. "כן, אני אדבר עם מפקד המחנה. אני רק מבקש שתתנו לי חתימות, לאשר שאני נציג שלכם".

הפחד היה גדול. מן הסתם - סברו יהודי המחנה - האדמו"ר לא יחזר בחיים מאותה שיחה עם השטן, וגם את אלה שיעזו לחתם יוציאו להורג...

לתדהמתם הרבה, הוא שב חי מן השיחה עם השטן. ואפלו לא מענה ולא מכה. "המפקד של המחנה אמר שאין לו התנגדות, אבל הוא לא יכול לקבל החלטה כזאת לבד. יש צריך באשור מהממשלה בברלין. הוא ישלח טלגרמה לבקש את האשור, וכשתהיה תשובה יודיעו לנו".

יום לפני החג קראו לאדמו"ר מבלוז'וב. מפקד המחנה הודיע לו, "קבלתם תשובה חיובית, מחר תקבלו שק קמח".

למחרת, חזרו היהודים המעונים והשבורים מעבודת הפרך. הם היו תשושים עד כדי כך, שלא יכלו לפקח את עיניהם.

פתאם, עברה השמועה - יש שק קמח!

כלם התעוררו לחיים. נכנסו פנימה, לתוך הבלוק, והתחילו להכין תנור מרעפים שבורים. יחד, כאיש אחד בלב אחד, אפו מצות בתוך מחנה ההשמדה.

בהתרגשות רבה הביטו במצות האפויות, הריחניות, שנערמו זו על גבי זו.

"מי האחראי כאן?" הרעים קול גס מן הפתח. קצין גרמני נכנס והביט סביבו. היהודים ידעו, שאפית המצות נעשתה בתאום עם מפקד המחנה, ואפלו עם

השלטונות בברלין, ולכן לא חששו להצביע על הרב כאחראי לאפיה. הגרמני הארוז הוציא מגלב, והכה את האדמו"ר מכות אכזריות, עד שהאדמו"ר אבד את ההכרה. אחר כך נגש הנאצי למצות ודרך עליהן במגפיו, עד שלא נותר מהן דבר. כדי להיות בטוח, שאף אחד לא יהנה אפלו מפרור קטן של מצה, הטיל את מימיו על שרידי המצות, ורק אז נתקרה דעתו, והלך לו.

לאחר שהסתלק הגרמני, מהרו היהודים אל האדמו"ר, ונסו לעורר אותו. לאחר מספר דקות, שבה אליו הפרתו, והיהודים התנצלו בכאב ובדמעות, "סלח לנו, רבנו, אלו ידענו לא היינו אומרים שאתה הוא האחראי...".

"אין צורך לדאג לי", אמר האדמו"ר, "רק אמרו לי, האם שקעה כבר החמה? כבר חשוף בחוץ?"

"אכן, כן", אמרו לו. "כבר החשיך".

"אם כך, כבר נכנס חג הפסח. בואו נתפלל את תפלת החג, ואחר כך נערוך את ליל הסדר, ונאמר את ההגדה".

האדמו"ר ישב על הרצפה, ולצדו רבים מיהודי המחנה. מאחוריהם ישבו נשים.

הגדה של פסח לא היתה, כמו כן, והם החלו לומר מן הזכרון את המלים הקדושות. "הא לחמא ענא... כל דכפין ייתי ויכול... השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין, השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל...".

האדמו"ר התחיל להסביר את דברי ההגדה, ולעודד את היהודים הנדכאים. "עבדים היינו לפרעה במצרים", אבל, "ויציאנו ה' אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה". עוד תראו, אחים יקרים, שיגיעו ימים טובים, ויוציאונו ה' מצרה לרוחה, ויושיענו לחיים טובים ולשלום.

הגיעו לשלחן עורף. 'מרור' היה שם בשפע, אבל מצות אכילת מצה - מה יהא עליה?

"כשהנאצי התחיל להכות אותי", הפתיע האדמו"ר ואמר, "הצלחתי לחטף חתיכה אחת של מצה, והכנסתי אותה לתוך הכיס".

הוא הוציא חתיכת מצה בגדל של מטבע. "בשביל ברפת המזון זה לא מספיק, אבל בשביל 'המוציא' כן. בואו נעשה גורל, ומי שיעלה שמו בגורל, הוא יזכה לקיים מצות אכילת מצה בליל הסדר".

שמעו הנוכחים ותמהו. הרב הוא שמסר נפשו כדי לזכות למצה בפסח, והוא שהכה מכות נוראות עקב כך, ועכשו הוא אומר שיעשו גורל!?

כלם היו תמימי דעים - ללא ספק, ראוי שהרב יקבל את פסת המצה, ויזכה לקיים את המצוה, שמסר נפשו עליה!

אך פתאום נשמע קולה של אשה, שישבה מאחור. "רבי, אני נמצאת פה עם ילד בן ארבע, והוא צריך לאכל את המצה. רבי, למה אנחנו עושים ליל הסדר? - בשביל ללמד עוד דור על יציאת מצרים, ללמד עוד דור על הנסים והנפלאות, ועל כך שהקב"ה הוא בעל הבית של העולם. רבי, לדור הבא מי יספר? לא הילד הזה, בן הארבע? הוא צריך לאכל!"

אמר האדמו"ר, "היא צודקת". והושיט את המצה לילד.

זמן קצר לאחר אותו חג פסח, בשנת תש"ה, נפלה גרמניה הנאצית, ושחררו כל אסירי המחנה. כל אחד מהם התגלגל למקומות שונים ומשונים. האדמו"ר הגיע לארצות הברית, והקים שם בית מדרש. בהדרגה, החלו להתקבץ סביבו יהודים, ומספרם הלך וגדל.

יום אחד הגיעה אשה, ואמרה לגבאי שברצונה לדבר עם האדמו"ר.

"האדמו"ר לא מקבל נשים", הוא אמר לה, "תכתבי על פתק מה שאת רוצה, ואני אכניס לו את הפתק". האשה התעקשה. היא מכרחה להכניס אל האדמו"ר ולדבר אתו. לאחר שהגבאי עמד שילו, היא התחילה לבכות בכי תמרורים.

ראה הגבאי שכה, ונכנס לאדמו"ר. "רבה, עומדת פה אשה ומתעקשת לדבר עם האדמו"ר. אמרתי לה, שהאדמו"ר לא מקבל נשים, אבל היא לא מפסיקה לבכות".

אמר לו האדמו"ר, "אשה יהודיה בוכה? תכניסי אותה מיד".

נכנסה האשה, וספרה: "עברתי את מחנות ההשמדה של היטלר, ובחסדי ה' נצלתיו והגעתי הנה, לארצות הברית. אני בודדה, ואני רוצה לבנות בית. מציעים לי כל מיני שדוכים, אבל אין לי אפשרות לברר, אני לא מכירה פה אנשים. איך אוכל לדעת, האם האדם המצע לי אינו נוכל או כעסן ובעל מדות רעות? הרבי מכיר אנשים, לרבי יש חסידים. אני מבקשת, שהרב ידאג שיבררו על השמות שמציעים לי".

אמר לה האדמו"ר, "את צודקת. תביאי שמות, ואני אברר. יש לך איזו הצעה כרגע?"

"כן, היא אמרה. "הציעו לי אדם בשם ישראל שפירא".

חיד האדמו"ר ואמר, "אכן, אני מכיר אותו, ולדעתי הוא אדם חיובי. כדאי לך להפגש, ולבדוק האם זה מתאים לך".

למחרת היא באה לפגישה עם ישראל שפירא, ומצאה שם את האדמו"ר. "אוי, סליחה", היא התנצלה במבוכה. "לא התכוננת עד כדי כך. סליחה, אני רק רציתי שהאדמו"ר יברר עבורי, אבל לא היה צריך לבוא עד לכאן".

"אני ישראל שפירא", אמר לה האדמו"ר. "ואני רוצה להתחתן עם אשה, שכבר שם, בתוך הגיהנום רואה את הבן בן הארבע מספר לדור הבא את ספור יציאת מצרים... עם אשה כזאת אני רוצה לבנות בית בישראל".

הם אכן נשאו, ולאחר שנפטר האדמו"ר, הכתר הבן שלה לאדמו"ר במקומו. האדמו"ר מבלוז'וב, שיושב היום על כסא האדמו"רות, הוא אותו ילד שבגיל ארבע אכל את המצה באושוויץ.

עשרה מי יודע

קושיה מהפרשה ועשרה תירוצים מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ שותי"ם נוספים מהרבנים הגאונים: רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א, ורבי שלום חזקיה שליט"א

לפרשיות תזריע מצורע

מדוע אין נוהגים נגעים בזמן הזה?

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וגו' (יג, ב) יש לברר, אמאי אין נוהגים בדיני צרעת ונגעים בזמן הזה, הלא מבואר בתורת כהנים (מצורע א, יג) ובתוספתא (פ"ח מנגעים ה"א-ב) שטהרת נגעים נוהגת בין בארץ ובין בחוץ לארץ, בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית [וכ"פ רמב"ם (פי"א מהל' טומאת צרעת ה"ו) ובספר החינוך (מצוה קעג)].

תירוץ א. צריך כהן מיוחד

התפארת ישראל (הקדמת מראה כהן למסכת נגעים, אות לט) כתב, שמימי תמה תמיהה זו, מדוע אין נוהגים דיני נגעים בזמן הזה. וכתב שבצעירותו הציע תמיהה זו בפני הגרעק"א, והשיב לו שאף הוא תמה על כך, ואין לו תירוץ המתקבל על הדעת [וכן תמהו אחרונים נוספים, ואף הראשונים נגעו בזה, וכפי שיתבאר].

והנה הרמב"ם (פ"ז מהל' תרומות ה"ט) כתב: והמצורע הרי הוא כמי שטומאה יוצאה עליו מגופו, והוא שיטמא אותו כהן מיוחד, אבל קודם שיטמאנו הכהן טהור הוא.

וכתב הרדב"ז (שם), שאפילו באופן שנראו בו סימנים מוחלטים של נגע, הרי הוא טהור עד שיטמאנו כהן מיוחד. ולפי זה תירץ קושייתנו, שמטעם זה לא נוהגת טומאת נגעים בזמן הזה - אף על פי שטהרת המצורע נוהגת בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית - משום שאין בינינו כהן מיוחד [וכן תירץ האור שמח (טומאת צרעת שם), וראה עוד לעיל בתשובות רבותינו].

תירוץ ב. חלל פסול אפילו בדיעבד

המנחת חינוך (מצוה קסט אות יג) הוסיף, שכהן חלל פסול לראיית נגעים [כמבואר ברמב"ם (פ"ט מהל' טומאת צרעת ה"ה)]. ואפילו אם עבר וראה נגעים אין ראייתו נחשבת.

והוסיף, שאפילו אם לא נודע שהוא חלל עד לאחר שראה - שלגבי עבודת המקדש הדין הוא (ראה קידושין סו, ב) שלא חילל עבודתו, ולדעת הרמב"ם (פ"ו מהל' ביאת המקדש ה"י) אפילו לאחר שנודע שהוא חלל עבודתו כשרה - זהו דווקא בעבודת המקדש, אך לענין אחר שצריך בו כהן, אם נודע שהוא חלל לאחר מעשה, מעשיו בטלים [והביא ראיות לדבר]. ולכן בזמננו שאין כהנים מיוחדים, אין רואים את הנגעים.

תירוץ ג. יש חשש איסור בהקפת הראש

התפארת ישראל (שם) העלה צד ליישב [כעין הנ"ל], שכיון שמצורע צריך העברת תער על כל בשרו כדי לטהרו (להלן יד, ח-ט), ואין אנו בקיאים ביחוסיו כהונה [כמבואר במגן אברהם (סי' רא סק"ד)], לכן לא נרצה לסמוך על חזקת כהונה של זה, לעבור על כמה לאוין בהעברת תער בזקנו ופאת ראשו, שאפשר שדבר זה אינו במקום מצוה, ואין ספק מוציא מידי ודאי (נדה טו, ב). [ובאילת השחר (כאן) תמה על דבריו, שזוהי סיבה שלא לטהרו, אך מדוע לא יטמאוהו. ויש ליישב, שהתורה לא חייבה לראות את הנגעים ולטמא, כשאין אפשרות לטהרו, כמבואר להלן (תירוצים טו-יח; כו-כז)].

תירוץ ד. אין להוציא ממוזן מחמת כן

התפארת ישראל (שם) כתב, שכל זה מיישב לענין נגעי אדם, אבל אין זה מיישב לענין נגעי בתים בארץ ישראל, ונגעי בגדים בכל מקום [ראה להלן (תירוצים יט; לה-לז)], שהרי באופנים אלו אין איסור של גילוח.

ותירץ, שבבתיים ובבגדים יש טעם אחר, שאין להוציא ממון על סמך חזקת כהונה, ולכן אין לנתוך הבית ולשרוף הבגד מחמת כן.

תירוץ ה. הכהנים אינם טוענים ברי

עוד כתב התפארת ישראל (שם), שאף על פי שבזמן הבית היו שורפים וסוקלים על חזקות (קידושין פ, א), זהו דווקא כשהחזיק עצמו לכך מכח טענת ברי, אך הכהנים בזמן הזה אינם מחזיקים עצמם לכהנים אלא מכח טענת ספק. ולכן אין סומכים על ראיית הכהן גם לענין הטהרה בצפורים, משום שאין החלט הנגע נעשה אלא על ידי כהן מיוחד.

תירוץ ו. ספק אם אפשר לגלח בזמן הזה

הרמב"ם (פירוש המשנה פי"ד מ"ג) הסתפק, האם בזמן הזה מותר למצורע להתגלח תגלחת שניה. שבזמן הבית הדבר מותר, משום שעשה דוחה לא תעשה של איסור הקפת הראש והזקן. אך אפשר שזהו דווקא בזמן הבית שמקיים את העשה בשלימות, ונטהר לגמרי, אבל בזמן הזה שאינו נטהר בשלימות, אין העשה דוחה לא תעשה [והביא שבתורת כהנים (מצורע פ"א) מבואר, שרבי טרפון לאחר החורבן].

ומשמע מדברי האור שמח (פי"א מהל' טומאת צרעת ה"ו), שלפי הצד שאין העשה דוחה לא תעשה בזמן הזה, מובן מה שלא נוהגים כעת בדיני מצורע, כיון שאין אפשרות לטהרו.

תירוץ ז. נשתכח מראה שני תולעת

עוד כתב האור שמח (שם), שיתכן שנשכח מאיתנו המראה של תולעת שני, כפי שנשתכח מאתנו מראה התכלת והחלזון, וממילא לא שייכת טהרת מצורע וטהרת בתים [וממילא אין חיוב לראות הנגע ולטמאו].

תירוץ ח. אין בקיאים בנגעים

הראב"ה (ח"ג סי' תתמ) כתב: הלכות מצורע לא הזקקתי לפרש, דכיון דכהן לא חזי ליה, ולא בקיאים למיחזי. ולא נהגי ביה בזמן הזה כל דיני מצורע, אבל מרחיקין מהם מפני הסכנה.

ונראה מדבריו, שכיון שבזמן הזה אין בקיאים לראות נגעים, לכן לא רואים אותם. ומה שכתב 'דכהן לא חזי ליה', יש לבאר שבשני אופנים: א. אין כהן מיוחד [כמבואר לעיל (תירוץ א, ועוד)], וזהו טעם נוסף. ב. הכל המשך אחד, שכיון שאין בקיאים לראות, לכן הכהן אינו רואה כלל, וממילא לא נטמאים ללא ראייתו.

תירוץ ט. צריך שיורנו רבו

בתורת כהנים (מצורע פ"ז פ"ה אות טז) נאמר, שאין אדם מורה בנגעים, עד שיורנו רבו. והראב"ד (שם) הביא שכן מבואר בירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א), שאין אדם רשאי לומר דבר בנגע הצרעת, אלא אם כן ראה או שימש [עין שם]. וכתב שלמדנו מכך, שאף על פי שהוא תלמיד ותיק ויודע ומבין את הכל מדעתו, אינו רשאי לעשות מעשה בדבר, אלא אם כן קיבל מרבו.

ולפי זה תירץ בעל כלי חמדה (הובא לאחר ספר הלכות ארץ ישראל, עמ' יד), שמטעם זה אין הדבר נוהג בזמן הזה, משום שאין לנו אדם שקיבל מרבתינו בענין זה. והביא שכן מבואר ברמב"ם (פ"ט מהל' טומאת צרעת ה"ב) שכתב 'עד שיורנו רבו', ותיבות אלו מיותרות, ובהכרח שבא לומר שלא מועילה ידיעת ההלכה בלי הוראת רבו [וראה מה שהוסיף בענין הצורך בבגדי כהונה].

תירוץ י. הרבר אינו מציאותי

משנה הלכות (שו"ת ח"א סי' לו) תירץ לפי דברי הספורנו (פסוק מז), שנגעי בתים ונגעי בגדים באים רק בדור שכולו זכאי, והם ומעשיהם לרצון לפני ה', שאז בא הנגע לעורר היחידים מהם שאינם במדרגה הראויה; בתחילה בנגעי בגדים, ואם לא שתו ליבם בנגעי בתים, ואחר כך בנגעי הגוף. ואם כן קובץ דרישה וחקירה (גליון ריג) | תזריע מצורע פסח תשפ"ד | 17

בזמן הזה שלא עלה הדור למדרגה זו, אין בנמצא נגע זה [א"ה]: היינו נגעי בתים, וממילא גם אין נגעי הגוף שבאים אחריהם], ואפילו בזמן הבית יש שסוברים שלא היו מעולם. ונמצא שמצוה זו שייכת בזמן הזה, אך אינה במציאות. וכעין מי סוטה, שכיון שלא זכה הדור בטלו (סוטה מז, א), וכן מצאנו בעוד כמה מצוות.

[וכך כתב הספורנו (שם): ובחמלתו עליהם כשיהיה הרוב מהם לרצון לפניו, אמר לעורר היחידים מהם. ראשונה בנגעי בגדים, אשר עליהם באה הקבלה (נגעים פ"א מ"א) שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים. וכשלא יספיק זה, יעוררם בנגעי בתים, אשר בהם גם כן לא יבא נגע צרעת בטבע כלל. ולזה ראוי שלא יהיו בגדי גוים מטמאים, ולא בתיהם מטמאים בנגעים כלל, כמו שקבלו הם ז"ל (שם פ"ב מ"א). וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה לחמלה זו, אין זכרון לראשונים שנמצאו לעולם נגעי בתים [כלומר, לא מצאנו שיהיה ענין זה], עד שאמרו קצתם ז"ל (סנהדרין עא, א) שלא היו לעולם. וכעין זה כתב הרמב"ן (שם)].

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה בדורינו, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קעו).

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת lyun1@iyun.co.il

הגרי"ש סטורץ שליט"א - לפרשת תזריע

'תורת האדם'

'אשה כי תזריע' וגו'. (יב ב).

ופירש רש"י: 'א"ר שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף'.

והקשה הגרמ"ד: וצ"ב מדוע פרשה זו נקראת 'תורת האדם' יותר משאר דיני התורה, והלא כולוהו שייכי באדם. ואם משום שפרשה זו עוסקת בלידת האדם, הא מ"מ אין זה כמו פרשת בהמה וחיה, דהתם איירינן במין הטהור ומין הטמא, וכאן באדם עסקינן בעצם לידתו.

א. נראה שכאן עוסק בטומאה היוצאת מגופו, וכולל דיני טומאת לידה וטומאת נדה [שנלמד מכאן] וטומאת נגעים. וביותר בטומאת נגעים שהוא פרשת מין האדם הטהור והטמא.

ב. ועוד שענינים אלו תלויים במאכל ובמשתה [כדמצינו בז' דרכים נבדק הזב במאכל ובמשתה. וכן מצינו וסת אכילת שום שהוא מאכל תאוה]. ודמי תורת מאכלות טמאים וטהורים.

מדוע הותרה קציצת הבהרת במילה, הרי אינו בעידנא?

יש לא לקצוץ את בהרתו (מכות כב.). אך אם יש בהרת במקום מילה הותר, מדין עשה דמילה דוחה לא תעשה דקציצת הבהרת (שבת קלב.). והנה קיימא לך (שבת קלז.) שהמל ולא פרע כאילו לא מל.

והנה נחלקו התוס' (ב"ב יג. ד"ה כופין) והר"ן (נמוק"י ב"מ ל. בשם הרנב"ר) אם עובר על הלאו קודם שסיים לקיים את המצוה, נחשב בעידנא. והנה לשיטת תוס' שאם עובר על הלאו בזמן שעדיין לא נתקיים המצוה לא חשיב בעידנא, ואינו דוחה לא תעשה, קשה שהרי קצץ את הבהרת בזמן שעדיין לא קיים מצות המילה עד הפריעה.

א. הנה בפשטות אינו קוצץ את כל הבהרת ע"י מילה, שהרי שיעור בהרת שיראה ממקום אחד לעיני הכהן כגריס. ובערלת תינוק לא משכחת ליה כגריס, והגמרא איירי על אב שמל את בנו התינוק. ובהכרח שהבהרת מתפשטת לכל האבר, אלא שע"י המילה ממעטו מגריס. ושפיר אפשר לומר שרק ע"י הפריעה נתמעט משיעור גריס.

ב. וביותר נראה שכל הענין של פריעה הוא כדי שהערלה לא תחזור, ובכך מתקיים המילה עולמית. וממילא גם קציצת הבהרת לא הושלמה כל זמן שטבעה לחזור ולהשלים השיעור, ורק בעת הפריעה הושלם קציצת הבהרת.

ג. ובעיקר הדבר יש לעיין אם פריעה ומילה הם ב' מצות, ונחשב בעידנא דסיים המצוה דמילה. אלא שהדין כאילו לא מל היינו משום שכיון שעומד הדבר וחוזר, הרי זה מבטל את המצוה.

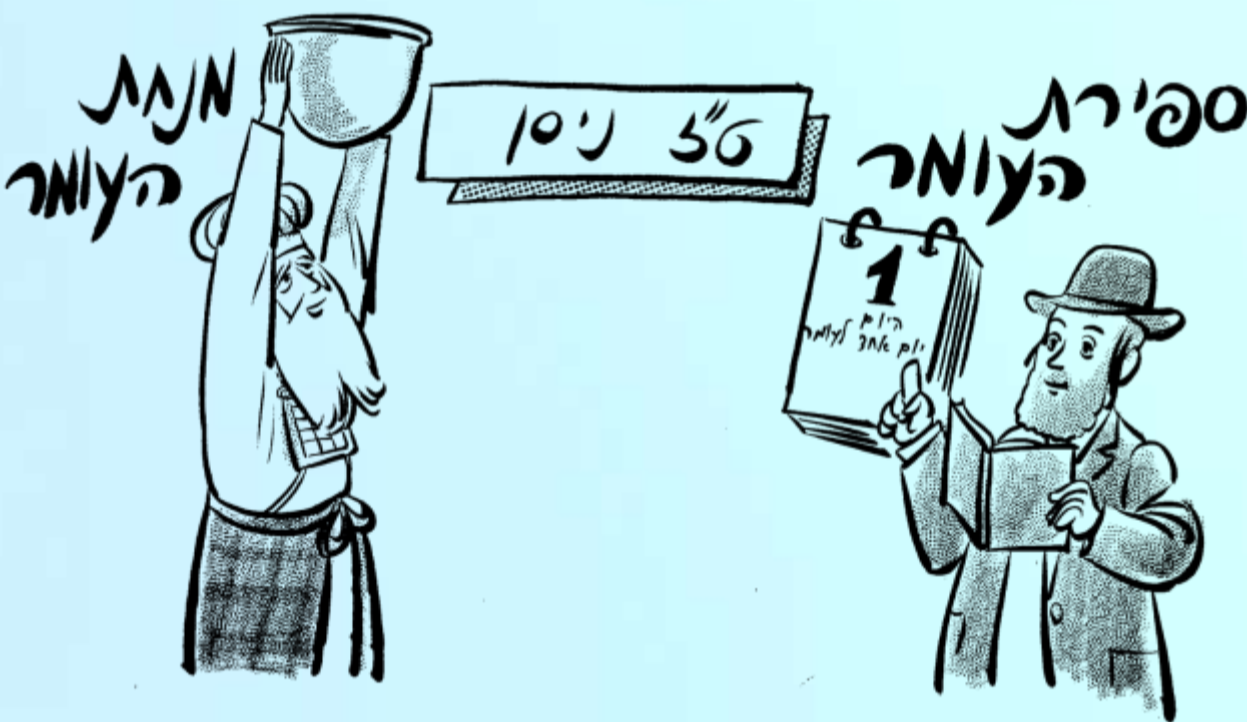
ד. ראה עוד מה שכתבנו (מצורע תשובה ה) שמוכח מהגמרא (מנחות לז:): ומסקנת הרמב"ם להלכה (ט"ז פ"א ה"ו), דלא כמו שהסתפק בפיה"מ נגעים פ"ד מ"ג) שאף שאינו עושה מצוה בשלמות אכתי דוחה את הלא תעשה, וכל שכן כשבידו להשלימה.

ועוד נראה שכל שהוא במעשה אחד, דהרי מותר לו עדיין לחתוך ציצין שאין מעכבים את המילה, לא שייך לומר שאינו בעידנא, ודברי התוס' הם רק באופן שכבר סיים מעשה המצוה.

הגר"ש חזקיה שליט"א - ספירת העומר

כיצד מותר לספור בבין השמשות?

שו"ע (או"ח תפט, ב) כתב, שהמדקדקים אינם סופרים ספירת העומר עד צאת הכוכבים, וכן ראוי לעשות [ומקורו מתוס' ורא"ש (מנחות סו, א)]. מבואר בדבריהם, שמעיקר הדין שרי אף לכתחילה לספור ספירת העומר בבין השמשות, ואין צריך להמתין עד לשעת צאת הכוכבים, ורק 'המדקדקים' ממתנים. וצ"ב, הלא זמן בית השמשות ספק יום ספק לילה הוא, ובעלמא אסור להכניס עצמו לספיקא דרבנן (ראה משנה למלך פ"ד מהל' בכורות ה"א ד"ה והנני, ועוד), וכיצד הכא לענין ספירת העומר שרי לכתחילה לספור בזמן שהוא ספק יום הוא. וביותר צ"ע, דלכאורה אף בדיעבד אם ספר קודם צאת הכוכבים, למה לא יהא דינו שיחזור ויספור [עכ"פ בלי ברכה] אחר צאת

הכוכבים, שהרי פסקינן דבמקום דליכא טירחא יש להחמיר בספיקא דרבנן.

תירוץ א. ספירת העומר בזמן הזה מדרבנן

הנה הרבה מן האחרונים הביא את מה שכתב הבית יוסף (או"ח סימן תפ"ט אות א') וז"ל: והר"ן כתב, רוב המפרשים מסכימים דספירת העומר השתא דליכא הבאה ולא קרבן אינה אלא מדרבנן בעלמא זכר למקדש, ובאות ו' כתב, ולפי מה שכתבתי לעיל בשם הר"ן שרוב המפרשים מסכימים דספירת העומר עכשיו אינה אלא מדרבנן בעלמא הויה ספיקא במידי דרבנן ולקולא, ואינו חוזר ומברך. הרי שדעת הבית יוסף להלכה היא כדעת רוב הראשונים כמו שכתב הר"ן שספירת העומר בזמן הזה היא מדרבנן זכר למקדש.

תירוץ ב. הכי הוי תמימות

המחצית השקל (שם סק"ו) כתב דיש אומרים דלכתחלה יש לספור בין השמשות, וסבירא להו דהכי עדיף שיהיו תמימות, וניהו דלא קיימא לן כוותייהו, אבל דיעבד יש לסמוך עליהם.

תירוץ ג. הוי ספק ספיקא

באור לציון (ח"ג פרק ט"ז הערה ב) כתב, שאף אם ספירת העומר מן התורה, אפשר להקל לספור בבין השמשות, ומשום ספק ספיקא, שמא כעת לילה, ואפילו אם תמצוי לומר שאין עדיין לילה, שמא הלכה כר"ת בתוס' בברכות דף ב' ע"א ד"ה מאימתי, שאפשר לקרוא ק"ש של לילה מפלג המנחה, והוא הדין לכל המצוות שמצוותם בלילה שיכול לקיימם מפלג המנחה. ואין שיטתו דחוויה לגמרי, שהרי בסעיף ג' כתב מרן, המתפלל עם הציבור מבעוד יום, מונה עמהם בלא ברכה, ואם יזכור בלילה יברך ויספור. הרי שבדיעבד סמך מרן אף על ספירה מבעוד יום, והיינו כשיטת ר"ת.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ

עניני פסח וקרבת פסח

פסח - ארבע כוסות

ארבעה כוסות האלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתיה עריבה הכל לפי היין ולפי דעת השוטה, ולא יפחות בארבעתן מרביעית יין חי, שתה ארבעה כוסות אלו מיין שאינו מזוג יצא ידי ארבעה כוסות ולא יצא ידי חירות, שתה ארבעה כוסות מזוגין בבת אחת יצא ידי חירות ולא יצא ידי ארבעה כוסות, ואם שתה מכל כוס מהן רובו יצא (רמב"ם פ"ז מהל' חמץ ומצה ה"ט).

ישנם שני דינים בארבע כוסות:

א. דין בעצם השתיה, מדין מעשה חרות.

ב. דין כוס של ברכה, שצריך לומר הברכות על הכוסות.

חידושי הגרי"ז (קס) זלעת הרמב"ם (קס). והביא קישקש ראשונים הסוברים קישקשו רק דין אחד משני הדינים הללו. וראה עוד בצרכת מרדכי (בין פסח לערבה, מהדורת תשס"ו, סי' יז אות ג), ולהלן בסמוך.

מה שצריך כוס בקידוש וארבע כוסות בהגדה, האם הכוס היא חלק מעצם הקידוש וההגדה, או שאינו אלא תנאי לאמירת הקידוש וההגדה, כדי שהאמירה תהיה על הכוס.

צרכת מרדכי (קס אות לט).

פסח - הגדה

'והגדת לבנך ביום ההוא' (שמות יג, ח), שומע אני מראש חודש תלמוד לומר 'ביום ההוא'. שומע אני מבעוד יום, תלמוד לומר 'בעבור זה', בשעה שמצה ומרור מונחין לפניך על השלחן (ילקוט שמעוני בא רמז רכא, וכעין זה בהגדה של פסח).

הא למדת שמצות ההגדה בשעת אכילתו של פסח, ולא בשעת אזהרתו ולא בשעת לקיחתו, ולא בשעת שחיטתו. ובזמן שבית המקדש קיים היה אומר בשעה שפסח ומצה ומרור מונחים לפניך, ולשון זה משמע שמראה לו באצבע על השולחן, מצה זו מרור זה (שבולי הלקט סדר פסח סי' ריח).

האם זהו דין שצריך הגדה בזמן הראוי לקיום המצודה, או שזהו דין באופן הסיפור, שיהיה על המצה והמרור. יקר תפארת (מועדים א' עמ' מג) זקס מאורי המועדים.

פסח - הסיבה

ואימתי צריכין הסיבה, בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבעה כוסות האלו. ושאר אכילתו ושתייתו, אם היסב הרי זה משובח, ואם לאו אינו צריך (רמב"ם פ"ז מהל' חמץ ומצה ה"ח).

יש לבאר דין ההסיבה בשני אופנים:

א. זהו דין בפני עצמו, שחייבו חכמים בלילה זה לאכול את הסעודה בהסיבה, ואינו דין בשתיית הארבע כוסות, ומה שצריך להסב בשעת הארבע כוסות, הוא רק ממילא [ולפי זה מובן מה שצריך לכתחילה להסב כל הסעודה, ומאידך גיסא, קשה להבין מדוע אם שתה בלא הסיבה לא יצא אפילו בדיעבד].

ב. זהו דין באכילת מצה וארבע כוסות, שצריך שיהיו בהסיבה [ולפי זה מובן מה שהסיבה מעכבת, ולא מובן מה שיש להסב בכל הסעודה].

עיונים זהלכה (או"ח ומועדים סי' לה, עמ' קז-ק"ג) זקס הגרי"ז (קס ה"ז).

קרבת פסח - מותרו שלמים

דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבא מנין למותר הפסח שקרב שלמים שנאמר וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר וכי פסח מן הבקר בא והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים אלא מותר הפסח יהא לדבר הבא

מן הצאן ומן הבקר (פסחים ע, ב).

המפריש מעות לפסחו והותירו, יביא המותר שלמים (רמב"ם קרבן פסח פ"ד ה"י).

האם הוא מין קרבן בפני עצמו, שנאכל ליום ולילה, או שלעולם הוא שלמים, אלא שמתוך ותחילת הקדשו היה להיאכל ליום ולילה בלבד, לא משתנה דין אכילתו.

מקדש דוד (קונטרס ה' סק"ג), וראה מנחת חזקיה (פסחים פט, א ד"ה מותר, עמ' קטו).

האם הוא דין בפני עצמו, בשלמים הבאים מחמת פסח שנאכלים ליום ולילה, כמו שמצאנו בשלמי נזיר שנאכלים רק ליום ולילה. או שמא הטעם הוא, שכיון שבאים מחמת פסח, ופסח אינו נאכל אלא ליום ולילה, נשאר עליהם דין פסח לגבי אכילתם.

חידושי הגרי"ז (זכחים ט, א זכוח' ד"ה ושלמים).

בכל קרבן פסח מעורבת קדושת שלמים, ולכן מותר הפסח הוא שלמים.

זקס וחלץ (סי' יז אות ג) זקס הגרי"ז, וראה שלמי יוסף (זכחים סי' כה).

יש בו שני דינים:

א. דין קרבן ככל הקרבנות, ודומה בזה לשלמים.

ב. חלות מיוחדת של קרבן שלמים. ונפקא מינה לענין מצות אכילת קדשים, שבדין אכילת פסח יש בזה מצוה מיוחדת, מלבד אכילת קדשים.

שיעורי הגר"ד פונדסקי (זכחים נו, ז אות יז).

אין הפירוש שהוא ממש שלמים, שבאמת פסח הוא, אלא שחידשה התורה, שבשאר ימות השנה יש לו דין הקרבה של שלמים.

אזי עזי (פ"י מהל' מעשה הקרבנות ה"ז). וראה בהערות על קרן אורה זכחים ט, א ד"ה אטו הערה קיח.

קרבת פסח - מחשבת ערלים

י"א שמחשבת ערלים ומחשבת שלא לאוכלין הם

דין אחד, וכמו שאין מחשבת אוכלין בזריקה, כך אין

מחשבת ערלים בזריקה. וי"א שהם שני דינים, שבשלא

לאוכלין דווקא אם חשב בשחיטה פסול, אבל בזריקה אינו פוסל,

ובמחשבת ערלים אף אם חשב בזריקה פסול.

חידושי הגר"ח (פ"ז מהל' קרבן פסח ה"ו), זלעת הרמב"ם והתוספות. הוצא זשיעורי

הגר"ד פונדסקי (פסחים סא, ז אות קא).

קרבת פסח - מנויים

לעולם נמנין עליו עד שיהיה בו כזית לכל אחד ואחד נמנין ומושבין את ידיהן ממנו עד שישחט רבי שמעון אומר עד שיזרק את הדם (משנה פסחים פט, א).

האם כשמתמנה נעשה מיד בעל הקרבן, כמו המפריש, ונעשו שותפין בקרבן. או שנעשה בעל הקרבן רק בשחיטה.

משאלת משה (פסחים סי' עח ד"ה ואשר).

האם האב יכול למשוך את בנו מהמינוי, או שאינם ברשותו לענין זה.

חידושי הגר"ח (פסחים פט, א ד"ה אלא, עמ' עד).

שה לבית אבות לאו דאורייתא. האם הכוונה שמדאורייתא לא מועיל מינוי האב על בנו ועל בנותיו, או שאין צריך שימנה אותם האב, משום שממילא הם מנויים ועומדים, לפי שהם נגררים אחר האב.

כתבי קהלות יעקב החלקים (פסחים סי' קד).

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות | הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

דמותו של מחנך מבט מרומם על משרה תורנית

חוליה בשרשרת מסירת התורה

מובא בשיחות מוסר מהגר"ח שמואלביץ זצ"ל: שנינו, משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו' (אבות פ"א מ"א), וכלשון הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה "נמצא מרב אשי עד משה רבינו ארבעים דורות, ואלו הם רב אשי מרבא וכו' נמצא שכולם מה' אלוקי ישראל", ומתבאר בכוונתו כי קבלת התורה אינה אך לדור המדבר בלבד, כי אם כל דור ודור הם ממקבלי התורה מפי הגבורה, וזאת על ידי שלומדים מרבותיהם ורבנותיהם מרבותם, עד משה רבינו שקיבל התורה מסיני, וע"י כן נמצא שכולם קיבלו תורה מה' אלוקי ישראל (שיחות מוסר תשל"ג מאמר ב').

כמה נפלא הדבר, שכל ת"ח שקיבל תורה מרבותיו ומעבירה לתלמידים, הרי הוא משמש כצינור שמוביל את התורה בשרשרת מהקב"ה אל כלל ישראל.

הרב הכרחי עבור התלמיד

כתב המהרש"א (בכורות נז:): כתוב בנדרים לח. דלפול וחידוד של התורה לא ניתנה רק למשה אבל הוא בעין טוב נתן לישראל ולתלמידיו גם פלפול התורה, ועל כן לא יבא שום תלמיד לעומק ושורש ענין בלי רב המלמדו כמו משה ליהושע ויהושע וכו' עכ"ל.

מבואר מדבריו, כי הצורך לתלמידים ברב, אינו תוספת מעלה בלבד, אלא הוא תנאי ראשון להבנת התורה. כאשר יסתכל הרב על תפקידו כהכרחי עבור התלמיד, ידע להוקיר תפקידו יותר.

וכתב המהר"ל (דרך חיים, אבות א' א'): ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים. הנה יהושע תלמיד למשה, וכמו שיהושע היה מיוחד שהיה תלמיד למשה וכך משה מיוחד להיות רבי של יהושע, כי לא מכל אדם זוכה האדם ללמוד, ולפיכך יש לכל תלמיד רב מיוחד... וכן

משך הקבלה מיוחד המקבל אל המוסר והמוסר מיוחד אל המקבל, כי לא מכל אדם זוכה ללמוד, עכ"ל.

מבואר מדבריו, כי קשר רב ותלמיד אינו נוצר במקרה, שאיזה תלמיד הולך לאיזה רב ולומד ממנו. אלא כל תלמיד נועד משרשו ללמוד דווקא אצל רב מסוים. כמה מרומם יסוד זה! כשהרב רואה שהתלמיד מבין אותו ומקבל ממנו תועלת, יש לו להבין מזה שהוא הוא הרב שנקבע בשמים שילמד תלמיד פלוני.

בניך אלו התלמידים

כתב בספר דברי יעקב להג"ר יעקב עדס שליט"א (פרקי מחשבה, מסורת החינוך פרק ב'): התורה קראה לתלמידים בנים, ובביאור הגר"א לספר יצירה ובביאור הגר"א לתיקוני זוהר כתב בזה דבר נורא מאוד, שכאשר הרב מלמד את התלמידים, מלבד העברת הידע שמעביר להם, גם מביא מהשמים אליהם עוד חלקי נשמה שלא היו לתלמידים קודם. ולכן החשיבה התורה את התלמידים כבנים, מפני שכמו שהאבא הביא את עיקר נשמתו של הילד לעולם, כך הרב הביא לילד עוד חלקים של נשמה.

והמשמעות המעשית של זה היא גדולה מאד, מפני שיש הרבה סוגים של חלקים שאפשר להביא, וכמה שהרב ילמד יותר מתוך יראת השם ומתוך כוונה טהורה וקדושה, החלקים של הנשמות שמביא לילדים יהיו הרבה יותר מעולים, ועל ידי זה יצליחו התלמידים הרבה יותר בלימודם ובעבודת השם כל החיים, עכ"ל [בדילוגים].

ערב פסח - סיוט... האם זה חייב להיות כך?

ברצוני להכריז בזאת על מבצע מיוחד לקוראינו [א"ה: כך כתב הגר"י פליסקין לחברי רשימת התפוצה שלו], לכבוד ערב פסח, ולפני כן - רקע למבצע.

מסופר על אחד מגדולי האדמו"רים זצ"ל שפעם הגיע אליו אחד מחסידיו כדי לבקש עצה להתגברות על מידת הכעס. הגיע והתיישב בחדר ההמתנה.

האדמו"ר, שראה ברוח קדשו מי נמצא שם ומהי מטרת בואו, ביקש מהמשמש: "אנא, כשהנך עובר על יד חסיד זה, שפוך עליו חצי כוס מים, כביכול בטעות, אני רוצה לבחון את תגובתו". אולם האדמו"ר דיבר קצת בקול, והחסיד שמע...

עבר איפוא המשמש ליד החסיד, שפך עליו חצי כוס מים 'בטעות', והחסיד - לא כעס, רק ניגב את המים בנחת.

כשהגיע תור החסיד להיכנס לאדמו"ר, אמר לו האדמו"ר: "אני יודע למה הגעת".

אמר לו החסיד: "כבוד הרבי, אכן רוח הקודש יש לכם, אולם כמדומני שהיה עדיף שתאמרו את דברכם למשמש בשקט, שהרי כעת כששמעתי פשיטא שלא כעסתי, שהרי ידעתי שהרבי שלח אותי".

אמר לו האדמו"ר: "זה בדיוק מה שרציתי ללמד אותך, שהרי כשאתה יודע שהרבי שלח את המשמש כדי לנסות אותך, אתה לא כועס, ואם כן דע לך, שגם כל האנשים שמכעיסים אותך, את כולם הקב"ה שלח, ואם כן אין על מה לכעוס... (סיפור נפלא זה קראתי פעם וכעת ציטטתי מהזכרון, מי שיכול לשלוח לי מקור מדויק - אודה לו מאד).

אבות ואמהות יקרים

עכשיו תורי להפגין 'רוח הקודש'...

ידוע לי בודאות שהקב"ה עתיד לשלוח ב-18 הימים הקרובים אנשים מסוימים לעצבן אתכם, וזאת במיוחד כדי לנסות אתכם במידת הכעס.

אמנם לא ידועה לי זהותם בודאות, אבל קרוב לודאי שיהיו אלו בני משפחה (הבעל/האשה/הילדים, ועוד), ואם לא - שכנים, בעלי חנויות, ועוד.

אז עכשיו כשיודעים מראש - יותר קל לנו להחליט: "בערב פסח הזה, אנחנו לא נכעס!".

כי הכעס - הוא הוא החמץ שבלב. ומה בצע כי נבער את החמץ מביתנו, ונכניס אותו חזרה עמוק ללבנו?

ועכשיו - למבצע

המבצע הוא, שימו לב:

כל הורה, שנמנה על מנויי הרשימה שלנו, שיעבור את ערב פסח מבלי לכעוס (כעס שמתבטא בדיבורים), יקבל פרס (מותר למעוד עד 2 פעמים).

מתוך כבוד למשתתפים ולגילם המתקדם, אני לא מציע פרס משלי, אלא מציע שכל הורה יעניק פרס לעצמו, עם היכנס חג הפסח, במידה והוא עמד במבצע (לדוגמא: קוביית שוקולד פסחית).

כן, פשוט מאד.

כשאנחנו יודעים שזו המשימה וזו האתגר לערב פסח - אנחנו בעז"ה נעמוד בזה בכבוד. וגם הילדים שלנו ירוויחו, חווית ערב חג שמחה ונעימה. וממילא חיבור עמוק יותר למצוות חג הפסח.

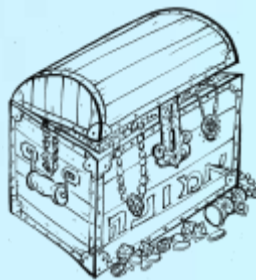
המשגיח הרב שלמה וולבה זללה"ה, אמר בשם רבו רבי ירוחם ממיר זצ"ל, שזכות הרבים היא כה גדולה, שאפילו "קרש" שיעמוד בפני הציבור יהיה כמעין המתגבר! (אבני שלמה, ח"א עמ' נא).

לאהוב את התפקיד

מדברי הג"ר ניסים קרליץ זצוק"ל: חובה על המלמד להרגיש תחושת סיפוק והנאה בתפקידו, ושהטורח יהיה בשבילו הנאה גמורה, כי רק כך יוכל ללמד

לתגובות, ולהצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול חיים דב מרגליות, ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל הדברים לעילוי נשמתו, ולעילוי נשמת הגאון רבי אברהם ב"ר מרדכי ברנט זצ"ל

הגאון רבי יהודה קנר שליט"א

נתינת תרופה של חמץ לתינוק

יש לדון אם מותר ליתן לקטן תרופה שעשויה מחמץ בכה"ג שאין פיקו"נ, דהא יש כאן ספיה בידיים. במג"א [מביאו המ"ב בסימן שמ"ג] כותב שמוותר ליתן חמץ לקטן ע"י גוי. ומלשון המג"א שמדמה זאת שנותנים אוכל לקטן ביוהכ"פ בידיים, מוכח שהישראל נמי מותר בזה אלא דעדיף שלא יעסוק בזה דחיישינן שמא יבוא לאכלו. ובשו"ע הגר"ז בסימן ת"ן כותב שאם אין גוי יתן בעצמו. והטעם שליכא בזה איסור ספיה בידיים [דהרי ע"י גוי חשיב כספיה בידיים כמש"כ בשו"ת חת"ס אור"ח סימן פ"ג שהנותן נבילה ע"י גוי הוא ספיה בידיים] פירש בספר תו"ש שזה איסור זמני וליכא בזה איסור ספיה. ומורם שמוותר ליתן תרופה לקטן אפילו שאין פיקו"נ. וצ"ע דבסימן תמ"ח סעיף ו' נפסק שאסור להאכיל בהמת הפקר חמץ לפי שע"ז נהנה מהחמץ, וא"כ ה"נ נימא שיהיה אסור ליתן לתינוק לפי שנהנה שאוכל. ובשער הציון מביא נידון אם זה איסור דאורייתא או איסור דרבנן. ואי נימא שזה איסור דרבנן אתי שפיר שהתירו לצורך קטן אבל אי נימא שזה איסור תורה צ"ע.

ברכת הכרפס פוטר המרור

יש נידון בברכה על הארבע כוסות שמברכים לפנייהם על כל כוס וכוס די"א הטעם משום דכל אחד הוא מצוה בפני עצמו. והרא"ש בפסחים פרק ערבי פסחים סימן כ"ד מקשה על זה דלגבי תפילין של ראש אנו מברכים ברכה א' ומסתמכים על זה שברכו כבר על תפילין של יד ואע"ג דאיכא למימר דכל אחד הוא מצוה בפני עצמו, ולכן נוקט הרא"ש שיברכו רק על כוס הראשון והשלישי. וי"א טעם אחר שמברכים על כל כוס בפנ"ע מפני שיש הפסק של ההגדה שאסור לשתות באמצע וכ"כ הרמב"ן במלחמות פסחים דף כ"ד ע"א בדפי הרי"ף. ויש נפק"מ להלכה בין הטעמים, דבסימן תע"ג סעיף ו' כתוב שמי שאכל כזית כרפס לא יברך אחריו בורא נפשות, כיון שבברכת פה"א של הכרפס פוטר גם המרור, ואם יברך בורא נפשות זה לא יפטר. והגר"א ס"ל להרמב"ן דס"ל שההגדה הוה הפסק א"כ אינו פוטר המרור ע"י ברכת הכרפס וע"כ יברך לאחר הכרפס בורא נפשות, ודלא כהשו"ע.

וכל זה להגר"א שנוקט לעיקר את דברי הרמב"ן, אבל במג"א נוקט לעיקר הטעם כמו ה"א שברא"ש דכל כוס וכוס הוה מצוה בפנ"ע, ואם כן אין ההגדה הפסק ויכול לפטור ע"י ברכת הכרפס את המרור, ולכן לדין לא מברכין לאחר הכרפס בורא נפשות. ולהגר"א הא דלא מברכין בורא פרי האדמה על המרור, היינו משום דברכת המוציא פוטר וכמו כל דבר הבא מחמת הסעודה. והשו"ע שחולק ס"ל שהמרור לא בא ללפת הפת אלא למצוה וא"כ לא הוה כדברים הבאים מחמת הסעודה.

והנה ה"ט"ז בסימן תע"ד סק"א כותב דלידין דמברכים על כל כוס, יכוון בכוס הראשון שלא להוציא הכוס השני. ובפמ"ג כותב שלפ"ז בכיון לפטור צ"ע

עם סבלנות ורוגע מתוך התמסרות מוחלטת לתפקידו. וכן כתב הרא"ש גבי מלמד שחלה התלמיד שצריך לשלם לו משלם ולא כפועל בטל, וז"ל: דכל לומדי התורה דמי לאוכלוסי דמחוזא שהבטלה להם שכחה וכובד איברים, עכ"ל. נמצאנו למדים שעל המלמד להרגיש הנאה וסיפוק בתפקידו, וכל רגע ורגע עם התלמידים צריך להיות בשבילו הנאה, והטורח בעבודתו לא צריך להוריד מהנאתו, כי הוא מלאכת שמים שהשכר על זה רב, וכמה שיש לו יותר הנאה וסיפוק כך יוכל להצליח יותר טוב עם התלמידים (ומצדיקי הרבים עמ' ד-ה).

אם יוכל לברך. וצ"ע בזה דלטעם שצריך ברכה על כל כוס הוה משום הפסק א"כ אפילו כיוון לפטור לא יפטר, ולטעם שכל כוס הוה מצוה בפנ"ע נמי י"ל שיש תקנה לברך על כל כוס ולא יעזור מה שמכיוון לצאת בכוס הראשון. עוד יל"ע במה שכתבנו לעיל שי"א שאמירת ההגדה לא הוה הפסק והא דאינו מברך בורא פרי האדמה על המרור היינו משום שברכת האדמה על הכרפס פוטר, האם צריך לכוון להדיא על המרור או שאפילו בסתמא ה"ה פוטר. והנה באופן דיש לפניו מרור אפילו בסתמא דעתו על המרור ואם אינו לפניו, לפי מה שמבואר בסימן ר"ו לכתחלה צריך לכוון להדיא. ואצלנו שיש לפנינו קצת מרור בקערה י"ל שכלפי הבע"ה חשיב שזה לפניו אבל לשאר המסובים שאינם יכולים לאכול מזה י"ל שחשוב דאינו לפניו וא"כ יצטרכו לכיון להדיא לפטור.

טעה ולא הסב בב' כוסות ראשונות

בסימן תע"ב סעיף ז' כותב השו"ע דמי ששתה הד' כוסות בלא הסיבה צריך לחזור ולשתות בהסיבה והרמ"א חולק וכותב שבכוס השלישי והרביעי אם שתה בלא הסיבה לא יחזור וישתה בהסיבה דיש בה חשש שנראה כמוסיף על הכוסות אבל בכוס הראשון והשני יחזור וישתה בלא ברכה. והמשנ"ב כותב דכל זה לעיקר הדין דרשות בידו לשתות כמה כוסות אבל לדין שאין שותים בין הכוסות ואם שותה הו"ל כנמלך וצריך לברך, אם כן אם שכח ולא היסב בכוס ראשון לא יחזור וישתה מיהו בכוס השני אי שתה בלי הסיבה יחזור וישתה בהסיבה בלא ברכה דהא אין צריך לברך אז. ויש לדון במי שלא היסב בכוס הראשון והשני אי נימא שיצטרך לחזור ולשתות ב' כוסות בהסיבה, במקום שתי הכוסות הראשונות. ואע"ג דאמרינן דאי שתאן שלא על סדר ההגדה לא יצא, י"ל דלא מיבעיא לב"י דנוקט דהיינו באופן שלא הפסיק בינתיים אבל אי הפסיק ביניהם יצא, א"כ אפשר לשתות ב' הכוסות ע"י הפסקה קצת אלא אפילו לפר"ח שפי' דהיינו בלא הפסיק באמירת הגדה י"ל שיפסיק ע"י אמירת קצת ההגדה. והיה באמת צד לומר שכן ההלכה אלא שהמשנ"ב מדבר באופן שרק הכוס השני שתה בלא הסיבה, מיהו לשון המשנה ברורה לא משמע כן דהו"ל לכתוב שאם לא הסב בכוס הראשון ...

עוד יש לעיין דבפסחים דף ק"ח עמוד א' נחלקו אי צריך להסב ב'כוסות קמייתא או בתרייתא. ומסקנת הגמ' היא השתא כיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עבדינן ככולהו. ובר"ן מקשה מ"ט לא נימא ספק דרבנן לקולא ולא יצטרכו כלל להסב ותירץ דכיון שלא הו"ל טריחא מילתא לא אמרינן ספק דרבנן לקולא. עוד תי' שא"כ נמצא שנעקרת התקנה להסב לגמרי. ומסתבר שכל זה כשבאים לכתחילה לשתות הד' כוסות משא"כ אם שתה בלי הסיבה בכוס הראשון והשני אמרינן ספק דרבנן לקולא דשמא ההלכה כמ"ד דבב' כוסות אחרונים צריכים להסב ולמה פסקו השו"ע והרמ"א דבכה"ג צריך לחזור ולשתות.

מי שהניח ביו"ט של פסח סיר על האש והכניס מצקת להוציא את האוכל ובטעות היה זה מצקת של חמץ, מה דין האוכל. והנה אם היא אינה בת יומא לפום ריהטא זה תלוי במחלוקת שו"ע ורמ"א בסימן תמ"ז סעיף י' דלדעת השו"ע נותן טעם לפגם בחמץ מותר ולרמ"א ה"ה אסור. מיהו יש מקום לדון לקולא בזה בכה"ג שלאחר שבישל בסיר תבשיל של חמץ והוציאו במצקת זו, בישל בסיר זה ירקות והוציאם במצקת זו ואח"כ לא השתמשו בזה לחמץ. דהבית יוסף ביו"ד סימן צ"ג מביא רשב"א שאם יש כלי בשר שבישלו בו ירקות ואח"כ בשלו בו חלב דינא דהחלב לא נאסר אפילו אי הוה

בן יומו כיון שהבישול של הירקות הו"ל כהגעלה והוקלש טעם הבשר. וכל זה נאמר בדבר של היתר כמו בשר בעצמו דהוי היתר. והב"י חולק עליו. מיהו הש"ך שם פוסק כהרשב"א. והפמ"ג וחור"ד שם נחלקו אי ק"ל כהרשב"א או כהב"י. ולגבי חמץ נחלקו אי הוה היתירא או איסורא, דבאו"ח סימן תנ"א סעיף ד' כותב השו"ע שהוי איסורא אך הרמ"א מביא יש מקילים. ובמ"ב פי' שס"ל בעיקר להחמיר שזה אסור מיהו היכא שיש מניעת שמחת יו"ט או בהפסד ממון י"ל שזה היתר. ולפ"ז נראה לצרף דכאן שיש מניעת שמחת יו"ט, את שיטת הפוסקים דחמץ חשיב להיתר ואת הרשב"א שס"ל שבישול אח"כ הוי כהגעלה וא"כ התבשיל מותר.

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

מתוך תפילת יום טוב

וְהַתְּתֵן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה

מהי נתינה באהבה. מצינו בתורה שהרגשת האהבה לזולת נובע מהכרת מעלתו. אצל יצחק שנאמר ויבאה יצחק האהלה שרה אימו וכו' ויאהבה וינחם יצחק אחרי אימו. מסביר הרמב"ן ע"פ אונקלוס שמביאו גם רש"י, וז"ל ויבאה יצחק האהלה והנה היא שרה אימו, ולכן הזכיר האהבה כי מפני צידקתה וכשרון מעשיה אהבה ונחם בה. וכן מצינו אצל יעקב שנאמר ויאהב את רחל מלאה מפרש הכלי יקר שהאהבה נבעה מלאה או בגלל שהשווה בניהם וע"י כך ראה מעלת רחל או בגלל צידקותה שנתנה את הסימנים ללאה. וכן בעוד מקומות ולפ"ז הפירוש כאן שה' נתן לישראל שבת ראש חדש ומועדים כי אז ניכרת מעלתם בשבת ראש חדש ניכר שהם שותפים לקב"ה במעשה בראשית ובמועדים ניכר שהם נמצאים ביחד עם הקב"ה כי הם נמצאים בבית המקדש הבית ששורה בו השכינה. ומעלה זו היא רק בשני זמנים אלו.

מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה

ע"פ הפסוק בפרשת אמור [ויקרא כג' ב'] דבר אל בני ישראל וכו' מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדי. ופרש"י שמדבר על ציווי לעבר את השנה כלומר מועד הוא קביעת זמן אחר. ואומר הרמב"ם בפרק ד' מהלכות קידוש החודש [מובא באור החיים בפרשת אמור] את הסיבות שמעברים את השנה וכלל הדברים

שמעברים משתי סיבות או מצד הזמן שיהיה חג הפסח באביב או מצד כשרון העם שיוכל להגיע בזמן לרגל. ולפ"ז המועד היינו שינוי הזמן הוא לשמחה כדי שתהיה שמחה הן מצד שהחג יחול בתקופת השנה שרצתה התורה פסח בחג האביב שהוא זמן שמחה בגלל ושבעות שמחת הקציר וסכות שהוא זמן האסיף שאוסף את התבואה לביתו. והן מצד העולים לרגל שיגיעו לירושלים לחג.

חָגִים

ע"פ הפסוק בפרשת משפטים [שמות פרק כג' כו'] "שלוש רגלים תחוג לי בשנה" פירש "האבן עזרא" תחוג, תזבח, כמו אסרו חג בעבותים. כלומר מודים על ריבוי הקרבנות ברגל שעל ידם מתעלים ומתדבקים בקב"ה.

וְזִמְנִים לְשִׂשׂוֹן

הזמן הוא בריאה שנבראה. ויש סוגי זמן שונים ע"פ מדרש רבה האומר מדוע כתוב במעשה בראשית "ויהי ערב" ולא "יהי ערב" אלא מכאן שהיה סדר וזמנים קודם לכן. שואל האלשיך מדוע כתב זמנים לשון רבים הרי הזמן נברא וקודם לא היה זמן א"כ הזמן הוא אחד. ומסביר האלשיך כי זמן קדימת התורה לעולם הוא אלפיים שנה כנרמז במילת בראשית ועל אותו הזמן שהוא סוג זמן אחר שיום מאותם שנים אין להם חקר כלומר שהם ארוכים יותר מזמנינו ולכן נאמר זמנים בגלל אריכותם. ולפ"ז אפשר לומר שכשם שיש סוגי זמן שונים באורכם כך יש סוגי זמן שונים באיכותם. וזמני המועדים הם זמנים שבמהותם הם זמני ששון. כלומר הזמן במועד היא בריאה מיוחדת נבדלת משאר זמנים.

את יום חג המצות הזה זמן חרותנו

היום נקרא על שם המצוות הנעשות בו, חג הם הקרבנות ומצות מצה על פי הפסוק שבעת ימים תאכל מצות. והזמן ע"ש המאורעות שקרו בו שיצאו בו לחרות. כי עיתוי המאורעות נבחרו בהתאם לסגולת הזמן בזמן שחל פסח הוא זמן מסוגל לחרות, ולכן בכל שנה ושנה בזמן זה הוא זמן המסוגל לחרות. והמצוות זמן חיובם הוא התאריך שמהותו מספר ימים מספר פעמים שהחמה שוקעת וזורחת. כמו שכתוב בארבעה לחודש הראשון ובחמשה עשר לחודש הראשון.

מִקְרָא קֹדֶשׁ

קדשהו במאכל ובמשתה בכסות נקיה ובתפלה. גם אכילה ושתיה בשבת וביו"ט אפשר להגיע דרכם לקדושה היינו שהקב"ה יתדבק באדם העושה מצווה לשם ה' [ע"פ "אור החיים" הקדוש בפרשת קדושים תהיו על המילים כי קדוש אני שהקב"ה מחיל שמו ומתדבק באדם עושה המצוה]

זְכֹר לִיצִיאַת מִצְרַיִם

הרגלים הם עצמם זכר ליציאת מצרים פסח יצאו ממצרים שבועות זמן מתן תורה היא הזכות שבזכותה יצאו ממצרים כמו שאמר הקב"ה למשה במצרים כששאל מי אני כי אלך לפרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים ופרש"י מה זכו לישראל להיעשות להם נס להוציא אותם ממצרים. וענה לו בהוציאך את העם הזה תעבדון את האלוקים על ההר הזה ופרש"י שעתידים לקבל תורה על ההר הזה. וסכות, כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים.

ובשבת שהיא זכר למעשה בראשית "הזכר ליציאת מצרים" עולה על מקרא קודש. וכפי שמצינו בנוסח קידוש של שבת בערב. ושבת קודשך באהבה וברצון הנחלנו זכרון למעשה בראשית היינו עצם השבת. כי הוא יום תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים. כלומר המקרא קודש של שבת הוא זכר ליציאת מצרים. וצ"ב לכאורה בשבת גם המקרא קודש הוא זכר למעשה בראשית. וי"ל שמקרא קודש שהוא מאכל ומשתה כסות נקיה ותפלה הם מצוות ככל המצוות שהתורה כותבת עליהם שהקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים על מנת שיקיימו מצוותיו כמו שנאמר בפרשת בא [שמות י"ג ח'] בעבור זה עשה לי אלוקים בצאתי ממצרים ופרש"י בעבור שאקיים מצוותיו.

מחודדים בפין

חידונים על פרשיות השבוע והמועדים **הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א**

וכן מהרה"ג רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, לעילוי נשמת מרת זיוה בת רבי אליעזר הכהן ע"ה

הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

חידון לפי סדר א-ב לפרשת מצורע

- א. עץ גבוה (יד, ד)
- ב. האצבע העבה (יד, ז)
- ג. משלבי טהרת המצורע (יד, ח)
- ד. עני (יד, כא)
- ה. המִתְנֶה- לבידור מצב הטומאה (יד, מו)
- ו. ותפרישו- תרחיקו (טו, לא)
- ז. סוג טומאה (טו, ב)
- ח. שליפה- הוצאה (יד, מ)
- ט. פעולת ציפוי הבית (יד, מב)
- י. בניו כשרים לקרבן, ולא הוא עצמו (יד, כב)
- כ. באיזה לשון אומר בעל הבית המנוגע, לכהן (יד, לה)
- ל. נטל (יד, ד)
- מ. טומאה המיוחדת בזב (טו, ט)
- נ. הרחקה- מחמת טומאה (טו, כ)
- ס. מצוה על הזב כהכנה לטהרתו (טו, יג)
- ע. היכן נותן הכהן מן השמן שבכפו (יד, כח)
- פ. היכן עומד המצורע בהביאו קרבן (יד, יא)
- צ. טומאת נגעים (יד, לב)
- ק. דופן- כותל (יד, לז)
- ר. נזל- זב (טו, ג)
- ש. מנגעי הבתים (יד, לז)
- ת. מקום נתינת שמן (יד, יז)

הרה"ג רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א

חידות על סימני הסדר

1. איזה אותיות מא"ב לא מופיעות בסימני הסדר וגם לא בעשר המכות?
2. איזה אותיות לא מופיעות בעשר המכות?
3. אחת ממכות מצרים, בחש, אחת ממכות מצרים.
4. זה יכול להיות שלכם ובכל זאת זה שלנו, אחד משבעה שנקרא משני הצדדים המסיים קטע בהלל. רמז: אחד האיברים שחט הראשון מעשר המכות. [ש"ע או"ח תנ"ה א, ג; מכשירין פו, ד; תהילים קיד, ח]
5. עשירה ואין לה כסף. [רמב"ם חמץ ומצה ה, כ]
6. היה במשתה אחשוורוש כדי שישאלו התינוקות. [מגילת אסתר א, ו; פסחים קח:]
7. המשותף בין הבאת ביכורים לליל הסדר, שלוש מילים רצופות המתחילות באות א'. [דברים כו, ה]
8. מי פטר את מי מאמירת מה נשתנה? [פסחים קטז.]
9. שני דברים חוצים בליל הסדר. [ש"ע או"ח תעג, ו; ש"ע או"ח תפ, א; מהר"ל גבורות ה' סוף פרק סב]
10. שתי מצוות בליל הסדר שאינן מוזכרות במה נשתנה.
11. המשותף בין המצה בליל הסדר לאתרוג בשביעי של סוכות.

12. לרב מתחיל מתחילה ולשמואל עבדים. [פסחים קטז.]
13. מצוה שכל השנה עושים מעומד ובליל הסדר מיושב. [ש"ע או"ח תכב, ז ומשנ"ב שם]
14. אני החמישית ושמי מוזכר בברכת המזון ובסיום נבואת מלאכי ובפיוט במוצש"ק וכשתמצא יהא מונח עד שיבוא. רמז: תיקו. [ש"ע תפ משנ"ב ס"ק י; מלאכי ג, כג; ב"מ פ"ג מה]
15. בפסוק אחד תשובה לשני בנים. רמז: האחד קשור לשיניים. [שמות יג, ח רש"י]
16. היכי תמצי מצה שאינה יכולה להחמיץ ויוצאים בה בליל הסדר? [רמב"ם חמץ ומצה פ"ו, ה"ה לחם משנה שם]
17. בזמן בית המקדש הצלי מחליף את המסובין. [רמב"ם חמץ ומצה ח-ב, ג; פסחים קטז.]
18. מה אומרים בהגדה כנגד שבעה רקיעים? [פסחים קטז. תוס' לפיכך]
19. המשותף למנחות ולפסח. [ויקרא בי, א]
20. היכן מוזכר משה בהגדה של פסח? [בדברי ר' יוסי הגלילי]
21. איזו פעולה עושים בליל הסדר שבזכותה יבוא משיח? [ש"ע או"ח ת"פ בהגה]
22. באיזה קטע מופיע שני בע"ח טהורים ושניים טמאים? רמז: קטע שמתחיל ומסתיים באותן ארבע מילים.
23. והיכן שמות שלושה בע"ח לא טהורים ברציפות? [שמות ט, ג]
24. איזה קטע נאמר בערב פסח, לא בלשון הקודש אחרי ברכה? ואיזה עוד קטע בחו"ל? [ביטול החמץ]
25. למה מתייחסים השיעורים הבאים בהלכות הפסח: 19 גרם, 28 גרם, ארבע דקות, ח"י רגעים?
26. איזה חמש רביעיות בפסח? [קושיות, בנים, כוסות, לשונות, אמהות]
27. איזה מנהג אין עושים ביין של שביעית? [ש"ע או"ח תעג, ז בסופו בהגה; דרך אמונה פרק ה, ציון ס"ק י"ט]
28. מי שותה הכוס של אליהו הנביא? [ש"ע או"ח תפ"א ס"א בהגה]
29. בליל הסדר חייב עד שתחטפנו ובכל לילה אם לא קרא חייב אם תחטפנו. [ש"ע או"ח תפ"א ב; אבות דרבי נתן נוסחה ב' פ"ג]
30. בראש השנה לא אוכלים ובליל הסדר מחלקים והוא סימן ליד חכם, ואותו לא יחלק חנווני. [ש"ע או"ח תקפג, ב בהגה; פסחים קט; ירושלמי י, א; רמב"ם חמץ ומצה ז, ג; ב"מ פ"ד יא; גיטין סד:]
31. רק השניה מחמש מוזכרת בהגדה. [בדברי רבי יוסי הגלילי]

32. היכן ר"ת בהגדה של פסח? [היה נותן סימנים]
33. איזה פסוק מופיע בהגדה ויש בו את כל אותיות הא"ב שאינן סופיות? [דברים ד, לד]
34. שם מסכת קטנה. [וירא את ענינו וכו']
35. בשיר השירים ב-כ' ובהגדה ב-ו'. [שיר השירים ג, ו; יואל, ג, ג]
36. מה שמרגלא בפומיה דרב מבקשים פעם אחת בשנה בברכת המזון. [ברכות ז.]
37. מה המשותף ליציאת מצרים, עמלק, ומעשה בראשית? [זכר]
38. על מצות ומרורים יאכלוהו סימן לא"ת ב"ש, היכן? [ש"ע או"ח תכח ס"ג]
39. היכן באותו קטע הספרות מאחד עד חמש? [בדברי רבי עקיבא]
40. איזה משניות מופיעות בהגדה? [ברכות א, ה; פסחים י, ה]
41. בברכה שמוזכרים בה שתי מסכתות, מופיעים מצה ומרור. [אשר גאלנו]
42. פסוק שכתוב על פסח שני המוזכר בהגדה על צורת קיום מצוות אכילת פסח ראשון. [במדבר ט, יא כורך]
43. אכל ואין לו פה. [שפוך חמתך]
44. שמות שישה איברים בקטע אחד. [לא לנו]
45. שם קרבן בקטע 'מה אשיב'.
46. פרק בתהילים המתחיל ומסתיים באותו פסוק וכופלים אותו בהלל. [תהילים קיח]
47. אני קשורה לשלוש ואומרים אותו אחרי ארבע. [לפני נרצה]
48. נאמר אחרי סיום סדור הפסח ובסיום יום הכיפורים. [חסל סידור פסח]
49. מה חייבים לעשות כאילו? [רמב"ם חמץ ומצה פ"ז, ו]
50. מסיימת את תפילת שמו"ע, הורד אות אחרונה ושנה סדר האותיות - אחת מעשר המכות ואני מסיימת הפטרת שבת הגדול, והוא ציון ליחס הקב"ה אל בעל התשובה. [מלאכי ג, ד; רמב"ם תשובה ז, ח;]
51. הוא קבור בטבריה ושם ספרו מופיע 12 פעמים בפיוט אחד. [של"ה]
52. באיזו תפילה מזכירים חידות, שנה טובה? [תפילת טל]
53. בתפילת טל ארבע מילים רצופות שם חודש בר"ת מהסוף להתחלה.
54. שלש ברכות המסתיימות באות ק, רק אחת מהן קשורה לערב פסח.
55. מדוע ב'ארבעה מי יודע' לא כתוב 4 כוסות או 4 בנים?
56. אלו ערים מופיעות בהגדה של פסח?
57. מה שקוראים בשבת חול המועד פסח נוהגים לומר לאחר הסדר.
58. אלו קטעים השייכים לפסח אינם בעברית?
59. מהו קריעת ים סוף ולא בים סוף?

דיבורים טובים

**הלכות לשון הרע ורכילות לילדים, נערך עם איורי הרב יונתן גרשטין שליט"א
המדור נועד לעורר את לב המעיינים, לענין הלכה למעשה יש לשאול מורה הוראה מוסמך**

ו. 'מרגליות שאול' - חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל. באדיבות בני משפחתו שיבדלחט"א, והרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.
ז. 'מתיקות השבת' - דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני שבת, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'מתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.
ח. 'שתולים בבית ה' - עניני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.
ט. 'ביאורי תפילה' - כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

מדורי הפרשה:

י. 'אוצרותיהם אמלא' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.
יא. 'פניני פרשת השבוע' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א.
יב. 'עשרה מי יודע' - קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' (וכל הזכויות שמורות להם), בעריכת יהושע לינטופ. ועוד שותפים על הפרשה מהרבנים הגאונים: רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א, ורבי שלום חזקיה שליט"א.
יג. 'זוארטים וסיפורים' - לשולחן השבת והחג, מהרבנים הגאונים: רבי שלמה קולדצקי שליט"א, רבי ברוך רובין שליט"א, רבי חיים איזנבאך שליט"א.
יד. 'מחודדים בפניך' - חידות לפרשת השבוע, מהרבנים הגאונים: רבי ישעי'הו גלינסקי שליט"א, ורבי מנחם אלינגר שליט"א.
טו. 'סיפור ושאלה בצידו' - לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה מובא בגליון הבא.
טז. 'דיבורים טובים' - הלכות לשון הרע ורכילות, בעריכת ד. ל. ע"פ איורי הרב יונתן גרשטין שליט"א.
הקובץ כולו מעוטרי באיורי המאייר התורני הנודע הרב יונתן גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.
© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרון רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל מרון רבינו שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל מרון רבינו ירחמיאל גרשון אדלשטיין ב"ר צבי יהודה זצ"ל מו"ר הגאון רבי ברוך ויסבקר ב"ר משה זצ"ל מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל בנייהם הרה"ג יעקב ודב שלמה מלאכי זצ"ל סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל.

לשון הרע בטלפון

כאשר משוחחים בטלפון צריך להזהר ולשים לב שלא לדבר לשון הרע תוך כדי השיחה.

2
ובאמת, לאחר מספר שנים...

אני צריכה שניה להתקשר לחברה שלי, לשאול אותה מה היו שיעורי הבית בחשבון. מי יכול להחזיר את יוסי מהגן בעוד שעה ולשמור עליו עד שאסיים את השיחה...?

1

איזה תור ארוך! ואני כל כך ממהר!

מי יודע, אולי בעוד כמה שנים יהיה טלפון פרטי לכל אחד...

לא יכול להיות! אתה מדבר ברצינות?

3

אז את שומעת? איזה מצחיק היה היום... ואיזה מעניין המשחק ששיחקו בהפסקה...אגב, שמעת שבת שבע קיבלה 56% במבחן? נראה לי שזה לא פעם ראשונה אצלה, ו-

עצרי! לשון הרע!

4

זהירות!! לשון הרע אסור בטלפון

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבועיים, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ט"ז מדורים:

מדורים מגדולי ישראל, וענינים שונים:

- א. 'אורות אילת השחר' - עובדות והנהגות ותשובות, ממרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל, מסדרת הספרים 'כאיל תערוג'.
- ב. 'חיים של תורה' - שו"ת ממרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. חלק ניכר מהדברים מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. המדור באדיבות מכון גמ"א, בני ברק, בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.
- ג. 'הדרכות וחיזוקים' - ממרן ראש הישיבה הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל, מסדרת הספרים 'דרכי החיזוק'.
- ד. 'מתיקות התורה' - חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, ממרן עמוד ההוראה רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, מסדרת הספרים 'חשוקי חמד'.
- ה. 'אוצר היסודות והחקירות' - חקירות ויסודות מרבתינו מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.